

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Analýza sociálních služeb pro seniory v regionu
města Ústí nad Labem**

Bc. Michaela Veselá

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Michaela Veselá

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem

Název anglicky

Analysis of social services for seniors in the region of city Ústí nad Labem

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat úroveň sociálních služeb pro seniory poskytované městem Ústí nad Labem s ohledem na demografický vývoj a společenské změny. Dotazníkovým šetřením bude zjištěna úroveň sociálních služeb v daném regionu z pohledu klientů a personálu. Výsledkem práce bude návrh změn, které by mohly přinést zkvalitnění systému sociálních služeb pro seniory v Ústí nad Labem.

Metodika

Zdrojem dat bude databáze Českého statistického úřadu, Ministerstva práce a sociálních věcí a Krajský úřad v Ústí nad Labem., popř. jednotliví zřizovatelé sociálních služeb.

Podkladové údaje budou zpracovány metodami z oblasti časových řad, indexní analýzy a analýzy závislosti kvalitativních znaků.

Harmonogram:

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2019-09/2019

Předložení literární rešerše: 10/2019

Sběr dat a jejich analýza: 08/2019-01/2020

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2020

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

sociální služby, senioři, domov pro seniory, hospicová péče, denní centrum pro seniory, pečovatelská služba, tísňová péče, odlehčovací služby, osobní asistence, krizová pomoc, domovy se zvláštním režimem

Doporučené zdroje informací

ANDĚL, J. *Statistické metody*. Praha: Matfyzpress, 2003. ISBN 80-86732-08-8.

DVOŘÁČKOVÁ, D. *Kvalita života seniorů : v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.

GRUSS, P. *Perspektivy stárnutí : z pohledu psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-605-6.

HAŠKOVCOVÁ, O.: *Fenomén stáří*. Praha, Havlíček Brain Team 2010, ISBN 978-80- 87109-19-9

HROZENSKÁ, M. – DVOŘÁČKOVÁ, D. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.

KALVACH, Z., a kol.: *Geriatric a gerontologie*. Praha, Grada Publishing 2004, ISBN 80- 247-0548-6.

MATOUŠEK, O. *Sociální služby : legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

PECÁKOVÁ, I. *Statistika v terénních průzkumech*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-039-3.

ŘEZANKOVÁ, H. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-062-1.

SAK, P. – KOLESÁROVÁ, K. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 5. 12. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za její odbornou a formální pomoc, rady, připomínky a za čas věnovaný odbornému vedení mé práce. Poděkování patří rovněž mým rodičům za jejich ohromnou podporu po celou dobu mého studia. Děkuji také respondentům, kteří se do výzkumu zapojili a zaměstnancům sociálních služeb, kteří mi umožnili šetření uskutečnit.

Analýza sociální služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá demografickou analýzou sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem. V analytické části práce byly rozebrány demografické charakteristiky regionu města v letech 2010–2019 a historický vývoj obyvatelstva města Ústí nad Labem v letech 1919-2019. Vybrané ukazatele byly zpracovány s ohledem na osoby ve věku 65 a více let. Dále byla provedena analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory v regionu města v letech 2013-2019. Zvláště nahlíženo bylo na sociální služby Domov pro seniory Bukov a spolek OPORA, kde byla rozebrána data v letech 2015-2020. V závěru analytické části bylo provedeno dotazníkové šetření. Respondenty se stali senioři a klienti sociálních služeb v Ústí nad Labem a pracovníci ze sociálních služeb na území města Ústí nad Labem. Zdrojem dat pro diplomovou práci byl Český statistický úřad, Registr poskytovatelů sociálních služeb zřizovaný MPSV, výroční zprávy, interní data vybraných sociálních služeb v regionu města Ústí nad Labem a webové stránky statutárního města Ústí nad Labem. Cílem výzkumu bylo zjištění úrovně sociálních služeb pro seniory. Výsledkem předkládané práce jsou návrhy a doporučení, která by mohla zkvalitnit systém sociálních služeb pro seniory. Podkladové údaje byly zpracovány pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a indexní analýzy.

Klíčová slova: sociální služby, senioři, domov pro seniory, hospicová péče, denní centrum pro seniory, pečovatelská služba, tísňová péče, odlehčovací služby, osobní asistence, krizová pomoc, domovy se zvláštním režimem, Ústí nad Labem

Analysis of social services for seniors in the region of city Ústí nad Labem

Abstract

The master thesis focuses on the demographic analysis of social services for the seniors in the region of city Ústí nad Labem. The analytical part comprise analysis of demographic characteristics in region within the years 2010–2019 and the historical progression of the population in Ústí nad Labem city within the years 1919-2019. Selected indicators were analyzed with persons aged 65 and over. Furthermore, an analysis of selected indicators about social services for the seniors in the region of city Ústí nad Labem within 2013-2019 period was performed. The social services Domov pro seniory Bukov and the association OPORA were reviewed in a special way within 2015-2020 period. At the end of the analytical part a questionnaire survey was conducted. The respondents were seniors, clients of social services and social workers from the city Ústí nad Labem. The data source for this master thesis was the Czech Statistical Office, the Register of Social Service Providers established by the Ministry of Labor and Social Affairs, annual reports, internal data of selected social services in the region of city Ústí nad Labem region and the website of the statutory city of Ústí nad Labem. Research objective was to determine the level of social services for seniors. The result of the presented thesis are proposals and recommendations which could improve the system of social services for seniors. Data were processed using statistical methods in the field of time series analysis and index analysis.

Keywords: social services, seniors, retirement home, hospice care, day care center for the elderly, nursing service, emergency care, relief services, personal assistance, crisis aid, homes with special regime, Ústí nad Labem

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	16
3.1 Vymezení základních pojmů	16
3.2 Sociální politika a sociální práce	18
3.3 Sociální pracovník a pracovník v sociálních službách	21
3.4 Sociální služby.....	22
3.4.1 Druhy a formy sociálních služeb.....	24
3.4.2 Financování sociálních služeb	27
3.4.3 Příspěvek na péči.....	29
4 Charakteristika regionu města Ústí nad Labem.....	32
4.1 Základní charakteristika.....	32
4.2 Město a jeho orgány.....	35
5 Analytická část	37
5.1 Demografická charakteristika města Ústí nad Labem	37
5.2 Analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem	45
5.3 Vlastní výzkum	55
5.3.1 Metodologie výzkumného šetření	56
5.3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku	59
5.3.3 Analýza výzkumného šetření.....	68
5.4 Zhodnocení výsledků, návrhy a doporučení	82
6 Závěr	86
7 Seznam použitých zdrojů	89
8 Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	96
9 Přílohy.....	98

Seznam použitých zkratk

BI – bazický index
b.r. – bez roku
č. – číslo
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
e. g. – ekonomická generace
EU – Evropská unie
IEZ – index ekonomického zatížení
IS – index stáří
IZM – index závislosti mladých
IZS – index závislosti starých
kol. - kolektiv
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
o.p.s. – obecně prospěšná společnost
o.s. – občanské sdružení
p.o. – příspěvková organizace
s. - strana
tis. - tisíc
VO – výzkumná otázka
VOŠ – vyšší odborná škola
VP – výzkumný předpoklad
VŠ – vysoká škola
z.s. – zapsaný spolek
z.ú. – zapsaný ústav

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá cílovou skupinou seniorů, tedy lidmi postproduktivního věku. V České republice přibývá osob ve věku 65 a více let. Problematika ohledně zvyšujícího se počtu seniorů je v současné době velmi aktuální a diskutovaná. Vzhledem k prodlužování střední délky života, vysokou úroveň zdravotnictví aj. se hranice dožití zvyšuje. Na druhé straně se porodnost snižuje a vzniká tak silná nerovnováha.

Otázka rodiny a manželství se v průběhu let také proměňuje. Institut manželství již není pro založení rodiny samozřejmostí, dokonce stále pro více párů není ani tolik atraktivní. Během posledních 20 let, tj. 2000–2019, vstoupilo do manželství průměrně 50,5 tis. párů, což je o 21,5 tis. párů méně než v letech 1980-1999. Oproti tomu se průměrný počet rozvodů příliš nezměnil. Během dotčených let dosáhl průměrný počet rozvodů přibližně 29,4 tis. (100 let století statistiky, b. r.; Veřejná databáze, 2021)

Otázka týkající se mateřství je ještě významnější. Ženy oddalují porod svého prvního potomka, zvyšuje se tím průměrný věk prvorodiček. Ženy dávají více přednost pracovnímu životu, svému uplatnění, seberealizaci a oddalují založení rodiny. Což přispívá ke vzniku tzv. sendvičové generace. Kdy dospělý jedinec pečuje o své nesamostatné děti a zároveň se již stará o své staré rodiče.

Rodina a blízké okolí seniora jsou neopomenutelnou částí, zejména v oblasti podpory a péče. Pokud senior již potřebuje s určitými životními potřebami pomoc a podporu druhého, spoléhá na své blízké, případně nastupuje pomoc v podobě sociálních služeb. V případě, kdy senior má možnost strávit své stáří nebo jen jeho část „doma“, je ve svém přirozeném prostředí a může tak prožít stáří podle svého a ve tzv. ve svém. Nemusí u něj dojít k zásadní změně, a to přesunu do pobytové sociální služby, kam senioři přicházejí strávit poslední fázi svého života. Je však otázkou, do jaké míry senior zvládne péči o sebe, případně jak rodina a blízcí seniorovi dokážou pomoci.

Lidé často předpokládají, že ve stáří se o ně postará stát. Vzhledem k prognóze stále se zvětšujícího rozdílu mezi osobami v produktivním věku a osobami v postproduktivním věku, se nelze na pomoc státu ve stáří zcela spoléhat. Jak z pohledu finančního zabezpečení, tak i v oblasti zajištění sociálních služeb pro seniory. V současné době má většina sociálních služeb, zejména pak domovů pro seniory, naplněnou kapacitu a desítky až stovky žadatelů o službu. V některých případech může jít i o tisíce žadatelů, kteří jsou v pořadníku a čekají na umístění.

Je tedy zcela zjevné, že s přibývajícím počtem seniorů je nutné myslet na zajištění péče o ně ve stáří. Nabízí se zvýšení počtu sociálních služeb pro seniory a navýšení kapacity těchto sociálních služeb. Na druhou stranu je nutné zamyslet se nad smyslem rodiny, využít pomoci a péče rodiny a blízkých o seniora, pokud možno udržet seniora v jeho přirozeném prostředí a myslet na podporu seniora, jeho rodiny a blízkých.

Je velmi důležité se touto cílovou skupinou zabývat i proto, že se jedná o osoby, které jsou významnou součástí naší společnosti. Stáří neznamena jen konečnou fázi života, ale také prostor pro realizaci, věnování se rodině, vnoučatům, učení se stále novým věcem, cestování, poznávání nového. Lidé v tomto věku mají více volného času, mají tedy možnost věnovat se novým životním příležitostem. Staří lidé zpravidla mají něco, co jiní, mladší nemohou jen tak získat, a to jistou životní zkušenost, praxi a znalosti, kterou během svého života nasbírali. Lidé musí k mnoha dovednostem, schopnostem, ale i moudrosti takzvaně dozrát, dělat chyby a z nich se poučit. Staří lidé byli již před mnoha staletími uznávanými osobami, ostatní je chovali v úctě a respektovali je. V dnešní době by tomu nemělo být jinak.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce bude provést demografickou analýzou sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem. Vybrané ukazatele budou analyzovány s ohledem na osoby ve věku 65 a více let. Budou rozebrány demografické charakteristiky obyvatelstva regionu města Ústí nad Labem v letech 2010-2019 a dále bude provedena analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem v letech 2013-2019. Součástí práce bude provedeno dotazníkové šetření. Respondenty budou senioři a klienti sociálních služeb v Ústí nad Labem a pracovníci ze sociálních služeb na území města Ústí nad Labem. Cílem výzkumu bude zjištění úrovně sociálních služeb pro seniory pohledem respondentů. Výsledkem práce by mělo zpracování návrhů a doporučení, která by mohla zkvalitnit systém sociálních služeb pro seniory, zejména upravit rozsah, dostupnost, kapacitu nebo personální zabezpečení nabízených služeb v regionu města Ústí nad Labem. Podkladové údaje budou zpracovány pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a indexní analýzy.

2.2 Metodika

Zdrojem dat pro diplomovou práci bude Český statistický úřad, Registr poskytovatelů sociálních služeb zřizovaný MPSV, výroční zprávy, interní data vybraných sociálních služeb v regionu města Ústí nad Labem a webové stránky statutárního města Ústí nad Labem. Data v diplomové práci budou zpracována pomocí následujících statistických metod: analýza časových řad, ukazatele demografického vývoje a analýza závislosti kvantitativních znaků.

Analýza časových řad

Časová řada je charakterizována jako posloupnost naměřených hodnot určitého statistického ukazatele. Data jsou seřazena dle času, jsou uspořádána chronologicky. Analýza časových řad je chápána jako soubor metod, který slouží k popsání časových řad, pochopení dosavadního vývoje a zároveň je schopen předvídat vývoj budoucí. (Anděl, 2003; Svatošová, Kába, Prášilová, 2004; Hindels, 2006; Budíková, Králová, Maroš, 2010)

Elementární charakteristiky časových řad

Mezi základní metody analýzy časových řad patří zjištění elementárních charakteristik. Získává se jimi rychlá představa o vývoji procesu daného ukazatele časové řady. K zobrazení se využívají spolu se statistickými daty grafy. K určení dynamiky vývoje časové řady se využívají mnohé statistické charakteristiky. (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004; Hindels, 2006; Pecáková, 2011)

V diplomové práci byly použity následující elementární charakteristiky:

- a) první diference;
- b) tempo růstu;
- c) průměrný koeficient růstu;
- d) bazický index.

a) První diference:

charakterizuje absolutní přírůstek nebo úbytek daného ukazatele časové řady v určitém okamžiku oproti okamžiku bezprostředně mu předcházejícímu.

Výpočet: $dy_t = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n$

b) Tempo růstu:

charakterizuje relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě. Jedná se o relativní charakteristiku zvanou také jako koeficient růstu.

Výpočet: $k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t = 2, 3, \dots, n$

c) Průměrný koeficient růstu:

lze definovat jako celkový průměr jednotlivých koeficientů růstu (k_t). Vyjadřuje průměrnou změnu koeficientů růstu za určité časové období.

Výpočet: $\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad t = 2, 3, \dots, n$

d) Bazický index:

charakterizuje posloupnost změn vzhledem k předchozímu období daného ukazatele k pevně zvolenému období. Bazický index je počítán vždy ke stejnému základu.

$$\text{Výpočet: } BI = \frac{y_t}{y_0}$$

Ukazatelé demografického vývoje

V diplomové práci byly použity následující indexy k hodnocení ukazatelů demografického vývoje:

- a) index stáří;
- b) index ekonomického zatížení;
- c) index závislosti starých;
- d) index závislosti mladých.

Výše uvedené indexy pracují s termínem **ekonomická generace**, která rozděluje populaci dle věku do třech kategorií-ekonomických generací (dále jen e.g.):

- I. e.g. – předproduktivní e.g., osoby ve věku 0-14 let;
- II. e.g. – produktivní e.g., osoby ve věku 15-64 let;
- III. e.g. – postproduktivní e.g., osoby ve věku 65 a více let.

a) Index stáří (IS):

udává, kolik osob v postproduktivním věku připadá na 100 osob předproduktivního věku. Výpočet se provádí pomocí počtu obyvatel ve III. e. g. a počtu obyvatel v I. e. g.

$$\text{Výpočet: } IS = \frac{\text{III. e.g.}}{\text{I. e.g.}} \times 100$$

b) Index ekonomického zatížení (IEZ):

udává, kolik osob v předproduktivním věku a postproduktivním věku připadá na 100 osob v produktivním věku. Výpočet se provádí pomocí počtu obyvatel v I. e. g. + počtu obyvatel ve III. e. g. a počtu obyvatel ve II. e. g.

$$\text{Výpočet: } IEZ = \frac{I. e.g. + III. e.g.}{II. e.g.} \times 100$$

c) Index závislosti starých (IZS):

udává, kolik osob v postproduktivním věku připadá na 100 osob v produktivním věku. Ekvivalentem indexu závislosti starých je index šedého zatížení. Výpočet se provádí pomocí počtu obyvatel ve III. e. g. a počtu obyvatel II. e. g.

$$\text{Výpočet: } IZS = \frac{III. e.g.}{II. e.g.} \times 100$$

d) Index závislosti mladých (IZM):

udává, kolik osob v předproduktivním věku připadá na 100 osob v produktivním věku. Ekvivalentem indexu závislosti starých je index zeleného zatížení. Výpočet se provádí pomocí počtu obyvatel v I. e. g. a počtu obyvatel II. e. g.

$$\text{Výpočet: } IZM = \frac{I. e.g.}{II. e.g.} \times 100$$

3 Teoretická východiska

Následující kapitola bude věnována teoretické základně, která je nezbytná pro empirickou část závěrečné práce. V teoretické části budou definovány základní pojmy, dále budou blíže popsány sociální služby včetně legislativy, veřejné správy, základního rozdělení, sociálních dávek a příspěvků aj. Vzhledem k zaměření práce na cílovou skupinu seniorů budou popsány poskytované sociální služby pro seniory nabízené v České republice a v zahraničí, dále budou popsány specifika a principy práce s touto cílovou skupinou.

3.1 Vymezení základních pojmů

K lepšímu porozumění a sjednocení významu jednotlivých pojmů pro tuto závěrečnou práci budou na začátku třetí kapitoly vymezeny termíny, které jsou považovány za klíčové.

Sociální politika

Termín skládající se ze dvou slov, které je vhodné samostatně vysvětlit. Pojem „sociální“ lze definovat jako *týkající se společenských vztahů a to, co je společné všem lidem, určitému společenství, též co se odtud vztahuje k jedinci* (Hartl, Hartlová, 2000, s. 548). Pojem „politika“ vnímáme v českém jazyce trojím způsobem, z nichž nejčastěji se setkáváme s vymezením politiky jako *fungování státu, přístup ke státním institucím a jejich využívání*. (Strmiska, 2018)

Pojem „sociální politika“ definoval již v 90. letech 20. století Tomeš (1996, s. 19) jako: *„Soustavné, cílevědomé úsilí sociálních subjektů o změnu nebo udržení sociálního systému.“*

Sociální práce

Termín sociální práce můžeme vnímat jako společenskovední disciplínu i oblast *praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů* (Matoušek, 2007, s. 10). Hartl, Hartlová (2000, s. 446) definují sociální práci jako *odbornou činnost profesionálních pracovníků prováděná ve prospěch lidí v sociální nouzi*. V současné době je sociální práce nedílnou součástí systému sociálního zabezpečení občanů České republiky a také je součástí sociální politiky. Sociální práce je realizována především v sociálních službách. (Matoušek, 2007)

Sociální pracovník

Sociální pracovník je jedinec s patřičnou kvalifikací, který podle § 109 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách „*vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.*“

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky ve své historicky první publikaci tohoto typu „Slovník sociálního zabezpečení“ (2015, s. 98) uvádí, že „*sociální pracovník přispívá k ochraně lidských práv a lidské důstojnosti a k podpoře sociálního bezpečí osob.*“

Sociální služby

Sociální služby jsou soubor činností, které jsou tu pro ohrožené osoby nebo pro osoby v nepříznivé sociální situaci. Jsou poskytovány pracovníky s odpovídajícím vzděláním – nejčastěji sociálními pracovníky a pracovníky v sociálních službách. Sociální služby se řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Každá sociální služba musí být registrována v Registru poskytovatelů sociálních služeb zřizované MPSV. V sociálních službách se realizuje sociální práce. (Malíková, 2011; Matoušek, 2007; MPSV, 2015)

Sociální péče

Sociální péče tvoří jednu z částí sociální ochrany, a jak říká Tomeš (2011, s. 244) „*občan na ni nemá nárok, ale má právo stát o ni požádat, nedosahuje-li jeho životní úroveň bez jeho zavinění důstojného životního minima.*“ V širším slova smyslu jsme chápali sociální péči jako „social welfare“, což označovalo veškeré činnosti sociální politiky. Vzhledem k tomu, že význam termínu „social welfare“ inklinuje spíše k poskytnutí péče a pomoci, nahrazujeme ho v současné době spíše pojmem *sociální ochrana*. Tomeš (2009, s. 47) dodává: „*(...) sociální ochrana s dynamičtějším obsahem s akcentem na ochranu člověka proti sociálnímu vyloučení*“ (Chalupný, 1929, podle Tomeš, 2009; Tomeš, 2009)

Stáří a proces stárnutí

Hartl, Hartlová (2000, s. 562) definují stáří jako *konečnou etapu geneticky vyměřeného trvání života*. Tomeš (2011, s. 170) dodává, že *jde o výsledek přirozeného biologického procesu*. Dolní hranicí stáří může být důchodový věk, respektive věk, kdy člověku vznikne nárok na starobní důchod. Tomeš (2011) se však domnívá, že *jde pouze o společenskou konvenci*. V případě odchodu do penze jsou lidé vnímáni *jako zvláštní homogenní skupina „závislých osob“* (Kubalčíková a kol., 2015, s. 18). Horní hranicí stáří je ostře vymezena smrtí (Sak, Kolesárová, 2012, s. 14). Se stářím je nepochybně spojen fakt, že člověk pozvolna ztrácí sociální kontakty, pracovní návyky, ubývají mu síly, snižuje se schopnost zvládat každodenní činnosti a uspokojovat své potřeby, fyzicky a psychicky chátrá. I z těchto důvodů potřebují lidé v poslední fázi života více zdravotní a sociální péče. (Matoušek at al., 2005; Haškovcová, 2010; Tomeš, 2011; Dvořáčková, 2012)

Stárnutí je proces, který *se projevuje změnami v průběhu času* (Hartl, Hartlová, 2000, s. 561). Stárnutí není nutně spojeno se stářím ve smyslu konečné fáze života. Stárneme po celý život, a to již od narození. Hovoříme *o vlastnosti každého živého organismu, který je nedílnou součástí života*. (Pokorná, 2010)

Senior

Pojem „senior“ v Českém právním řádu nenajdeme. Zákon č. 155/1995 Sb., zákona o důchodovém pojištění, zná pouze termín „důchodce“. Tento pojem je však zavádějící, neboť předpokládá pobírání důchodu. Označení senior považujeme za modernější a Sak, Kolesárová (2012, s. 25) jej definují jako *člověka v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti*. Český statistický úřad (Cieslar, 2012) je toho názoru, že *pojem "senior" není právní ani statistickou kategorií, ale kategorií spíše "sociologickou"*.

Hartl, Hartlová (2000, s. 530) označují seniora jako *občana staršího 60 let*. Zavázalová a kol. (2001, s. 11) ve své knize popisuje, že je možné pouze konvencí *zdůvodnit volbu 60., 65. nebo 70. roku života jako prahu stáří*.

3.2 Sociální politika a sociální práce

Sociální politika je termín skládající se ze dvou samostatných termínů, které jsme si vysvětlili výše (viz. 3.1 Vymezení základních pojmů). Samotný termín „sociální politika“

můžeme chápat v širším pojetí – jako dlouhodobé koncepce, vize, strategie a představy o fungování systému sociální politiky, nebo v užším pojetí – jako konkrétní činnosti, aktivity, nástroje a opatření, která reagují na nepříznivé sociální události. (Krebs, 1997)

Sociální politiku lze definovat jako: „*Soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení a provozování (fungování) svého či jiného státního, samosprávného nebo nestátního sociálního systému.*“ (Tomeš in Matoušek a kol., 2007, s. 155).

Sociální událostí rozumíme *společenskou dohodu, že určité životní události, které zahrnují trvalé zhoršení ekonomického stavu, budou považovány za sociální* (Hartl, Hartlová, 2000, s. 653). V případě, že v těchto sociálních událostech nebude dotyčným poskytnuta podpora, poroste jeho znevýhodnění, snižuje se jeho společenská úroveň a důsledek následně bude dopadat i na jeho široké okolí. Cílem je tedy *dorovnat ztrátu mzdy* (Vojtíšek, 2016). Sociální události rozdělujeme na přirozené (které lze předvídat – např. těhotenství, mateřství, stáří) a nepřirozené (které nelze předvídat – např. nemoc, invalidita, nezaměstnanost). Druhým způsobem dělení sociálních událostí je rozdělení na **biologické** (např. úraz, stáří) a **sociální** (např. založení rodiny, chudoba). (Hartl, Hartlová, 2000; Tomeš, 2010; Vojtíšek, 2016)

Sociální politika je vztahem subjektu působícího na objekt sociální politiky. Zjednodušeně lze říci, že subjektem je ten, kdo sociální politiku koná, vymezují, řídí a objektem je ten, kdo sociální politiku přijímá, komu je určena. Nejdůležitějším subjektem sociální politiky je stát, dále kraje, obce, zaměstnavatele, firmy, spolky, nadace aj. Objekty sociální politiky jsou dle Vojtíška (2016): a) jednotlivec, b) rodina nebo c) skupina; dle Tomeše (in Matoušek a kol., 2007) a) skupiny osob se společným znakem (např. mladý věk, zdravotní stav), b) skupina a c) jednotlivec. Sociální politika působí v různých oblastech, jedná se o zdravotní politiku, vzdělávací politiku, bytovou politiku, politiku zaměstnanosti a rodinnou politiku. (Tomeš, 1996; Tomeš in Matoušek a kol., 2007; Vojtíšek, 2016)

Jedním z nástrojů sociální politiky je **sociální práce**. Autor Greene (2008) považuje sociální práci za mladou a vyvíjející se profesi. Ačkoli samotná historie sociální práce sahá až do pravěku, *v moderním pojetí se sociální práce začala rozvíjet až ve 20. století*, jak doplňuje Matoušek (2007, s. 179). Na konci 90. let 20. století se pak o sociální práci jako profesi teprve začínalo hovořit. Termín „sociální práce“ lze vnímat jako *společenskovědní disciplínu i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociální problémů* (Matoušek a kol., 2003, s. 11). Za sociální problém považujeme např.

nezaměstnanost, chudobu, diskriminaci, sociální nerovnost aj. (Matoušek a kol., 2001; Matoušek a kol., 2003)

Cíle sociální práce nelze stanovit globálně. Je to zejména z důvodu rozdílů *mezi jednotlivými kulturami a zeměmi*, kde způsoby a metody sociální práce *v euro-americkém civilizačním okruhu* nemusí být vhodné, přijatelné nebo uznatelné (Matoušek in Matoušek a kol., 2003, s. 12). Autor Zastrowa (1995, cit. podle Matoušek a kol., 2003, s. 13-14) hovoří o praktických cílech této profese, které definovala Americká asociace sociálních pracovníků:

1. *podpořit schopnost klienta řešit problém, adaptovat se na nároky a vyvíjet se;*
2. *zprostředkovat klientovi kontakt s agenturami, které mu pomohou poskytnout zdroje, služby a potřebné příležitosti;*
3. *napomáhat tomu, aby systémy podpory klientů pracovaly humánně a efektivně (...);*
4. *rozvíjet a zlepšovat sociální politiku.*

Jordan (1987, cit. podle Matoušek a kol., 2007) uvádí, že *na jedné straně je nejvlastnějším cílem sociální práce pomáhat klientům, na straně druhé považují podle Jordana zejména politici za cíl sociální práce sociální kontrolu a řešení či prevenci sociálních problémů.*

Sociální práci lze provádět na celkem třech úrovních, zde bude vycházeno z autora Matouška (2003, s. 14-15):

a) mikroúroveň

- forma případové práce neboli vedení případu (tzv. case management)
- základní činností je zde poradenství, které je doplňováno o další postupy

b) střední úroveň

- *sociální práce s rodinami a malými skupinami*
- jedná se např. o rodinnou terapii, poradenství rozvádějícím se rodičům aj.
- cílem skupinové práce může být např. korektivní zkušenost, naděje na řešení náročné situace/problému, otevřená zpětná vazba aj.

c) makroúroveň

- *sociální práce s velkými skupinami, s organizacemi, komunitami a působení na sféru veřejného mínění a politiky*
- cílem je naplnit *určité místní potřeby nebo řešení místního problému.*

Společnost sociálních pracovníků se velmi angažovala v tvorbě Etického kodexu sociálních pracovníků, který vydala v roce 1995. Lze to považovat za první dokument, o který

se mohli sociální pracovníci v České republice opřít. Ovšem nutno zdůraznit, že není právně závazný. Dokonce i v současné době stále chybí jakýkoli monitoring dodržování etického kodexu. Etika a hodnoty mají v sociální práci zásadní význam. Jednak jsou obsaženy v Etickém kodexu sociálních pracovníků a dále určují vztahy mezi organizací, pracovníky, klienty, kolegy a společností. Nečasová (in Matoušek a kol., 2003, s. 33) uvádí, že *na hodnotách jsou založeny i principy práce s klienty. Hodnoty také ovlivňují, jakou metodu práce sociální pracovník použije, a jsou klíčové při řešení etických dilemat.* (Matoušek a kol., 2003; Úlehla, 2005; Havrdová a kol., 2010; Malíková, 2011)

Závěrem zmiňme, že pokud pracovník dodržuje etický kodex a zná hodnoty, znamená to, že dokáže respektovat každého klienta bez jakékoli diskriminace, vytvořit bezpečný prostor pro práci, zvolit vhodné metody práce aj. Mezi hlavní předpoklady podle autorky Butrym (1976, cit. podle Matoušek a kol., 2003, s. 38), které tvoří jakési základní pilíře profese sociální práce, patří:

- *úcta (respekt) ke klientovi;*
- *přesvědčení o sociální povaze lidí – člověk je jedinečnou bytostí, ovšem završení této jedinečnosti závisí na ostatních lidských bytostech (jde o vzájemnost), děje se ve společnosti;*
- *víra v to, že každý jedinec je schopen změny, růstu a sebezdokonalení.*

3.3 Sociální pracovník a pracovník v sociálních službách

Sociální pracovník je jedinec, který vykonává činnosti podle § 109 dle zákona č. 180/2006 Sb., o sociálních službách (viz. 31. Vymezení základních pojmů) a zároveň je odborně způsobilý k výkonu povolání sociálního pracovníka. Matoušek (2007, s. 10) dodává, že *sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. Pomáhají také tvořit příznivé společenské podmínky.* (Matoušek, 2007, s. 10)

Sociální pracovník musí být trestně bezúhonný, zdravotně způsobilý, plně svéprávný a odborně způsobilý. Odbornou způsobilostí k výkonu povolání se rozumí dle zmiňovaného zákona absolvování patřičného oboru VOŠ nebo VŠ, a to v bakalářském, magisterském nebo doktorském stupni studia. (zákon č. 108/2006, Sb., o sociálních službách)

Havrdová (1999, cit. podle Matoušek a kol., 2003, s. 16) vytvořila se svými spolupracovníky ‚Soustavu základních kompetencí‘, které by měl sociální pracovník mít, aby byl plně způsobilý k výkonu povolání:

- *rozvíjet účinnou komunikaci;*
- *orientovat se a plánovat postup;*
- *podporovat a pomáhat k soběstačnosti;*
- *zasahovat a poskytovat služby;*
- *odborně růst.*

Dále, kromě základních kompetencí, jsou při výkonu práce sociálního pracovníka klíčové principy práce. Biestek (1957) definoval sedm principů, které se využívají pro práci s jednotlivci. Jedná se o: individualizaci, vyjadřování pocitů, empatie, akcentace, nehodnotící postoj, sebeurčení a diskrétnost.

V oboru sociální práce se pohybují velmi často tzv. pracovníci v sociálních službách. V žádném případě nejde o žádný ekvivalent sociálního pracovníka. § 116 zákona o sociálních službách uvádí, že tito pracovníci vykonávají přímou obslužnou péči, základní výchovnou nepedagogickou činnost, pečovatelskou činnost a další. Dále řadu činností provádějí pod dohledem sociálního pracovníka. Takový pracovník je odborně způsobilý k výkonu povolání pracovníka v sociálních službách po absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu. (Zákon č. 108/2006, Sb., o sociálních službách, Malíková, 2011)

3.4 Sociální služby

Sociální služby vnímáme jako soubor činností, kde kvalifikovaní pracovníci poskytují služby osobám, které se ocitli v nepříznivé životní situaci. Matoušek a kol. (2007, s. 178) uvádí, že *sociální služby a sociální práce v nich jsou jedním z důležitých nástrojů realizace sociální politiky*. České právo za služby označuje pouze *činnosti, kdy někdo pro někoho něco činí, nikoli regulace a dávky* (Matoušek a kol., 2007, s. 178). Sociální služby spadají do resortu Ministerstva práce a sociálních věcí. (MPSV, 2015)

Jak bylo zmíněno výše, Etický kodex sociálních pracovníků byl po dlouhou dobu jediným opěrným bodem, ze kterého sociální pracovníci mohli vycházet. Vojtíšek (in Sociální práce/Sociální práce, 2017, s. 153) pokračuje: *„Odborné diskuse z let 2000 – 2006 vykrytalizovaly v zákoně o sociálních službách (...).“* Legislativní ukotvení sociálních služeb

tedy nalezneme zejména v **zákoně č. 108/2006, Sb., o sociálních službách.** (Matoušek a kol., 2003)

Zákon o sociálních službách vstoupil v platnost 1. 1. 2007 a do současné doby byl pozměněn celkem 33x. Čámský (in Bicková, 2010, s. 102) upozorňuje, že v zákoně o sociálních službách se setkáváme mimo jiné i s *několika zcela novými instituty. Jsou to: příspěvek na péči, registrace poskytovatele, fyzické osoby jako poskytovatelé sociálních služeb, smlouva o poskytování sociálních služeb, standardy kvality sociálních služeb, inspekce poskytování sociálních služeb.* Dále zákon v aktuální znění (k 1. 7. 2019) také upravuje oblasti týkající se sociálních služeb, mlčenlivosti, financování sociálních služeb, přestupků, předpokladů pro výkon povolání sociálního pracovníka a pro výkon činnosti v sociálních službách aj. (Zákon č. 108/2006, Sb.; *Zákony pro lidi*, 2020)

Čámský, Sembdner, Krutilová (2011, s. 16) hovoří o zásadní změně v souvislosti se vznikem zákona o sociálních službách: „ (...) vytvořil prostředí pro rozvoj vztahů mezi poskytovateli sociálních služeb a jejich uživateli, založený na rovnoprávnosti, dobrovolnosti, důsledně individuálním přístupu (...).“ Stejní autoři zdůrazňují spolupráci s uživateli služeb, jejich rodinnými příslušníky a poskytovateli sociálních služeb, které vede k větší zodpovědnosti, rozhodování a přijímání následků při řešení nepříznivé sociální situace klienta a užívání sociální služby. Čámský (in Bicková, 2010, s. 102) hovoří o *velmi patrném důrazu na respekt k základním lidským a občanským právům, oprávněným zájmům a lidské důstojnosti adresátů sociálních služeb.* (Gruss, 2009; Čámský, Sembdner, Krutilová, 2011)

Významnou součástí legislativy s ohledem na sociální služby je **vyhláška č. 505/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Tato vyhláška obsahuje např. způsob hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby, maximální výši úhrady za poskytování některých sociálních služeb, definuje uznávání kurzů pro pracovníky v sociálních službách nebo definuje hodnocení plnění standardů kvality sociálních služeb. Standardy kvality sociálních služeb jsou v České republice právně závaznými od 1. 1. 2007. Slouží ke standardizaci, kdy kvalitu sociálních služeb lze garantovat tím, že budou prověřeny podle předem definovaných – nejlépe měřitelných, parametrů = standardů. Standardy kvality sociálních služeb lze vnímat i jako *velmi významný zdroj informací, který poskytovatelům umožňuje přesněji pochopit úmysl zákonodárce vyjádřený v zákoně* a vytvořit patřičné podmínky v organizaci, které budou respektovat požadovanou kvalitu sociálních služeb (Čámský, Sembdner, Krutilová, 2011, s. 25). Mimo jiné jde také o jeden z možných

hodnotících nástrojů sociálních služeb zejména pro inspekci sociálních služeb. (vyhláška č. 505/2006 Sb.; Matuška, 2008; Havrdová a kol., 2010; Malíková, 2011, Dvořáčková, 2012)

3.4.1 Druhy a formy sociálních služeb

Česká legislativa v zákoně o sociálních službách rozděluje sociální služby na celkem **tři druhy**. Jedná se o:

- a) *sociální poradenství*;
- b) *služby sociální péče*;
- c) *služby sociální prevence* (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách).

Pro lepší orientaci a pochopení budou níže jednotlivé druhy sociálních služeb blíže popsány:

a) sociální poradenství

Sociální poradenství se pro své charakteristické činnosti odlišuje od zbylých dvou sociálních služeb. I proto je v zákoně vymezeno jiným způsobem, *neboť má specifický vztah k dalším sociálním službám* (MPSV, 2015, s. 97). Sociální poradenství zahrnuje:

- **základní sociální poradenství** – jedná se o činnost, která je nabízena jako součást při poskytování sociální služby. Nejedná se o samostatnou sociální službu. Každý poskytovatel jakékoli sociální služby je povinen zajistit základní sociální poradenství, při kterém jsou klientům poskytovány informace o možnostech prevence, řešení, či zvládnutí nepříznivé sociální situace, o nárocích, právech, službách aj. včetně *zprostředkování další potřebné odborné pomoci* (Hartl in Matoušek a kol., 2003, s. 84). (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Malíková, 2011; MPSV, 2015)

- **odborné sociální poradenství** – jedná se o samostatnou sociální službu, která není fixována na konkrétní poskytování sociální služby. Poskytovatelé odborného sociálního poradenství se zaměřují na *široké množství nepříznivých sociálních situací, společensky nežádoucích či rizikových jevů nebo skupin osob* (MPSV, 2015, s. 97). Nutno říci, že každý poskytovatel odborného sociálního poradenství se zpravidla zaměřuje na určitý okruh situací (např. alkoholová závislost) nebo cílovou skupinu (např. osoby se zdravotním postižením). Jako příklad můžeme uvést občanské poradny, manželské poradny, poradny pro oběti domácího

násilí aj. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Kalvach, 2004; Malíková, 2011; MPSV, 2015)

b) služby sociální péče

Vzhledem k důležitosti definice tohoto termínu si dovoluji ponechat úplnou citaci § 38 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách:

„Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem podpořit život v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.“

Služby sociální péče jsou zpoplatněné. Jsou poskytovány za úhradu, kde maximální výši úhrady některých služeb je garantována vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. (Matuška, 2008)

Následuje výčet celkem 14 sociálních služeb, které řadíme do kategorie „služby sociální péče“ (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Malíková, 2011):

- osobní asistence
- pečovatelská služba
- tísňová péče
- průvodcovské a předčitatelské služby
- podpora samostatného bydlení
- odlehčovací služby
- centra denních služeb
- denní stacionáře
- týdenní stacionáře
- domovy pro osoby se zdravotním postižením
- domovy pro seniory
- domovy se zvláštním režimem
- chráněné bydlení
- sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče

c) Služby sociální prevence

Služby sociální prevence jsou třetím druhem sociálních služeb, který zná česká legislativa. Hlavním cílem těchto sociálních služeb je *zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby* (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Služby sociální prevence by měly fungovat preventivně, resp. chrání *uživatele před vznikem nepříznivé sociální situace* (MPSV, 2015, s. 93), měly by pomoci osobám s řešením jejich nepříznivé sociální situace tak, aby předešli sociálnímu vyloučení, případně zmírnily následky nepříznivé situace. Tyto služby také *chrání společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů* (MPSV, 2015, s. 93). (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; MPSV, 2015)

Do služeb sociální prevence řadíme celkem 18 služeb (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Malíková, 2011):

- raná péče
- telefonická krizová pomoc
- tlumočnické služby
- azylové domy
- domy na půl cesty
- kontaktní centra
- krizová pomoc
- intervenční centra
- nízkoprahová denní centra
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- noclehárny
- služby následné péče
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- sociálně terapeutické dílny
- terapeutické komunity
- terénní programy
- sociální rehabilitace

Zákon o sociálních službách definuje **tři formy** poskytování sociálních služeb:

a) služby pobytové

- uživatel je v zařízení sociální služby ubytován (např. domov pro seniory)

b) služby ambulantní

- uživatel za sociální službou dochází do zařízení, ale není zde ubytován (např. denní stacionář)

c) služby terénní

- sociální služba je poskytována v přirozeném prostředí uživatele, kam za ním dochází pracovníci konkrétní služby (např. pečovatelská služba). Přirozeným prostředím se míní místo, kde uživatel žije, případně jiné prostředí, kde se rád nebo často pohybuje. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Matoušek, 2007; Malíková, 2011)

3.4.2 **Financování sociálních služeb**

Sociální služby a jejich financování se řídí podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Financování sociálních služeb se věnuje zejména část šestá zmíněného zákona v rozsahu § 101a - § 105a. Sociální služby v České republice jsou financovány vícezdrojově. Financování sociálních služeb lze rozdělit na zdroje veřejné a soukromé. Veřejnými zdroji se rozumí finance plynoucí od státu, veřejné správy či EU, soukromými zdroji se rozumí finance od poskytovatelů sociálních služeb, uživatelů sociálních služeb, dárců, sponzorů aj. (Tomeš, 2009)

Financování sociálních služeb ze státního rozpočtu je realizováno skrze Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV) a kraje ČR. MPSV poskytuje krajům dotaci na základě zvláštního právního předpisu (viz. zákon č. 218/200 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů). Jedná se o tzv. účelově určenou dotaci „...na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb“ (§ 101a, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Ministerstvo podporuje sociální služby, které jsou součástí plánů rozvoje sociálních služeb jednotlivých krajů. Ministerstvo stanovuje výši dotace „...ve výši procentního podílu

kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu sociálních služeb pro příslušný rozpočtový rok“ (§ 101a, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Výše procentního podílu kraje je uvedena v příloze č. 1. (Matoušek, 2003; Tomeš, 2009)

MPSV dále poskytuje dotace přímo poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou registrováni v Registru poskytovatelů sociálních služeb. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách definuje sociální služby, kterým může být taková dotace poskytnuta. Jedná se např. o sociální služby, kteří mají celostátní nebo nadregionální charakter aj. Na dotaci nevzniká právní nárok.

Ke změně ve financování sociálních služeb došlo od 1. 1. 2015, kdy kraje rozhodují o přerozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé sociální služby na svém území. Kraje jsou jakýmsi mezičlánkem mezi MPSV a žadateli o dotaci (poskytovateli sociálních služeb). Přijímají žádosti o dotaci od žadatelů a následně předkládá souhrnnou žádost za kraj MPSV. Jak bylo výše uvedeno, MPSV poskytuje následně krajům účelově určenou dotaci dle stanovených kritérií. Kraj dále rozhoduje o přerozdělení jednotlivým sociálním službám na svém území.

Kraje mohou vyhlášovat vlastní dotační programy. V rámci svých krajských rozpočtů mohou vytvářet fondy a na základě žádostí od žadatelů, poskytovatelů sociálních služeb, přerozdělují dle zákona finanční prostředky jednotlivým sociálním službám na svém území. Základním předpokladem pro získání dotace je mimo jiné platná registrace poskytovatele sociální služby, podání žádosti o dotaci včas a dle požadovaných kritérií. Vojtíšek (2016, s. 37) uvádí: *“...fakt, že dotace kryje pouze virtuální náklady, protože je přiznána na základě plánovaného, nikoli reálného rozpočtu.“* Následkem toho může docházet k přizpůsobení poskytování sociální služby dle pravidel a podmínek dotace a vracení přiznané, avšak nevyčerpané dotace. (Vojtíšek, 2016)

Zdroj financování sociálních služeb může také plynout z vlastních zdrojů obcí a krajů dle § 105, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Dalším zdrojem financování sociálních služeb jsou strukturální fondy EU. Jedná se zejména o Evropský sociální fond, jehož dotace podporují zejména sociální služby prevence, vzdělávání v sociálních službách a rozvoj sítě sociálních služeb. (Tröster at al., 2013)

Sociální služby jsou poskytovány buď bez úhrady, za částečnou nebo plnou úhradu. Uživatelé sociálních služeb hradí za poskytování služby sjednanou cenu dle smlouvy o

poskytování služby. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, stanovuje maximální výši úhrady za poskytování konkrétní sociální služby. Významným zdrojem financování sociálních služeb jsou osoby, kteří využívají sociální služby. Jedná se o klienty či uživatele, kterým je sociální služba poskytována, případně o rodinné příslušníky, opatrovníky a další, kteří poskytování sociální služby mohou za ně hradit. Osoby, kteří využívají sociální služby, by měly k úhradě poskytovaných služeb využít zejména příspěvek na péči.

Samotní poskytovatelé sociálních služeb jsou dalšími zdroji financování sociálních služeb. Částečně se podílejí na financování svých sociálních služeb, a to zpravidla. Dále mohou plynout finanční prostředky z jejich darů, výnosů jejich hospodářské činnosti aj. (Tomeš, 2009)

Matoušek (2011) uvádí, že ve vybraných pobytových sociálních službách dochází ke spolufinancování služby pomocí veřejného zdravotního pojištění. Jedná se týdně stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a domovy pro osoby se zdravotním postižením. Poskytovatelé těchto sociálních služeb mají povinnost zajistit zdravotní péči osobám v jejich sociálních službách. Dochází k tomu formou zvláštní ambulantní péče podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

Finanční prostředky mohou plynout také z darů a příspěvků soukromých či právnických osob.

3.4.3 Příspěvek na péči

Jedná se o finanční částku, která je jasně definovaná zákonem. Poskytuje se osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby (MPSV, 2015, s. 78). Příspěvek pomáhá osobě závislé hradit pomoc a péči. Je tedy určen osobě s nepříznivým zdravotním stavem, nikoliv osobě pečující (Malíková, 2011, s. 43). Pomoc a péči mohou poskytovat: osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu (MPSV, 2015, s. 78). Osoby závislé si sami mohou určit, kdo jim pomůže zajistit jejich potřeby. Důležité je upozornit, že se jedná o příspěvek, tedy finanční částka pouze přispívá na úhradu péče, nejde o plnou úhradu péče. *O příspěvku rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce* (Hrozenská, Dvořáčková, 2013, s. 76). Příspěvek je vyplácen

měsíčně. Příspěvek na péči je financován ze státního rozpočtu. (Čámský, Sembdner, Krutilová, 2011; Malíková, 2011; Hrozenská, Dvořáčková, 2013; MPSV, 2015)

Nárok na příspěvek má osoba, která je starší jednoho roku a *z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby* (Hrozenská, Dvořáčková, 2013, s. 75). Při posuzování žádosti o příspěvku na péči musí být při sociálním šetření zjištěno, které základní životní potřeby osoba závislá zvládá sama, a ve kterých potřebuje pomoc. Zákon definuje celkem 10 základních životních potřeb: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost. U osob do 18 roku života se poslední zmíněná životní potřeba neposuzuje. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách; Haškovcová, 2010; Hrozenská, Dvořáčková, 2013)

Podle počtu základních životních potřeb, které osoba závislá nezvládá sama a potřebuje v nich pomoci, se určuje stupeň závislosti dané osoby. Zákonem jsou stanovené čtyři stupně závislosti:

- a) stupeň I. - lehká závislost;
- b) stupeň II. - těžká závislost;
- c) stupeň III. - těžká závislost;
- d) stupeň IV. - úplná závislost.

Příspěvek na péči lze rozdělit do dvou kategorií:

- a) pro osoby do 18 let věku;
- b) pro osoby starší 18 let.

Obrázek 1 a obrázek 2 níže uvádějí výši příspěvku na péči k 1. 8. 2020. K poslední změně ve výši příspěvku na péči došlo v červenci 2019. Ve druhém řádku tabulky vidíme počet nezvládnutých životních potřeb, podle kterých se určuje stupeň závislosti. Třetí řádek uvádí částku, kterou závislá osoba obdrží, jestliže nevyužívá pobytovou sociální službu – je např. ve svém domácím prostředí a využívá pečovatelskou službu. Čtvrtý řádek uvádí částku příspěvku na péči pro osoby, které v pobytové sociální službě.

Obrázek 1: Příspěvek na péči pro osoby do 18 let

Mladší 18 let				
Stupeň závislosti	I. (lehká závislost)	II. (středně těžká závislost)	III. (těžká závislost)	IV. (úplná závislost)
Nezvládnuté životní potřeby	3	4 nebo 5	6 nebo 7	8 nebo 9
Výše příspěvku	3300 Kč	6600 Kč	13 900 Kč	19 200 Kč
Výše příspěvku pro pobytové sociální služby	3300 Kč	6600 Kč	9900 Kč	13 200 Kč

Zdroj: www.penize.cz

Obrázek 2: Příspěvek na péči pro osoby nad 18 let

Starší 18 let

Stupeň závislosti	I. (lehká závislost)	II. (středně těžká závislost)	III. (těžká závislost)	IV. (úplná závislost)
Nezvládnuté životní potřeby	3 nebo 4	5 nebo 6	7 nebo 8	9 nebo 10
Výše příspěvku	880 Kč	4400 Kč	12 800 Kč	19 200 Kč
Výše příspěvku pro pobytové sociální služby	880 Kč	4400 Kč	8800 Kč	13 200 Kč

Zdroj: www.penize.cz

4 Charakteristika regionu města Ústí nad Labem

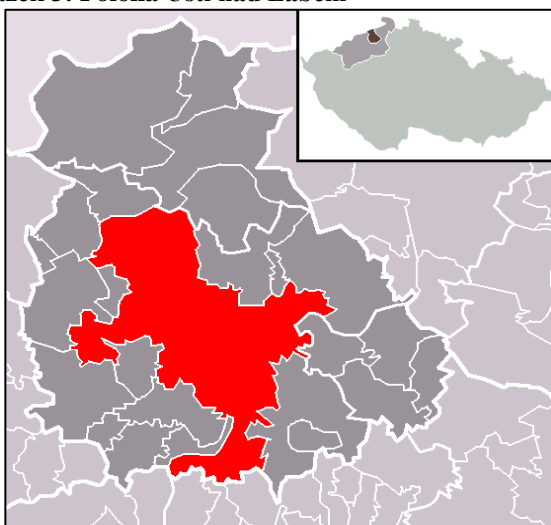
Následující kapitola se bude zabývat obecnou charakteristikou regionu města Ústí nad Labem z pohledu polohy, základních demografických údajů, turistických zajímavostí, organizační strukturou a dalšími.

4.1 Základní charakteristika

Město Ústí nad Labem se nachází na severu České republiky. Leží v Ústeckém kraji, který sousedí s krajem Karlovarským, Plzeňským, Středočeským a Libereckým. Nejdlejší hranici má Ústecký kraj se Spolkovou republikou Německo, konkrétně se spolkovou zemí Sasko. Město Ústí nad Labem se řadí do Ústeckého okresu. Sousedí s okresy Teplice, Litoměřice a Děčín. Ústí nad Labem je centrem Ústeckého kraje, jedná se o statutární město. K 1. 1. 2020 je město Ústí nad Labem s celkem 92 716 obyvateli 9. nejlidnatější město České republiky. Dle rozlohy se jedná o 21. největší město s rozlohou 93,97 km². Město Ústí nad Labem je členem turistického regionu Severozápadní Čechy a turistické oblasti Krušné hory a Podkrušnohoří. První zmínka o Ústí nad Labem sahá do roku 1056 (zakládající akt kapituly litoměřické). V roce 1240 se Ústí nad Labem stává městem královským – po prohlášení Václavem I. (Počet obyvatel v obcích, 2020; Seznam měst, 2020; Základní informace, 2019)

Obrázek č. 3 znázorňuje polohu Ústeckého kraje v České republice, dále je zobrazen detail okresu Ústí nad Labem. Červená barva zvýrazňuje polohu města Ústí nad Labem.

Obrázek 3: Poloha Ústí nad Labem

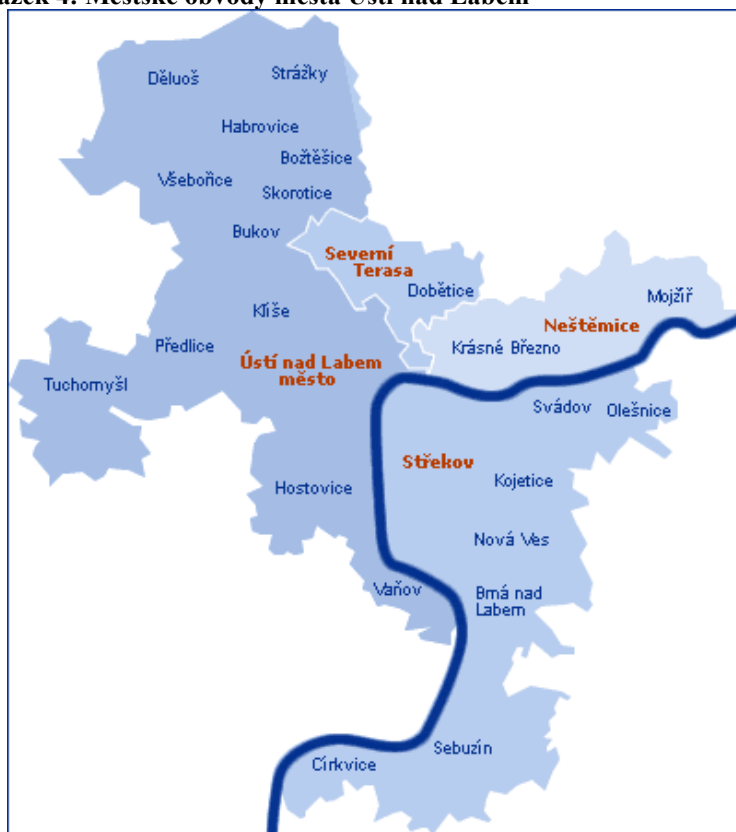
Zdroj: Ústí nad Labem, 2008

Město Ústí nad Labem se dělí na čtyři městské obvody:

- 1) **Ústí nad Labem – město** – místní části: Božtěšice, Bukov, Habrovice, Hostovice, Klíše, Předlice, Skorotice, Strážky, Ústí nad Labem-centrum, Vaňov a Všebořice;
- 2) **Ústí nad Labem - Neštětice** – místní části: Krásné Březno, Mojžíř a Neštětice;
- 3) **Ústí nad Labem - Severní Terasa** – místní části: Doběstice, Kočkov, Severní Terasa a Stříbrníky;
- 4) **Ústí nad Labem - Střekov** – místní části: Brná, Církvice, Kojetice, Olešnice, Sebuzín, Střekov, Svádov (Ústí nad Labem, 2017).

Městské obvody jsou zobrazeny na obrázku č. 4.

Obrázek 4: Městské obvody města Ústí nad Labem

Zdroj: Úřady městských obvodů, 2017

Ústí nad Labem je významným silničním, železničním, ale i lodním uzlem. Město se nachází přibližně 90 km od hlavního města Prahy, na druhou světovou stranu vzdáleno jen 65 km od města Drážďany ve Spolkové republice Německo. Městu Ústí nad Labem jsou nejbližšími významnými městy Litoměřice (18,6 km), Teplice (21,4) nebo Děčín (24,7).

Městem protékají řeky Labe a Bílina, které se v centru města slévají. V okolí města Ústí nad Labem se nacházejí Krušné hory, České středohoří nebo Labské pískovce (Základní informace, 2019).

V oblasti školství se ve městě Ústí nad Labem nachází celkem 28 mateřských škol, 19 základních škol, 7 středních a středních odborných škol, 1 vyšší odborná škola a 1 univerzita. (Mayerová, 2020; Školství, 2020)

Město Ústí nad Labem nabízí i mnoho turistických zajímavostí ve svém městě a okolí. Mezi historické památky patří např. hrad Střekov, zámek Velké Březno, výletní zámeček Větruše, Zubrnická museální železnice aj. Z přírodních zajímavostí můžeme jmenovat údolí Porta Bohemica, skalní město Tisá nebo jezero Milada. Mezi technické památky patří Masarykovo zdymadlo, most. Dr. E. Beneše, Parní vodárna Střekov a další. Město Ústí nad Labem nabízí obyvatelům města i návštěvníkům vnitřní a venkovní koupaliště, Zoo, pivovary (např. Velké Březno) aj. Město Ústí nad Labem se může pyšnit i několika velmi významnými zajímavostmi: kostel Nanebevzetí Panny Marie, který má nejnižší věž ve střední Evropě. Vychýlení věže je o 200,9 cm od kolmé osy. K náklonu došlo v důsledku výbuchu letecké pumy v blízkosti kostela, Ústecký mrakodrap – neboli Administrativní palác Spolku pro chemickou a hutní výrobu (SPOLCHEMIE), Mariánský most – jedna z 10 nejkrásnějších staveb 90. let 20. století. (Ústecká NEJ, b. r.; Ústí nad Labem, b.r.; Základní informace, 2019)

Město Ústí nad Labem nabízí různé druhy a formy sociálních služeb pro široké spektrum cílových skupin. Vzhledem k zaměření práce budou níže vypsány sociální služby, které jsou nabízeny pro cílovou skupinu seniorů v regionu města Ústí nad Labem:

- CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ ÚSTECKÉHO KRAJE, o. p. s.
- Domov pro seniory Bukov, příspěvková organizace;
- Domov pro seniory Dobětice, příspěvková organizace;
- Domov pro seniory Krásné Březno, p.o.;
- Domov pro seniory Orlická a Azylový dům pro matky s dětmi, příspěvková organizace;
- Domov pro seniory Severní Terasa, příspěvková organizace;
- Muži a ženy, o.p.s.;
- spolek OPORA;
- Pečovatelská služba Ústí nad Labem, příspěvková organizace;
- Poradna pro občanství Občanská a lidská práva, z.s.;
- Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy, o. p. s.;

- Prosapia, z.ú., společnost pro rodinu.

Mimo oblast sociálních služeb jsou v Ústí nad Labem také nabízeny služby domácí hospicové péče i pro cílovou skupinu seniorů:

- ACME domácí péče;
- Mobilní hospic Masarykovi nemocnice v Ústí nad Labem.

Dále jsou nabízeny služby domácí zdravotní péče, kterou mohou využívat i osoby ve věku 65 a více let:

- ACME domácí péče;
- Domácí zdravotní péče NADĚJE;
- HOME CARE SERVICES & SUPPLIES, s.r.o.

Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem nabízí tzv. Hotelovou službu pro seniory. Jedná o pobyt seniory s postižením nebo seniora, který je dlouhodobě nemocný za účelem odpočinku, načerpání sil nebo vyřízení jakýchkoli osobních, pracovních a jiných záležitostí pečující osoby. Hotelová služba je založena na podobném principu jako odlehčovací služba, která je zakotvena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Nejedná se však o sociální službu. Jedná se „o krátkodobou službu na hranici mezi sociální a zdravotní péčí.“ (Krajská zdravotní, b.r.)

4.2 Město a jeho orgány

Statutární město Ústí nad Labem spravuje své území samostatně a vykonává státní správu v plně stanovém rozsahu. Údaje jsou aktuální ke dni 12. 1. 2021. Následuje výčet orgánů města:

- zastupitelstvo města Ústí nad Labem;
- rada města Ústí nad Labem;
- primátor města Ústí nad Labem;
- magistrát města Ústí nad Labem;
- zvláštní orgány obce.

Zastupitelstvo města Ústí nad Labem se skládá z celkem 37 členů. Je zde zastoupeno 8 politických stran. V roce 2021 zastupitelstvo zasedá 1x za měsíc, s výjimkou letních měsíců

července a srpna. Mezi výbory zastupitelstva patří: finanční výbor s 10 členy, kontrolní výbor také s 10 členy a výbor pro územní plánování s 8 členy (Zastupitelstvo města, b. r.).

Rada města Ústí nad Labem je ze své činnosti odpovědná zastupitelstvu města Ústí nad Labem. Členy Rady města jsou: primátor města, náměstci primátora a další členové Rady města. Jedná se celkem o 9 členů. V roce 2021 Rada města zasedá přibližně 1x za 2–3 týdny. Rada města má dvě komise, jedná se o majetkovou komisi s 11 členy, dále pak o povodňovou komisi s 15 členy (Rada města, b. r.).

Současným primátorem Ústí nad Labem, tedy 13. v pořadí, je od 19. 11. 2018 PhDr. Ing. Petr Nedvědický, který je zároveň od 8. 10. 2016 zastupitelem Ústeckého kraje. Primátora volí zastupitelstvo města a primátor je tedy ve své funkci odpovědný právě zastupitelstvu. Primátor města Ústí nad Labem má 5 náměstků. (Rada města, b. r., Ústí nad Labem má nového primátora, 2018)

Magistrát je dalším významným orgánem města. V čele stojí primátor města. Dále je magistrát tvořen náměstký primátora, tajemníkem a zaměstnanci magistrátu. K 1. 11. 2020 je celkový počet pracovních míst na magistrátu města Ústí nad Labem celkem 417. Funkci tajemníka magistrátu města Ústí nad Labem je od 1. 2. 2020 Mgr. Miloš Studenovský. Magistrát tvoří 15 odborů a oddělení včetně kanceláře primátora a kanceláře tajemníka. (Magistrát, 2020, Tajemník magistrátu, b. r.)

Mezi zvláštní orgány obce patří Bezpečnostní rada Ústí nad Labem, která se skládá z 8 členů. A dále Krizový štáb Ústí nad Labem, který se skládá z předsedy (primátor města), členů Bezpečnostní rady Ústí nad Labem, tajemníkem krizového štábu (je i tajemníkem Bezpečnostní rady Ústí nad Labem), pracovníků obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zástupců základních složek integrovaného záchranného systému a odborníků s ohledem na druh řešené mimořádné události nebo krizové situace. (Statut města, 2012; Zvláštní orgány města, b. r.)

5 Analytická část

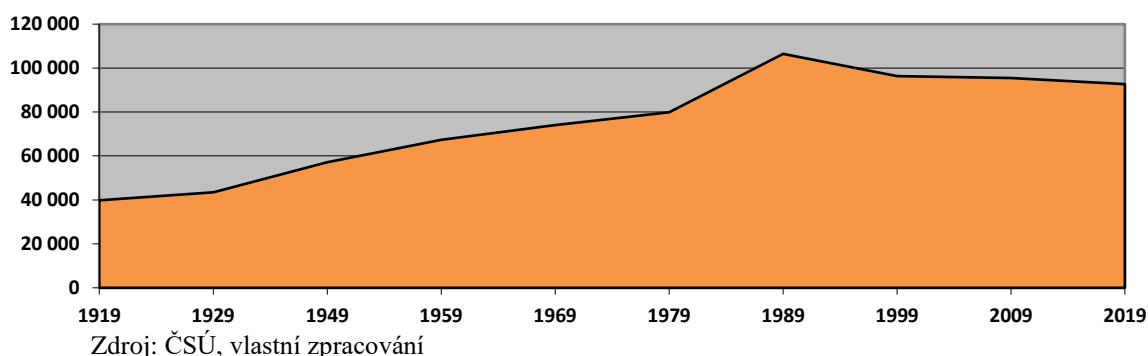
Analytická část diplomové práce byla rozdělena do tří segmentů, kdy uváděná data se vztahují k regionu města Ústí nad Labem. První podkapitola se věnuje demografickým ukazatelům města, druhá podkapitola zachycuje analýzu vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory a třetí, poslední, podkapitola analytické části bude zaměřena na vlastní dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, jak sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem vnímají obyvatelé města, konkrétněji senioři, klienti sociálních služeb a pracovníci sociálních služeb, kde vnímají případné nedostatky a do jaké míry jsou potřeby seniorů ze strany sociálních služeb uspokojené.

5.1 Demografická charakteristika města Ústí nad Labem

K lepšímu porozumění předkládaných dat budou v začátku zmíněny demografická data České republiky a Ústeckého kraje. Zdrojem dat byl Český statistický úřad (ČSÚ), pokud není uvedeno jinak. K 31. 12. 2019 žilo v České republice celkem 10 693 939 obyvatel, z toho 820 965 obyvatel žilo trvale v Ústeckém kraji, tj. 7,7 % z celkového počtu obyvatel ČR. Počet obyvatel ve věku 65+ v České republice činil 2 131 630 osob, tj. 19,9 % z celkového počtu obyvatel. V Ústeckém kraji žilo k 31. 12. 2019 celkem 161 527 obyvatel ve věku 65+, tj. 7,6 % z celkového počtu obyvatel.

Dále jsou předkládána demografická data týkající se města Ústí nad Labem. Graf č. 1 znázorňuje historický vývoj počtu obyvatelstva středního stavu ve městě Ústí nad Labem od roku 1919–2019. Data jsou uváděna v rozestupu 10 let. Vynechán je rok 1939, kdy data nejsou k dispozici. Data pro zpracování grafu č. 1, včetně výpočtů průměrného koeficientu růstu a bazických indexů, jsou uvedena v příloze č. 2.

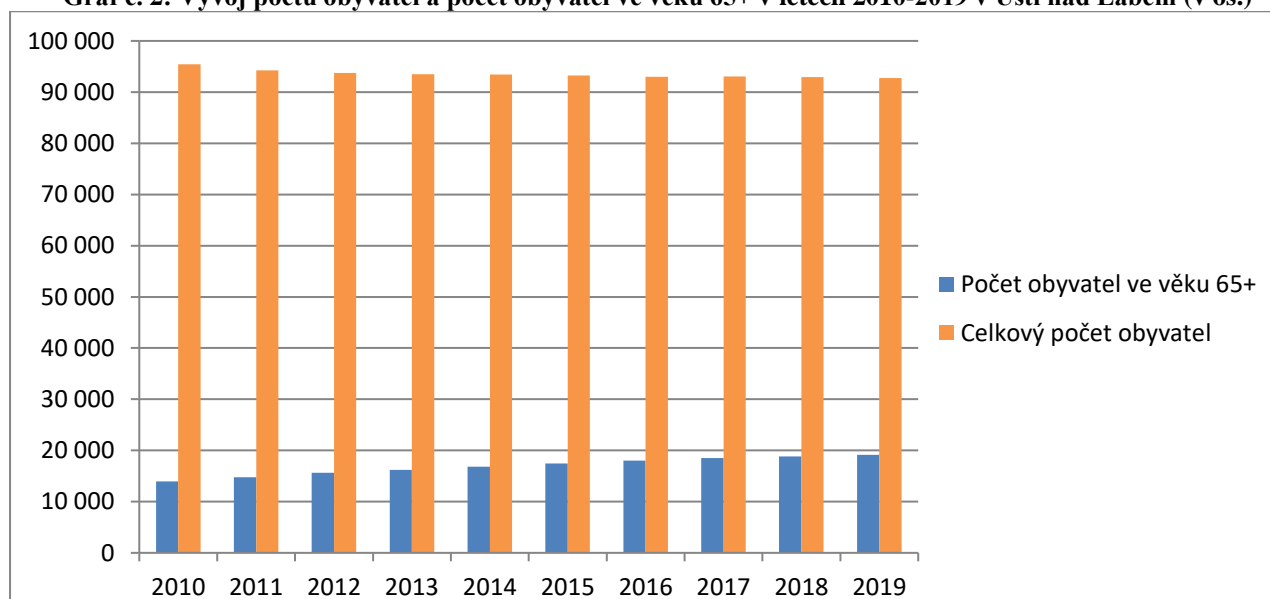
Graf č. 1: Historický vývoj počtu obyvatelstva v Ústí nad Labem v letech 1919-2019 (v os.)

Z grafu č. 1 vyplývá, že nejvyšší počet obyvatel byl zaznamenán v roce 1989, kdy počet přesáhl 100 tis. obyvatel. Průměrný koeficient růstu pro rok 1989 je 1,333, bazický index dosahuje hodnoty 2,006. Průměrný počet obyvatel ve sledovaných letech je 75 289 obyvatel.

Graf č. 2 znázorňuje detailnější vývoj počtu obyvatelstva v posledních 10 sledovaných letech, konkrétně v letech 2010-2019. Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku. Zároveň graf sleduje vývoj počtu obyvatel ve věku 65+. Data pro zpracování grafu č. 2, včetně výpočtů průměrného koeficientu růstu a bazických indexů, jsou uvedena v příloze č. 3 a v příloze č. 4.

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel a počet obyvatel ve věku 65+ v letech 2010-2019 v Ústí nad Labem (v os.)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

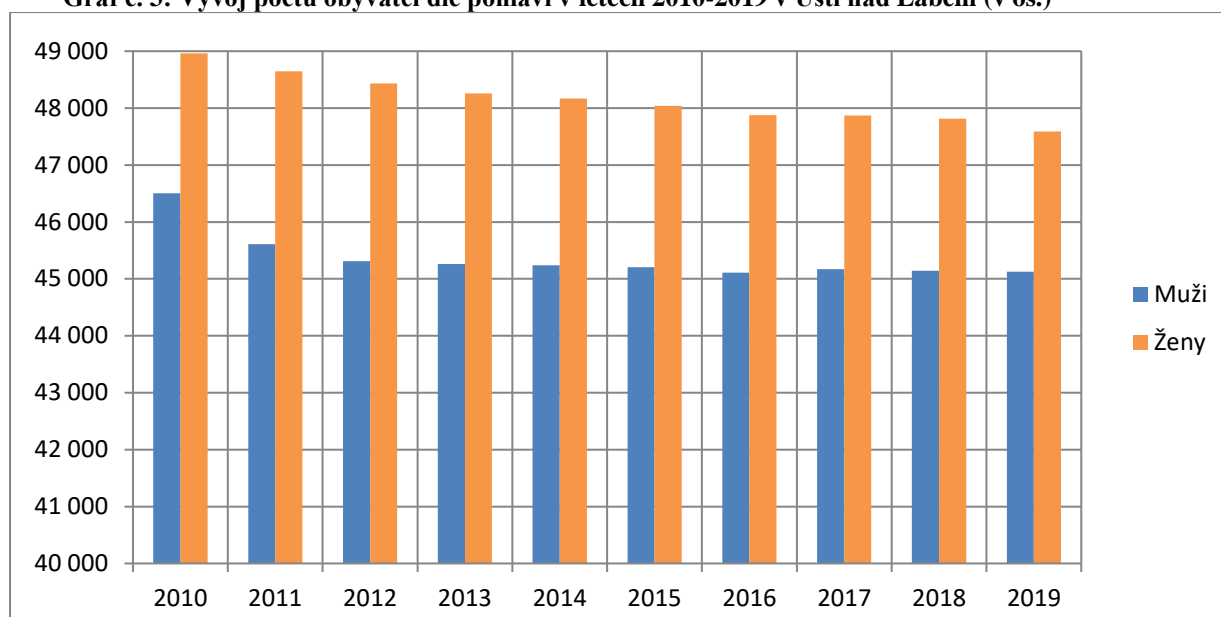
Z grafu č. 2 je patrné, že celkový počet obyvatel města Ústí nad Labem má klesající tendenci. Během sledovaných 10 let klesl počet obyvatel z původního počtu 95 464 osob (rok 2010) na 92 716 obyvatel (rok 2019), tedy úbytek o 2,9 % obyvatel, tj. 2 748 osob. Výjimkou je rok 2017, kde křivka sledovaného ukazatele nepatrně stoupá o 0,1 %. Pochopitelně i průměrný koeficient růstu v roce 2017 vystoupal na hodnotu 1,001. Bazické indexy sledovaných let nevystoupaly nad hodnotu 1, držely průměrně kolem 0,978.

Přesto, že počet obyvatel ve městě Ústí nad Labem ve sledovaných letech klesá, počet obyvatel ve věku 65+ se navyšuje. Během let 2010 až 2019 došlo ke 36,9% nárůstu obyvatel města Ústí nad Labem ve věku 65 let a více. K 31. 12. 2019 žilo ve městě Ústí nad Labem celkem 19 136 osob ve věku 65 a více let, tj. 20,6 % z celkového počtu obyvatel. Průměrný počet seniorů ve sledovaných letech byl 16 934 obyvatel ve věku 65 a více let. Nejvyšší

průměrný koeficient růstu byl zaznamenán v roce 2011 a v roce 2012, kdy hodnota v obou letech dosahovala shodně 1,057. Bazický index v roce 2019 dosáhl nejvyšší hodnoty, a to čísla 1,369.

Z následujícího grafu č. 3 lze vidět rozdělení obyvatelstva města Ústí nad Labem dle pohlaví sledované na časové ose v průběhu 10 let. Data jsou uváděna k 31. 12. daného roku. Podklady pro zpracování grafu č. 3 jsou zaznamenány v příloze č. 5.

Graf č. 3: Vývoj počtu obyvatel dle pohlaví v letech 2010-2019 v Ústí nad Labem (v os.)

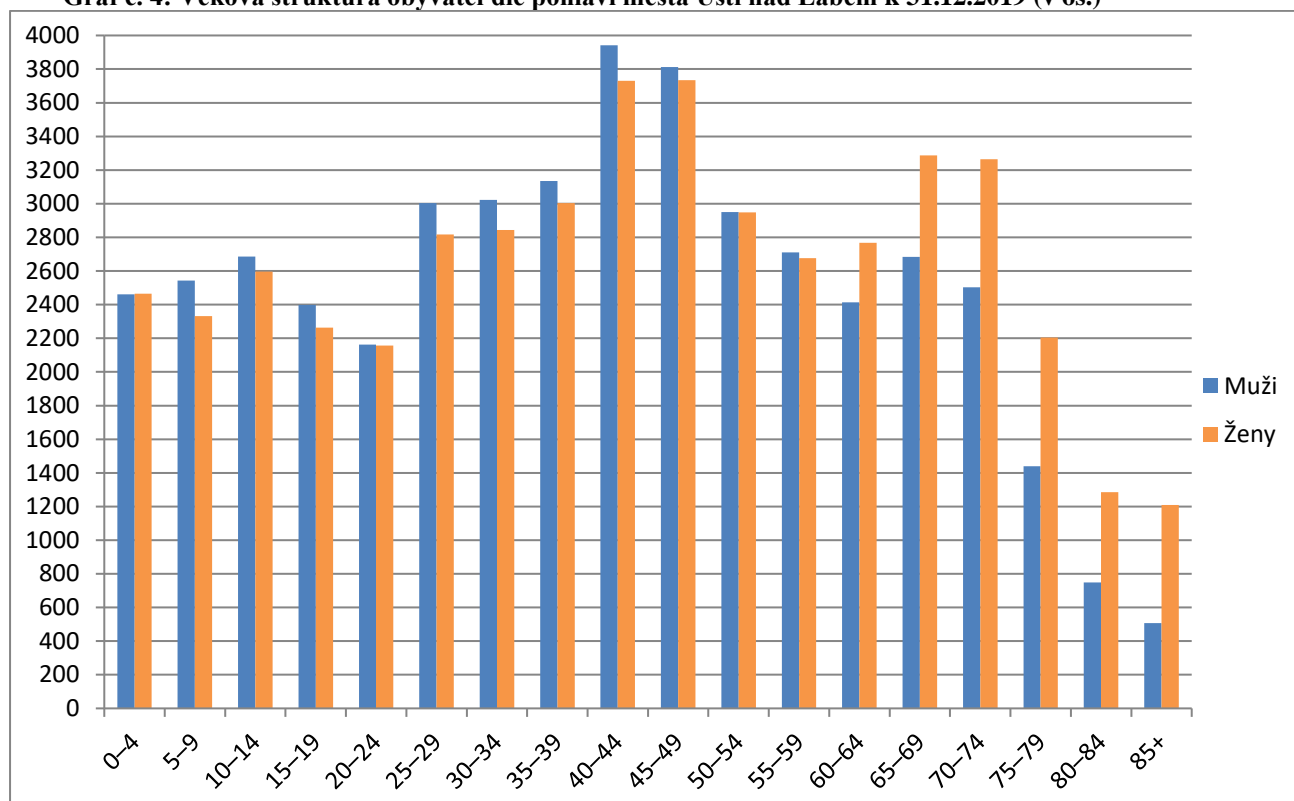
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z grafu č. 3 je viditelné, že ve městě Ústí nad Labem žije více žen. Díky nastavení osy y v grafu č. 3 na minimální hodnotu 40 000 lze snadněji vyčíst, že vývoj počtu žen, obyvatelek města Ústí nad Labem, má klesající tendenci. Totéž můžeme říci o mužské populaci v Ústí nad Labem, kdy jedinou výjimkou byl rok 2017. To byl zaznamenán nárůst počtu mužů o 0,13 % oproti roku 2016. Průměrný koeficient růstu ve sledovaných letech u obou pohlaví má shodnou hodnotu 0,997. Vzhledem k celkové klesající tendenci počtu obyvatel ve městě Ústí nad Labem je pochopitelné, že klesá i počet žen a mužů.

Následující graf č. 4 znázorňuje věkovou strukturu obyvatel města Ústí nad Labem k 31. 12. 2019. Můžeme říci, že počet žen i mužů ve věku 0-4 let je poměrně vyrovnaný. V dalším rozdělení do věkových skupin však počet mužů převažuje nad počtem žen. Zlom přichází od věkové skupiny 60-64 let, kdy počet žen převažuje nad počtem mužů. Nejvýraznější rozdíl je

patrný ve věkových skupinách 70-74 let a 75-79 let, kdy počet žen je v první uvedené skupině o 761 žen vyšší než počet mužů, ve druhé uvedené skupině je počet žen o 765 vyšší než počet mužů. Můžeme tedy uvést, že ve věkové skupině 75-79 let je 60,5 % žen a 39,5 % mužů. Nelze opomenout skupinu obyvatel v úctyhodném věku 85 a více let, kde je celkem 70,5 % žen a 29,5 % mužů. Data z grafu č. 4 jsou uvedena v příloze č. 6.

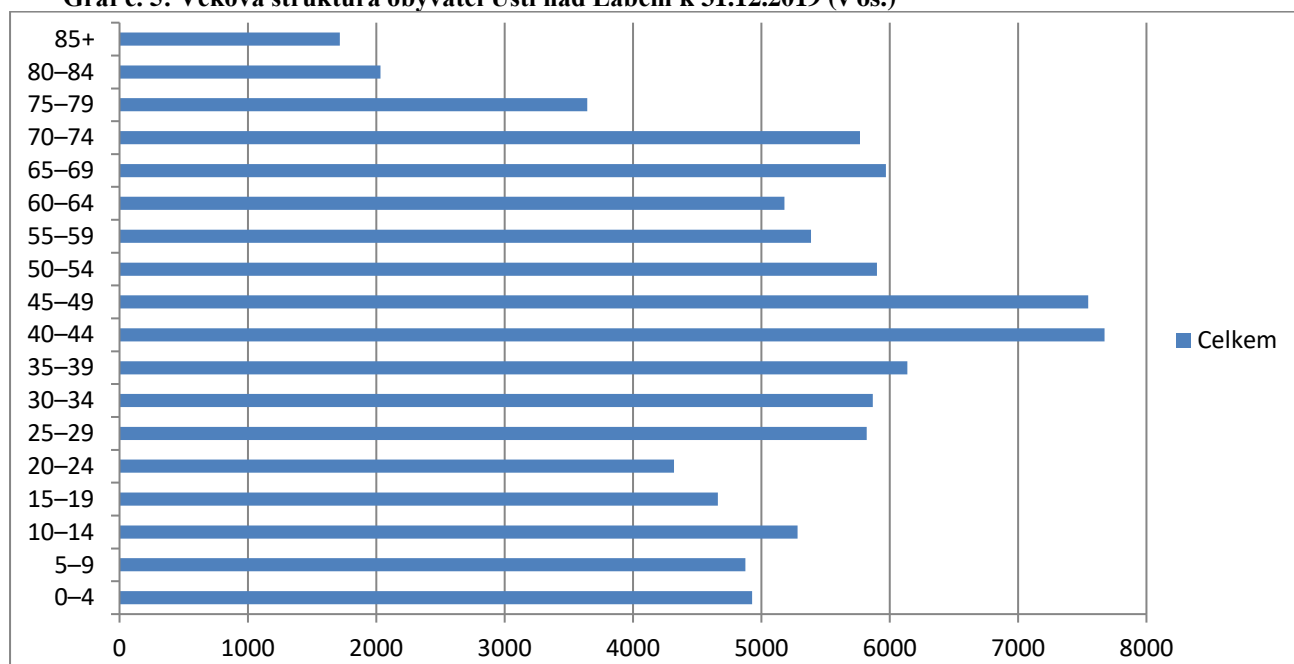
Graf č. 4: Věková struktura obyvatel dle pohlaví města Ústí nad Labem k 31.12.2019 (v os.)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf č. 5 znázorňuje celkovou věkovou strukturu obyvatel města Ústí nad Labem bez rozlišení pohlaví k 31. 12. 2019. Z grafu č. 5 vyplývá, že nejvíce obyvatel města Ústí nad Labem je ve věkové skupině 40-44 let, dále 45-49 let. Data z grafu č. 5 jsou uvedeny v příloze č. 6.

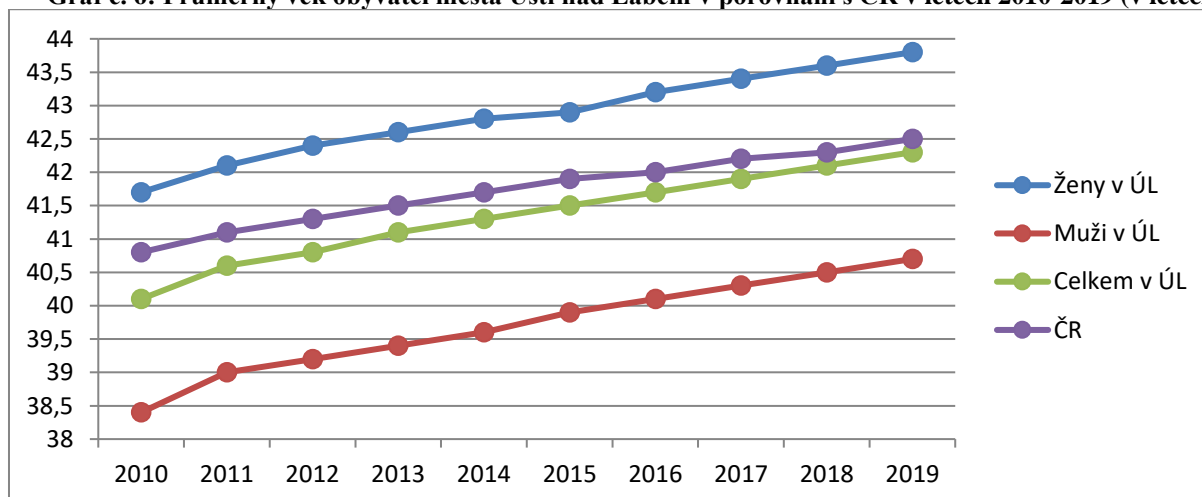
Graf č. 5: Věková struktura obyvatel Ústí nad Labem k 31.12.2019 (v os.)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf č. 6 se věnuje průměrnému věku obyvatel města Ústí nad Labem k 31. 12. daného roku. Je zde graficky znázorněn průměrný věk obyvatel dle pohlaví i celkový průměrný věk všech obyvatel. Do grafu č. 6 byla pro srovnání vložena data z průměrného věku obyvatel v České republice. Použitá data v grafu č. 6 jsou k dispozici v příloze č. 7.

Graf č. 6: Průměrný věk obyvatel města Ústí nad Labem v porovnání s ČR v letech 2010-2019 (v letech)

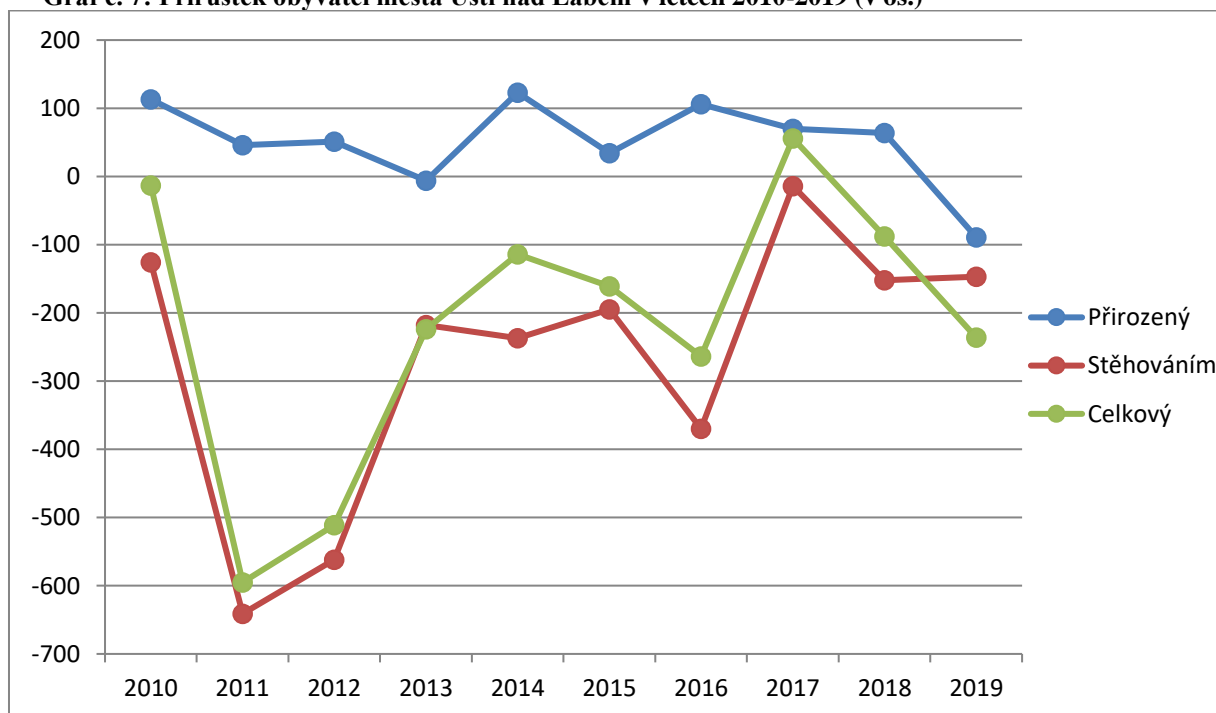

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Průměrný věk obyvatel města Ústí nad Labem k 31. 12. 2019 byl 42,3 let. Z grafu č. 6 je patrné, že průměrný věk mužů ve městě Ústí nad Labem je ve sledovaných letech výrazně nižší než průměrný věk žen, obyvatelek stejného města. Průměrný rozdíl činí 3,14 roku. Z výše uvedených dat tedy vyplývá, že ve městě Ústí nad Labem se více obyvatelek dožívá vyššího věku než obyvatelů ve stejném městě, a tedy ženy mají i vyšší průměrný věk než muži v uvedeném městě. Z grafu č. 6 lze dobře spatřit pomalu se zvyšující tendenci růstu průměrného věku, a to jak u žen, tak i mužů. Tento jev jistě souvisí s nižší porodností, prodlužování střední délky života, a tedy i vyššího věku dožití. Průměrný koeficient růstu má hodnotu 1,006, což je o 0,001 více než průměrný koeficient růstu obyvatel České republiky.

Další graf č. 7 zaznamenává přírůstek obyvatel sledovaný v období let 2010–2019, zaznamenaná vždy k 31. 12. daného roku. Celkový přírůstek závisí na vývoji přirozeného přírůstku a přírůstku způsobeného stěhováním obyvatel. Graf č. 7 zobrazuje přirozený přírůstek, který se vypočítává rozdílem mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých. Ve sledovaných letech přirozený přírůstek obyvatel města Ústí nad Labem klesá. Přírůstek stěhováním neboli migrační saldo, se získává rozdílem mezi počtem přistěhovalých a počtem vystěhovalých má ve sledovaných letech rostoucí charakter. Data použita v grafu č. 7 jsou uvedena v příloze č. 8.

Graf č. 7: Přírůstek obyvatel města Ústí nad Labem v letech 2010-2019 (v os.)

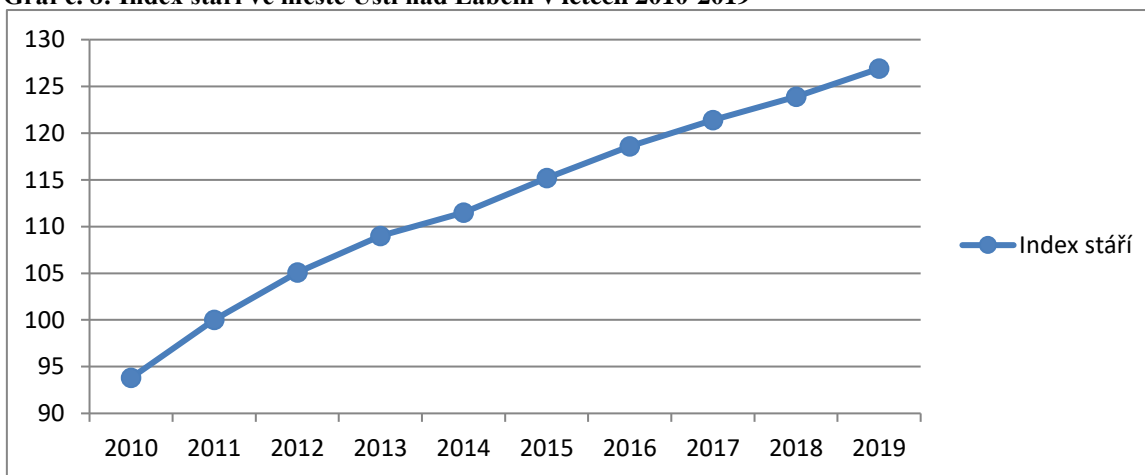

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Ke dni 31. 12. 2019 má město Ústí nad Labem hodnotu celkového přírůstku -236. V rámci zhodnocení přirozeného přírůstku v daném období je zajímavý rok 2014, kdy zemřelo nejméně osob ve sledovaných letech, a to 921 a zároveň počet živě narozených byl 3. nejvyšším, a to 1 044. V roce 2019 se křivka přirozeného přírůstku dostává podruhé ve sledovaném čase do záporných hodnot, tj. -89. Důvodem je nejnižší počet živě narozených (954 osob) a zároveň nejvyšší počet zemřelých (1 043 osob) ve sledovaném čase. Z pohledu přírůstku obyvatel stěhováním jsou významné roky 2011 a 2012. V roce 2011 hodnota přírůstku stěhováním klesla na hodnotu -641, z důvodu největšího počtu vystěhovalých obyvatel ze sledovaných let, tj. 2 361 a přistěhovalých obyvatel jen 1 720. V roce 2012 se vystěhovalo 2 256 obyvatel a počet přistěhovalých klesl na 1 694, což je nejnižší hodnota ukazatele přistěhovalých obyvatel ze sledovaných let.

Graf č. 8 znázorňuje vývoj indexu stáří ve městě Ústí nad Labem ve vybraném období 10 let. Index stáří udává poměr počtu osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0-14 let. Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku. Použitá data v grafu č. 8, včetně koeficientů růstu a bazických indexů, jsou k dispozici v příloze č. 9.

Graf č. 8: Index stáří ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

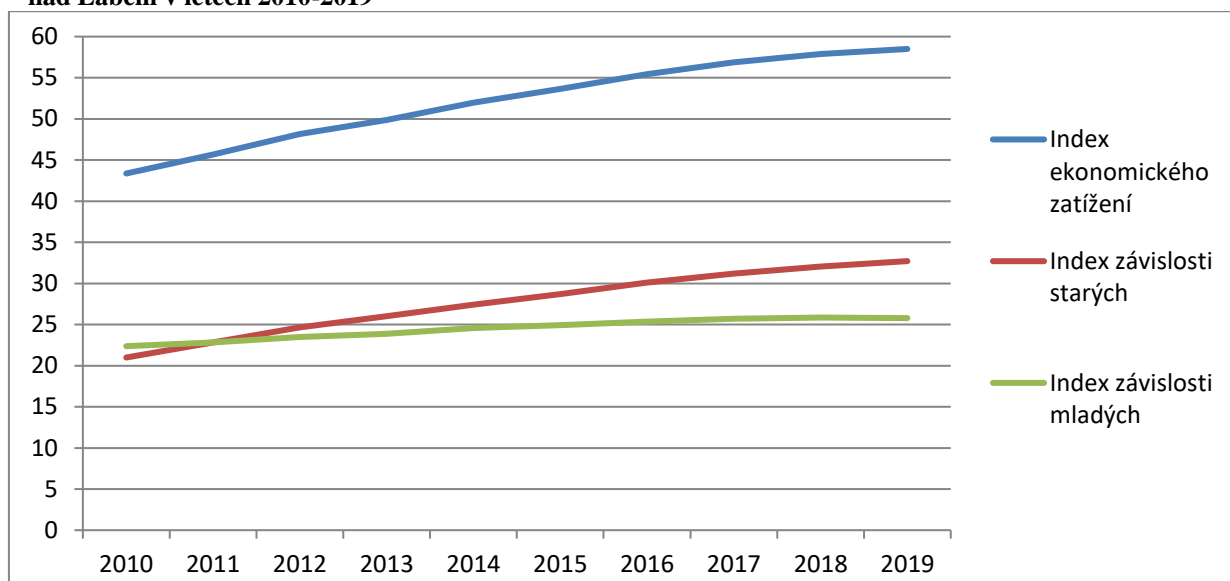
Z grafu č. 8 je patrné, že hodnota indexu stáří stále stoupá. Křivka grafu č. 8 roste poměrně rychle a každý rok, z dat let 2010–2019, se hodnota zvyšuje průměrně o hodnotu 3,7. Za pozornost stojí rok 2010, kdy hodnota indexu stáří byla 93,8. V rámci sledovaných let byla v roce 2011 hodnota indexu stáří rovna 100. O rok později již vznikla početní převaha osob nad 65 a více let. Ke dni 31. 12. 2019 byla hodnota na 126,9. Znamená to tedy, že na 100 osob ve

věku 0-14 let (dětská populace) připadá necelých 127 osob ve věku 65 a více let (seniorská populace). Bazické indexy mají vzrůstající tendenci. Nejvyšší hodnota bazického indexu byla zaznamenána v roce 2019. Nejvyšší hodnota koeficientu růstu byla naměřena v roce 2011, kdy hodnota byla 1,066.

Následující graf č. 9 předkládá vývoj hodnot indexu ekonomického zatížení a index ekonomické závislosti. Index ekonomického zatížení představuje, kolik osob v neproduktivním věku (0-14 let a 65 a více let) připadá na 100 osob v produktivním věku, tzn. 15-64 let. Obecně můžeme říci, že čím nižší hodnota indexu je, tím vzniká příznivější poměr mezi oběma skupinami. Z grafu č. 9 je zřejmé, že křivka indexu ekonomického zatížení stoupá. V roce 2010 byla hodnota nejnižší ze sledovaných let, a to 43,36. O 10 let později hodnota dosahuje hodnoty 58,5. Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Index ekonomické závislosti znázorňuje poměr mezi osobami závislými a osobami ekonomicky aktivními. Za osoby závislé jsou považovány osoby ve věku 0-14 let a ve věku 65 a více let, za osoby ekonomicky aktivní jsou považovány osoby ve věku 15-64 let. Index ekonomické závislosti dělíme: a) na index závislosti mladých, tj. poměr mezi osobami ve věku 0-14 let a osobami ve věku 15-64 let; b) na index závislosti starých, tj. poměr mezi osobami ve věku 65 a více let a osobami v produktivním věku (15-64 let). Vzhledem k povaze této diplomové práce se zaměřením na osoby v seniorském věku bude pro práci významnější právě index závislosti starých. Použitá data v grafu č. 9 jsou uvedena v příloze č. 10. Bazické indexy pro jednotlivé roky indexu ekonomického zatížení, indexu závislosti starých a indexu závislosti mladých jsou k dispozici v příloze č. 11.

Graf č. 9: Index ekonomického zatížení, index závislosti starých a index závislosti mladých ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z grafu č. 9 je červeně znázorněna křivka indexu závislosti starých, která má stále se zvyšující charakter. K 31. 12. 2010 měl index závislosti starých v městě Ústí nad Labem hodnotu 20,99. Zatímco o 9 let později, k 31. 12. 2019 hodnota indexu vzrostla na 32,71. Hodnota průměrného koeficientu růstu indexu ekonomického zatížení (IEZ) je 1,034. Bazický index IEZ dosahuje nejvyšší hodnoty v roce 2019, a to 1,349. Index závislosti starých (IZS) má hodnotu průměrného koeficientu růstu 1,051, bazický index IZS má také nejvyšší hodnotu 1,558 z roku 2019.

5.2 Analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem

V další podkapitole budou analyzována data vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem. Mezi vybranými ukazateli je například vývoj počtu zařízení sociálních služeb pro seniory, vývoj počtu uživatelů sociálních služeb pro seniory nebo vývoj počtu pracovníků v sociálních službách pro seniory. Vybrané ukazatele jsou analyzovány vždy k 31. 12. daného roku, pokud není uvedeno jinak. Pro zpracování výsledných tabulek a grafů byla použita data z Českého statistického úřadu a Registru poskytovatelů sociálních služeb zřizovaným MPSV.

Tabulka č. 1 znázorňuje vývoj sociálních služeb ve městě Ústí nad Labem pro všechny cílové skupiny. Data jsou analyzována v letech 2013–2019, neboť data z dřívějších let nejsou dostupná.

Tabulka 1: Vývoj počtu sociálních služeb ve městě Ústí nad Labem v letech 2013-2019

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	\bar{k}
Centra denních služeb	1	1	1	1	1	1	1	1
Denní stacionáře	2	3	3	3	3	3	2	1
Týdenní stacionáře	1	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	4	4	4	4	4	4	3	0,953
Domovy pro seniory	5	5	5	5	5	5	5	1
Domovy se zvláštním režimem	2	2	2	2	2	2	2	1
Chráněné bydlení	3	3	3	3	3	3	3	1
Azylové domy	3	2	2	2	2	2	2	0,935
Zařízení pro krizovou pomoc	1	1	1	1	1	1	1	1
Nízkoprahová denní centra	1	1	1	1	1	1	1	1
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	4	5	5	5	5	5	5	1,038
Noclehárny	1	1	1	1	1	1	1	1
Sociální poradny	14	14	14	15	15	14	13	0,988
Sociálně terapeutické dílny	2	2	2	2	2	2	2	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	5	5	4	4	7	6	5	1
Pracoviště rané péče	1	1	1	1	1	1	1	1
Intervenční centra	1	1	1	1	1	1	1	1
Služby následné péče	1	1	1	1	1	1	1	1
Celkem	52	52	51	52	55	53	49	-

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z tabulky č. 1 je patrné, že počet sociálních služeb se na území města Ústí nad Labem nijak dramaticky nemění. V roce 2017 zaznamenáváme nejvyšší počet sociálních služeb, a to 55, naopak nejméně sociálních služeb vidíme v roce 2019. Ke zrušení nebo otevření nové sociální služby došlo u celkem 7 služeb z 20 výše vypsanych, tj. rovných 35 %. V souvislosti

s poskytovanými službami pro seniory je důležité upozornit na dlouhodobou absenci týdenních stacionářů, zrušení jedné služby denního stacionáře a jednoho domova pro osoby se zdravotním postižením. Průměrný koeficient růstu vypovídá o klesajícím počtu 3 sociálních služeb a pouze 1 sociální službě, která má vzrůstající tendenci (nizkoprahová zařízení pro děti a mládež).

Každá sociální služba má definovanou svou cílovou skupinu, tedy skupinu osob/klientů, se kterými pracuje, na kterou se daná sociální služba zaměřuje. Má diplomová práce je orientovaná na cílovou skupinu seniorů. Typickými sociálními službami zaměřenými na seniory jsou bezesporu domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, pečovatelská služba a další. Ovšem sociální služby lze dělit i podle věkové kategorie klientů, kterým dané služby nabízejí. Seniora lze označit za člověka ve věku 65 a více let. Registr poskytovatelů sociálních služeb nabízí rozdělení seniorů na mladší seniory (65–80 let) a na starší seniory (nad 80 let). Pokud uvažujeme nad tím, že senior může být zároveň osobou například s mentálním, sluchovým, zrakovým, tělesným či jiným postižením, osobou bez přístřeší, či osobou s chronickým duševním onemocněním, okruh poskytovaných sociálních služeb se pro takového seniora rozšiřuje. Dle údajů Registru poskytovatelů sociálních služeb byla sestavena následující tabulka č. 2, která udává počet sociálních služeb na území města Ústí nad Labem dle formy poskytované služby, cílové skupiny a věkové kategorie. Data jsou uváděna k 1. 2. 2021.

Tabulka 2: Počet sociálních služeb dle formy sociální služby na území města Ústí nad Labem k 1. 2. 2021

	Cílová skupina: senioři	Věková kategorie: mladší a starší senioři
Pobytové služby	5	16
Ambulantní služby	4	30
Terénní služby	6	28
Celkem	15	74

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že sociálních služeb pro seniory je v Ústí nad Labem pouze 15 a to ve třech formách poskytování služeb. Pro osoby ve věkové kategorii mladší a starší senioři, tedy osoby ve věku 65 a více let, je poskytováno 74 sociálních služeb. Níže budou rozepsány sociální služby dle svého druhu, zvlášť s ohledem na cílovou skupinu seniorů a zvlášť s ohledem na věkovou kategorii. Data jsou uváděna k 1. 2. 2021.

Na území města Ústí nad Labem se poskytují následující sociální služby pro cílovou skupinou senioři viz. tabulka č. 3.

Tabulka 3: Počet sociálních služeb dle druhu sociální služby na území města Ústí nad Labem dle cílové skupiny: senioři k 1. 2. 2021

	Počet sociálních služeb
Domovy pro seniory	5
Osobní asistence	1
Pečovatelská služba	2
Odlehčovací služba	1
Odborné sociální poradenství	4
Celkem	13

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní zpracování

Z tabulky č. 3 vyplývá, že na území města Ústí nad Labem je pro cílovou skupinu seniorů poskytováno 5 druhů sociálních služeb s celkovým počtem 13 služeb. Dvě sociální služby odborného sociálního poradenství poskytují službu v ambulantní i terénní formě. Do tabulky byla tato služba započítána jen jednou za každého poskytovatele sociální služby.

Sociální služby v Ústí nad Labem pro věkovou kategorii mladších seniorů (65-80 let) a straších seniorů (nad 80 let) se poskytují ve větším rozsahu viz. tabulka č. 4.

Tabulka 4: Počet sociálních služeb dle druhu sociální služby na území města Ústí nad Labem dle věkové kategorie: mladší a starší senioři k 1. 2. 2021

	Počet sociálních služeb
Domovy pro seniory	5
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	3
Domovy se zvláštním režimem	3
Chráněné bydlení	4
Intervenční centra	1
Tlumočnické služby	2
Sociálně terapeutické dílny	4
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	1
Sociální rehabilitace	5
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	2
Noclehárny	1
Průvodcovské a předčitatelské služby	1
Osobní asistence	1
Terénní programy	4
Telefonická krizová pomoc	1
Odborné sociální poradenství	12
Odlehčovací služba	1
Nízkoprahová denní centra	1
Celkem	52

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní zpracování

Výše uvedené tabulky č. 2, 3 a 4 analyzují počty jednotlivých sociálních služeb dle formy a dle druhu poskytované sociální služby s rozdělením na cílovou skupinu seniorů a věkovou kategorii mladších a starších seniorů. Pokud si sociální služba zvolí za svou cílovou skupinu seniory znamená to, že se jedná o skupinu osob, se kterou daný poskytovatel služby pracuje. V případě práce se seniory lze snadno určit přibližný věk klientů poskytované služby, což například u cílové skupiny osob s mentálním postižením nelze. V případě sociální služby, která má věkovou kategorii klientů nastavenou na mladší a/nebo starší seniory, se nemusí vždy jednat o sociální službu určenou primárně pro seniory. Například tlumočnické služby jsou

poskytované cílové skupině osob se sluchovým postižením mimo jiné i nad 65 let, tzn. že osoba ve věku 65 a více let bez sluchové postižení není cílovou skupinou této sociální služby, i přesto, že splňuje věkovou kategorii. Výše uvedenou analýzou jsem chtěla upozornit na sociální služby, které sice nejsou primárně určené pro seniory, ale za jistých podmínek je senioři mohou využít (např. zrakové postižení, osoba bez přístřeší aj.). Vzhledem v zaměření této diplomové práce na cílovou skupinu seniorů, se budu více věnovat právě sociálním službám určených pro seniory.

Následující tabulka č. 5 zaznamenává celkovou kapacitu jednotlivých domovů pro seniory na území města Ústí nad Labem. Ve městě Ústí nad Labem se nachází celkem 5 domovů pro seniory. Jedná se o jediné pobytové služby pro cílovou skupinu seniorů na území města. Kapacity jednotlivých domovů pro seniory se pohybují od 109 do 172 lůžek. Jedná se o velkokapacitní zařízení. Celkový počet lůžek v domovech pro seniory na území města je 706 míst. Data jsou uváděna k 1. 2. 2021.

Tabulka 5: Celková kapacita v domovech pro seniory na území města Ústí nad Labem k 1. 2. 2021 (v os.)

	Kapacita
Domovy pro seniory Bukov	122
Domovy pro seniory Dobětice	150
Domovy pro seniory Krásné Březno	153
Domovy pro seniory Orlická	172
Domovy pro seniory Severní Terasa	109
Celkem	706

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní zpracování

Domovem pro seniory s největší kapacitou je Domov pro seniory Orlická, který se nachází ve dvou panelových domech o 12 podlažích. Celková kapacita dosahuje nyní 172 lůžek, v roce 2016 dosahovala dokonce 190 lůžek. Naopak nejmenší kapacitu nabízí Domov pro seniory Severní Terasa, který ve své čtyřpodlažní budově nabízí 109 lůžek pro uživatele.

Pro prezentaci vybraných dat pobytové sociální služby jsem zvolila Domov pro seniory Bukov. V tabulce č. 6 jsou uvedeny významné údaje o žadatelích/uživatelích této pobytové sociální služby jako například počet uživatelů a uživatelek, počet žadatelů o službu, které Domov pro seniory Bukov eviduje v pořadníku aj.

Tabulka 6: Vybrané ukazatele z výročních zpráv Domova pro seniory Bukov z let 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	\bar{k}
Průměrný věk uživatelů (v letech)	82,3	82,9	85	84,7	84,7	84,6	1,006
Počet žen (v os.)	97	96	96	94	89	72	0,942
Počet mužů (v os.)	27	27	19	28	27	32	1,035
Počet žadatelů o službu (v os.)	846	930	982	1004	1009	940	1,021
Počet uživatelů, kterým byla poskytnuta služba (v os.)	173	147	135	141	140	162	0,987

Zdroj: DS Bukov, vlastní zpracování

Z tabulky č. 6 vyplývá, že v Domově pro seniory Bukov výrazně převažují ženy, uživatelky služby, nad muži. Dle průměrného koeficientu růstu může konstatovat klesající počet žen ve sledovaných letech a zároveň navyšování hodnoty \bar{k} u mužů. Také je možné si všimnout, že počet žadatelů o pobytovou službu do roku 2019 rostl. V roce 2020 počet žadatelů velmi klesl, dle vyjádření pracovníka Domova pro seniory Bukov může být pokles žadatelů způsobený epidemiologickou situací v daném roce. Počet uživatelů, kterým byla poskytnuta služba Domova pro seniory Bukov, má dle \bar{k} klesající hodnotu, a to 0,987.

Pro představení dat terénní sociální služby jsem zvolila spolek OPORA. Tento spolek poskytuje 2 sociální služby, a to pečovatelskou službu a odlehčovací službu.

Tabulka 7: Vybrané ukazatele z výročních zpráv spolku OPORA z let 2015-2019

PEČOVATELSKÁ SLUŽBA	2015	2016	2017	2018	2019	\bar{k}
Počet uživatelů za rok (v os.)	257	262	348	298	254	0,997
Průměrný počet uživatelů za měsíc (v os.)	73	98	69	119	124	1,142
Počet hodin přímé péče za rok (v hod.)	-	-	41 798	49 860	69 004	1,285
ODLEHČOVACÍ SLUŽBA	2015	2016	2017	2018	2019	\bar{k}
Počet uživatelů za rok (v os.)	10	22	20	27	23	1,231
Průměrný počet uživatelů za měsíc (v os.)	9	10	8	10	11	1,051
Počet hodin přímé péče za rok (v hod.)	-	-	6 767	4 812	6 349	0,969

Zdroj: Spolek OPORA, vlastní zpracování

Z tabulky č. 7 lze vyčíst, že v rámci obou sociálních služeb poskytovaných spolkem OPORA má počet uživatelů za rok kolísavý charakter. Oproti tomu průměrné koeficienty růstu v oblasti průměrného počtu uživatelů za měsíc a počtu hodin přímé péče za rok vykazují u pečovatelské služby rostoucí charakter. Průměrný koeficient růstu v kategorii počtu hodin přímé péče za rok u odlehčovací služby je 0,969, což svědčí o kolísání hodnot. V porovnání obou sociálních služeb si můžeme také všimnout významně odlišného počtu uživatelů za rok. Pečovatelskou službu využívá několik málo stovek klientů, kdežto odlehčovací službu využívá jen pár desítek uživatelů.

Statutární město Ústí nad Labem je zřizovatelem celkem 6 sociálních služeb se zaměřením na cílovou skupinu seniorů. Jedná se o všech 5 pobytových služeb, tedy domovů pro seniory, a dále o Pečovatelskou službu Ústí nad Labem. Tyto sociální služby jsou příspěvkovými organizacemi. Tabulka č. 8 zaznamenává sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem dle jejich právní formy.

Tabulka 8: Sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem dle právní formy k 1. 2. 2021

	Počet sociálních služeb
Příspěvková organizace	6
Obecně prospěšná společnost	3
Zapsaný ústav	1
Spolek	2
Celkem	12

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb, vlastní zpracování

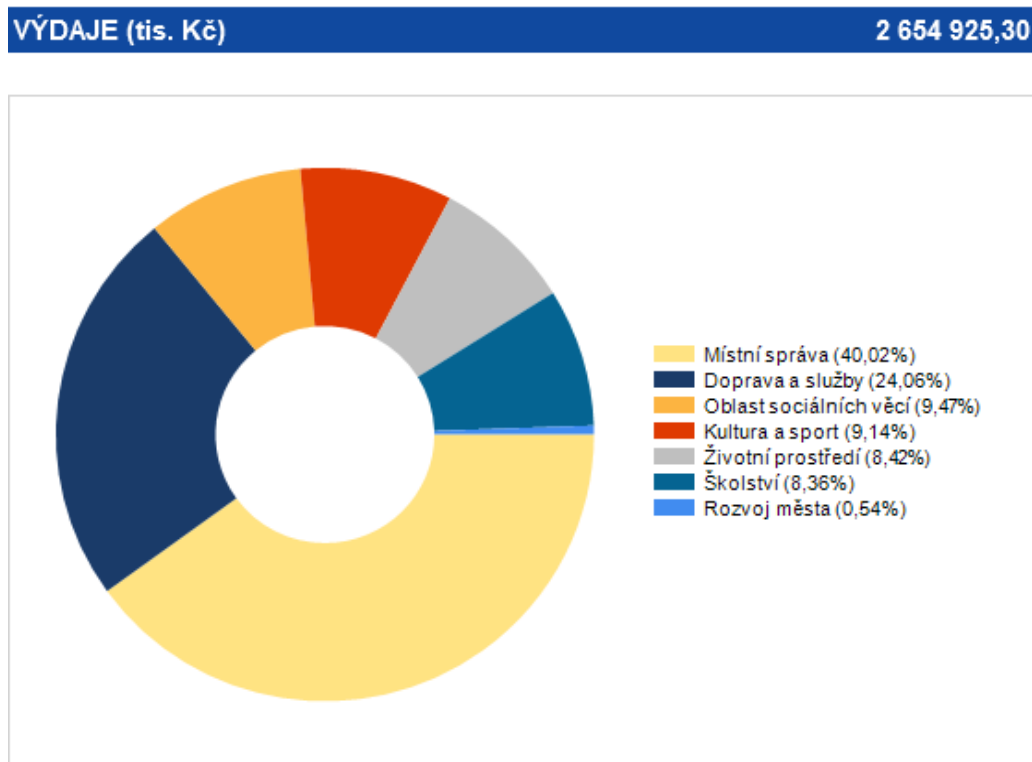
Právní formou „obecně prospěšná společnost“ jsou celkem 3 sociální služby. Jedná se o Muži a ženy, o.p.s.; Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy, o.p.s. a CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ ÚSTECKÉHO KRAJE, o. p. s. Další sociální služby jsou registrovány jako zapsaný ústav například Prosapia, z.ú., společnost pro rodinu, a dále spolek OPORA a Poradna pro občanství Občanská a lidská práva, z.s.

Rozpočet statutárního města Ústí nad Labem

V roce 2020 bylo z rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem vyčleněno celkem 251 397 700 Kč na oblast sociálních věcí. Jde tedy o 9,47 % z celkového objemu finančních prostředků. Obrázek č. 5 zobrazuje celkový přehled výdajů rozpočtu města Ústí nad Labem za

rok 2020. Pro účely práce je nejvýznamnější oblast sociálních věcí znázorněná oranžovou barvou. Jedná se o třetí nejvyšší výdaj v rámci rozpočtu města. Vyšší finanční prostředky město vydává na oblast místní správy a na oblast dopravy a služeb.

Obrázek 5: Přehled výdajů rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem za rok 2020

Zdroj: Rozpočet statutárního města Ústí nad Labem

Celkový objem finančních prostředků vyčleněných na oblast sociálních věcí pro rok 2020 byl vyšší, a to ve výši 251 397 700 Kč. Oblast sociálních služeb vyčerpala z vyčleněné části rozpočtu 95 %. Sociální služby zaměřené na seniory vyčerpaly dokonce 97 % finančních prostředků. Tabulka č. 9 představuje čerpání rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem pro oblast sociálních věcí v letech 2016-2020. Data k vypracování tabulky č. 9 jsou uvedena v příloze č. 12.

Tabulka 9: Čerpání rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem v oblasti sociálních věcí letech 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Oblast sociálních věcí celkem (v tis. Kč)	96 606	109 708	166 958	179 912	237 775
	2016	2017	2018	2019	2020
Domovy pro seniory	88,21 %	88,27 %	89,35 %	90,07 %	91,9 %
Odlehčovací služby	1,17 %	1,24 %	0,94 %	0,94 %	0,14 %
Centra denních služeb	0,12 %	0,13 %	0,08 %	0,08 %	0,04 %
Péče v terénu- pečovatelská služba, tísňová péče	10,41 %	10,3 %	9,61 %	8,89 %	7,9 %
Poradenství	0,09 %	0,06 %	0,03 %	0,03 %	0,02 %
Senioři (v tis. Kč)	81 763	92 342	148 442	162 158	218 599

Zdroj: Rozpočet, vlastní zpracování

V tabulce č. 9 vidíme jasně zvyšující se částku rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem pro oblast sociálních věcí v letech 2016-2020. Částka určená pro tuto oblast se v porovnání s rokem 2016 a 2020 více než zdvojnásobila. O tom také vypovídá bazický index uvedený v tabulce č. 10. Nejvyšší finanční prostředky v oblasti sociálních věcí pro seniory plynou do pobytových sociálních služeb typu domovů pro seniory, kterých je ve městě Ústí nad Labem celkem 5, jak bylo zmíněno již dříve v práci. Další sociální službou, které je určen druhý nejvyšší finanční podíl, je terénní sociální služba – pečovatelská služba a tíšňová péče. V roce 2019 obdržely domovy pro seniory celkem 91,9 % finančních prostředků, kdežto terénním službám bylo určeno 7,9 % z celkového obnosu. Sociálním službám typu poradenství a centra denních služeb je každý rok vyčleněno nejméně finančních prostředků z celkového obnosu určených pro seniory. V letech 2016-2020 se pohybovaly finanční prostředky od 0,02 do 0,13 % z celkového podílu z rozpočtu pro seniory.

Tabulka č. 10 znázorňuje bazické indexy pro sociální služby s cílovou skupinou senioři z rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem v letech 2016-2020. Podkladová data pro vypracování tabulky č. 10 jsou k dohledání k příloze č. 12.

Tabulka 10: Bazické indexy rozpočtu pro oblast sociálních věcí, cílová skupina senioři v letech 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Oblast sociálních věcí celkem	-	1,136	1,728	1,862	2,461
	2016	2017	2018	2019	2020
Domovy pro seniory	-	1,13	1,839	2,025	2,785
Odlehčovací služby	-	1,201	1,457	1,594	0,314
Centra denních služeb	-	1,203	1,307	1,307	0,95
Péče v terénu-pečovatelská služba, tísňová péče	-	1,118	1,675	1,694	2,029
Poradenství	-	0,78	0,496	0,595	0,635
Senioři	-	1,129	1,816	1,983	2,674

Zdroj: Rozpočet, vlastní zpracování

Z tabulky č. 10 je důležité si všimnout hodnoty bazického indexu pro oblast sociálních věcí, a to 2,461 v roce 2020. Objem finančních prostředků pro sociální služby pro seniory se také navýšil. BI pro tyto sociální služby dosahuje hodnoty 2,674 v roce 2020. Od roku 2017 BI sociálních služeb pro seniory stoupají, případně zůstávají konstantní. Výjimkou je sociální služba poradenství, kde mají BI kolísavé hodnoty. Z konkrétních sociálních služeb je jistě zajímavé zhodnotit domovy pro seniory s hodnotami pro rok 2020 s BI 2,785. Ačkoli počet domovů pro seniory za sledovaná léta nenarůstá a je stále stejný, finanční prostředky na tyto sociální služby se více než zdvojnásobily.

5.3 Vlastní výzkum

Cílem diplomové práce bylo analyzovat úroveň sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem s ohledem na demografický vývoj a společenské změny. Vlastní výzkumné šetření probíhalo na území města Ústí nad Labem. Mělo za hlavní cíl zjistit, jak sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem vnímají obyvatelé města, konkrétněji senioři, klienti sociálních služeb a pracovníci sociálních služeb, jaký mají názor na tyto služby zaměřené na cílovou skupinu seniorů, kde vidí případné nedostatky a do jaké míry jsou potřeby seniorů ze strany sociálních služeb uspokojené. Dílčí cíle výzkumného šetření zjišťovaly využití sociálních služeb seniory, frekvenci jejich využívání, místní a kapacitní dostupnost,

spokojenost, kvalitu a případnou absenci sociálních služeb pro seniory na území města Ústí nad Labem.

Respondenty výzkumného šetření se stali klienti sociálních služeb pro seniory, senioři žijící na území města a také pracovníci sociálních služeb. Vzhledem k povaze výzkumu bylo klíčové oslovit seniory ve městě Ústí nad Labem jako respondenty mého výzkumu. Jako druhou skupinu respondentů jsem zvolila pracovníky, kteří pracují v sociálních službách na území města Ústí nad Labem a mohli by tak mít povědomí o cílové skupině, klientele v sociální službě, kde pracují, případně i mimo ni. V případě otázek, které byly pro obě skupiny respondentů obdobné, byly odpovědi porovnávány.

Pro naplnění cílů výzkumného šetření byly stanoveny dvě výzkumné otázky (VO):

VO1: Jak senioři a pracovníci sociálních služeb vnímají dostupnost sociálních služeb pro seniory v Ústí nad Labem? Senioři budou vnímat sociální služby pro seniory v Ústí nad Labem jako kapacitně a místně dostupné, oproti pracovníkům, kteří budou sociální služby vnímat jako místně a kapacitně nedostupné.

VO2: Jaký názor mají senioři a pracovníci sociálních služeb na nabídku sociálních služeb pro seniory v Ústí nad Labem?

V přípravné fázi vlastního výzkumného šetření byly stanoveny výzkumné předpoklady. Ty byly v závěru výzkumu potvrzeny či vyvráceny. Následuje výčet tří výzkumných předpokladů (VP):

VP1: Senioři budou vnímat sociální služby pro seniory v Ústí nad Labem jako kapacitně a místně dostupné, oproti pracovníkům, kteří budou sociální služby vnímat jako místně a kapacitně nedostupné.

VP2: Seniorů, kteří budou rozhodně spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb bude více než seniorů, kteří budou spíše spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb.

VP3: Pracovníci sociálních služeb budou zastávat názor, že v Ústí nad Labem chybí sociální služby pro seniory typu denní stacionář a odlehčovací služba, oproti seniorům, kteří tyto sociální služby nepovažují za chybějící.

5.3.1 Metodologie výzkumného šetření

Vlastní výzkumné šetření bylo provedeno pomocí kvantitativního výzkumu. Důvodem bylo zejména oslovení většího počtu respondentů, možné získání vyššího množství

navracených dotazníků, rychlý sběr dat a v neposlední řadě i epidemiologicky nepříznivá situace, která znemožnila moji osobní přítomnost v sociálních službách (Řezanková, 2011).

Vzhledem k zaměření mé diplomové práce na cílovou skupinu seniorů bylo zcela na místě zvolit si za respondenty právě osoby v postproduktivním věku, žijící v pobytové sociální službě i mimo ni. Druhou skupinou respondentů se stal personál, tedy osoby pracující v sociálních službách na různých pozicích. Pro výběr respondentů obou skupin byla předem stanovena kritéria. Na základě vyplnění demografických údajů byla kritéria vyhodnocena a v případě nesplnění kritérií byl dotazník vyřazen z účasti na výzkumu.

Kritéria pro výběr respondentů ve skupině seniorů:

- věk respondenta
- pobyt na území města Ústí nad Labem

Kritéria pro výběr respondentů ve skupině pracovníků sociálních služeb:

- výkon práce v sociálních službách
- sociální služba na území města Ústí nad Labem
- sociální služba s cílovou skupinou seniorů

Osoby, které měli možnost dotazník vyplnit, obdrželi kromě dotazníku samého také průvodní sdělení k dotazníkovému šetření (viz. příloha č. 13). V něm byla krátce představena autorka výzkumu, záměr diplomové práce, cíl výzkumu, informace k dotazníku, upozornění na anonymitu dotazníku, ale možní respondenti byli i seznámeni s tím, pro koho je vyplnění dotazníku určeno. Záměrem bylo předcházení vyřazení již vyplněných dotazníků pro nesplnění kritérií.

Dotazníkové šetření je přiloženo k diplomové práci jako příloha č. 14 (dotazník pro respondenty – seniory) a příloha č. 15 (dotazník pro respondenty – pracovníky). Sběr dat probíhal na území města Ústí nad Labem po dobu necelých 4 měsíců v roce 2020. Poté byla data vyhodnocena a zpracována do výsledných tabulek a grafů. Vzhledem k povaze výzkumného šetření bylo nutné oslovit klienty a pracovníky sociálních služeb na území města Ústí nad Labem v pobytové, ale i ambulantní a terénní formě. A dále seniory, kteří nemusí využívat sociální služby a nelze je tedy kontaktovat skrze sociální službu. Kontaktovala jsem tedy 12 sociálních služeb na území města Ústí nad Labem se žádostí o provedení výzkumu

v jejich sociální službě, kdy součástí emailu bylo i zaslání konkrétních dotazníků (pro klienty a pro pracovníky). Obdržela jsem celkem 9 odpovědí z toho 7 kladných a 2 záporné. Čtvrtina sociálních služeb mi ani po opakované žádosti neodpověděla. Dvě sociální služby, které mi provedení výzkumu neumožnili, se odkazovali na epidemiologickou situaci, kdy nechtěli klienty vystavit zbytečnému riziku, a ve druhém případě neměli zájem o provedení výzkumného šetření v jejich službě. U sociálních služeb, kteří odpověděli kladně, tedy se zájmem o provedení výzkumu k diplomové práci, jsme dále domlouvali nejvhodnější formu a termín. S většinou se mnou spolupracujících sociálních služeb jsme se shodli na doručení dotazníků v tištěné podobě pro klienty a v elektronické podobě pro pracovníky. Pro vytvoření dotazníku v elektronické formě jsem zvolila platformu www.survio.cz. Pouze 2 sociální služby mě požádali o doručení několika desítek dotazníků pro pracovníky v tištěné podobě. Pro oslovení seniorů, kteří neužívají žádnou sociální službu na území města Ústí nad Labem a bylo to tak velice obtížné se k nim dostat, jsem zvolila formu sdílení mého dotazníku na sociální síti ve skupině obyvatel Ústí nad Labem (kde jsem požádala uživatele sociální sítě, pokud mají ve svém okolí seniora, zda by s ním dotazník vyplnili) a také se mi podařilo domluvit se se 4 praktickými lékaři, zda bych do jejich čekárny mohla umístit dotazníky a box pro vhadzování vyplněných dotazníků. Tištěné dotazníky jsem osobně doručila do příslušných sociálních služeb a čekáren praktických lékařů, dotazníky v elektronické formě jsem rozeslala kontaktním osobám v sociálních službách a vložila na stránku sociální sítě.

Nutno zdůraznit, že vyplňování dotazníků bylo zcela dobrovolné a anonymní. Dotazníky se k respondentům dostávali skrze výzkumníka, pracovníky a stážisty v sociálních službách nebo v případě sociální sítě skrze rodinné příslušníky, známé. Každá sociální služba si zvolila svůj postup pro následnou distribuci dotazníků – vyplňování dotazníků v rámci aktivizační činnosti, ve volném čase, s klíčovým asistentem, s pracovníkem sociální služby, se studentem na praxi/stáži, s rodinným příslušníkem aj. V případě pobytových sociálních služeb mi bylo umožněno vyplňovat dotazník spolu s několika vybranými klienty, pro úsporu času personálu. V dotazníku pro seniory byla upravena velikost písma na 18, pro zajištění lepšího komfortu při čtení vzhledem k možným zrakovým komplikacím respondentů.

Byly vytvořeny dva dotazníky s obdobnými otázkami, kdy jeden byl pro seniory a druhý pro pracovníky sociálních služeb. Dotazník pro seniory se skládá celkem z 18 otázek, z nichž 6 zjišťuje demografické údaje. Dotazník se skládá ze 4 otevřených otázek, 2 polouzavřených otázek a 12 uzavřených otázek. V rámci uzavřených otázek dělíme otázky na: 6

dichotomických, 3 trichotomické, 2 škály a 1 výběrový typ otázky. Dotazník pro pracovníky sociálních služeb se skládá ze 17 otázek, z nichž 7 otázek se dotazuje na demografické údaje. Dotazník byl seskládán ze 5 otevřených otázek, 4 polouzavřených otázek a 8 uzavřených otázek. Uzavřené otázky můžeme rozdělit otázky: 2 dichotomické, 3 trichotomické, 2 škály a 1 otázka výběrového typu.

Po sestavení dotazníku jsem požádala z mého okolí 3 seniory a 3 pracovníky sociálních služeb o vyplnění dotazníku v rámci předvýzkumu. To mělo za cíl zjistit názor respondentů na dotazník, zda rozumí otázkám, jsou z jejich pohledu dobře poskládané, mají dostatek odpovědí aj. Zároveň jsem tyto respondenty požádala, aby si změřili čas, za jak dlouho dotazník vyplní. Z jejich odpovědí můžeme říci, že seniorům dotazník zabere přibližně 10-20 minut času (pokud ho vyplňují s asistencí, čas se zkracuje na cca 10-15 minut), délka vyplnění dotazníku pro pracovníky je přibližně 10 minut. Odpovědi respondentů v rámci předvýzkumu jsem do výzkumného šetření nezahrnovala.

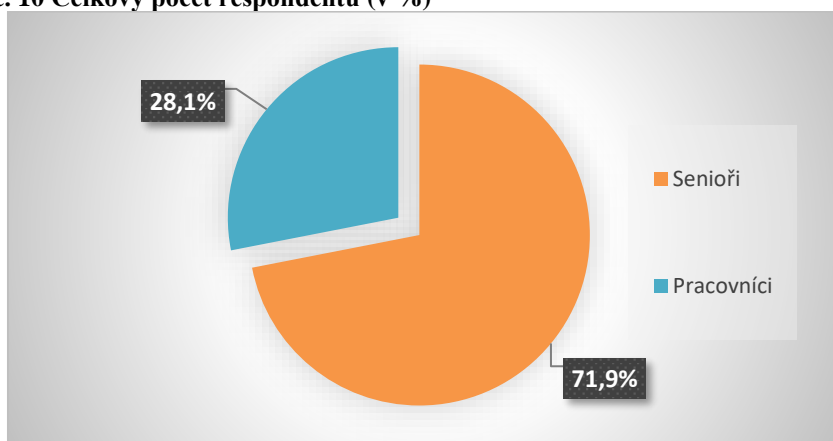
5.3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Cílovou populací se stali senioři žijící na území města Ústí nad Labem a pracovníci sociálních služeb v Ústí nad Labem. Zkoumaný vzorek reprezentuje výše uvedenou cílovou populaci. Všichni respondenti museli splnit předem stanovená kritéria, která byla ověřována formou otázek zjišťující demografické údaje. Dotazníky, které dle odpovědí respondentů obsahovali údaje, které neodpovídali kritériím výzkumu, byly vyřazeny a odpovědi se do vyhodnocování výsledků nezapočítávali. Celkový počet vyřazených dotazníků byl 24, z toho 22 dotazníků určených pro seniory a 2 dotazníky určené pro pracovníky. Nejčastějším důvodem pro nesplnění kritérií u dotazníku pro seniory bylo uvedení nižšího věku než 65.

Pro lepší orientaci v předkládaných výsledcích budu uvádět pro skupiny respondentů pojem „senioři“ pro respondenty v seniorském věku žijící nebo využívající sociální službu na území města Ústí nad Labem, a dále pojem „pracovníci“ pro osoby, kteří pracují v sociálních službách na území města Ústí nad Labem.

Celkový počet respondentů dosáhl čísla 362. Odpovědi od skupiny seniorů se navrátilo 214 a celkem 148 ze skupiny pracovníků. Procentuální podíl znázorňuje graf č. 10.

Graf č. 10 Celkový počet respondentů (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Celkem bylo distribuováno 740 ks dotazníků v tištěné podobě, z toho 660 ks pro seniory a 80 ks pro pracovníky. Celková návratnost dotazníků v tištěné podobě byla 29,86 %. Návratnost u skupiny seniorů byla 28,64 % a u skupiny pracovníků 40 %. Tabulka č. 11 udává počet navracených dotazníků v tištěné a elektronické formě s ohledem na rozdělení obou skupin respondentů.

Tabulka 11: Počet navracených dotazníků (v ks)

	Tištěná forma	Elektronická forma	Celkem
Senioři	189	25	214
Pracovníci	32	116	148
Celkem	221	141	362

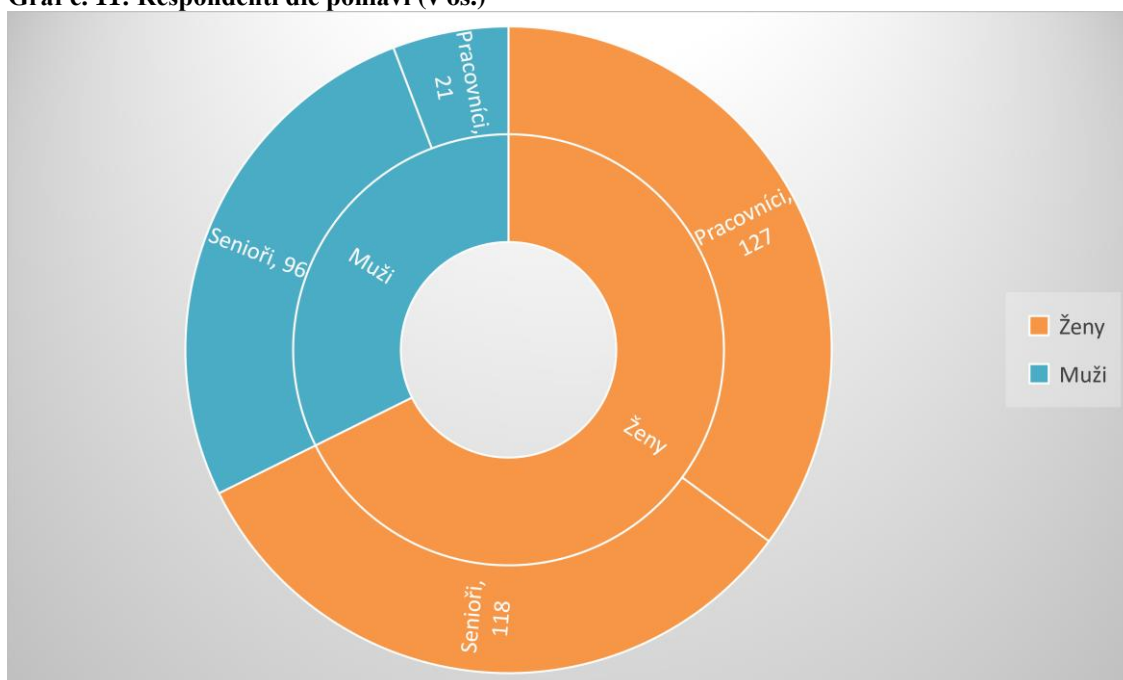
Zdroj: Dotazníkové šetření

Z tabulky č. 11 je patrné, že pracovníci volili spíše elektronickou formu dotazníku a jen 21,62 % zvolilo vyplnění v tištěné formě. Můžeme se jen domnívat, že pracovníci mají větší dovednosti v práci s počítačem, byli i více nuceni v epidemiologické situaci více využívat online prostředí a možná se jedná i o rychlejší formu vyplnění. V případě seniorů má výraznou převahu tištěná verze dotazníku, která byla i ve vysokém množství distribuována do sociálních služeb. Osobně se domnívám, že tato forma byla pro seniory lepší snad proto, že řada seniorů nemusí vlastnit nebo nemá přístup k počítači, tabletu, chytrému telefonu aj., nemusí mít IT dovednosti, které by jim umožňovali samostatně vyplnit online dotazník a snad také pro

personál sociálních služeb mohlo být snadnější vyplnit s klienty tištěný dotazník nežli shánět výpočetní techniku a řešit její zabezpečení.

Graf č. 11 zobrazuje celkový počet respondentů dle pohlaví a zároveň počet žen a mužů dle skupiny respondentů. Výzkumného šetření se zúčastnilo 245 žen, tj. 67,7 % a 117 mužů, tj. 32,3 %. Výrazný rozdíl v zastoupení jednotlivých pohlaví spatřujeme zejména u mužů, kde dotazník vyplnilo 82,1 % seniorů, ale jen 27,9 % pracovníků. Procentuální zastoupení u žen je v obou skupinách velmi podobné – seniori 48,2 %, pracovníci 51,8 %.

Graf č. 11: Respondenti dle pohlaví (v os.)

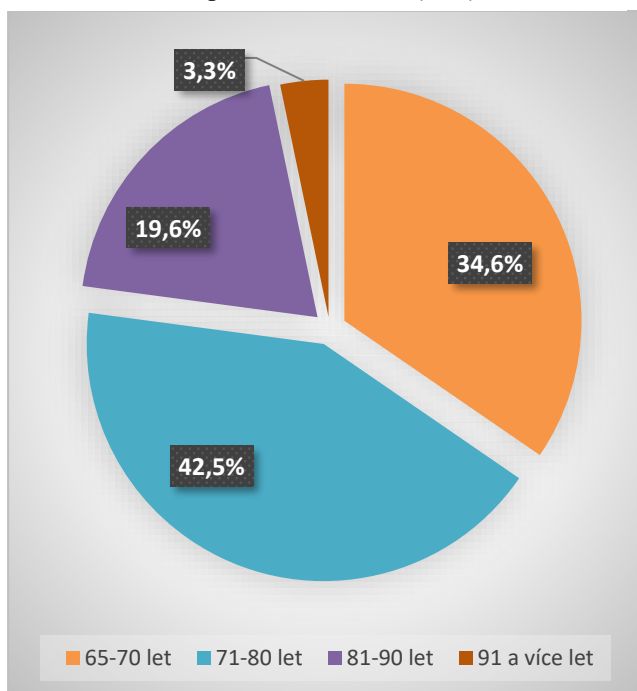

Zdroj: Dotazníkové šetření

Otázka zjišťující věk respondentů byl v případě seniorů významně důležitý. Jednalo se o jedno z kritérií, které respondenti museli splnit – věk 65 a více let. V dotazníku byla otázka na věk položena otevřenou otázkou, tedy s úmyslem zjistit přesný věk, nikoli respondentům nabídnout výběrový typ otázky, aby se sami zařadili do jedné z nabízených možností. Byl tím získán průměrný věk, který u seniorů byl 79,6 let. V grafu č. 12 je zobrazeno procentuální zastoupení respondentů v jednotlivých věkových skupinách. Nejvíce seniorů (91) bylo ve věku 71–80 let, poté následovala věková skupina 65–70 let se 74 respondenty. Naopak nejméně seniorů, pouze 7, odpovědělo na dotazník ve věkové skupině 91 a více let.

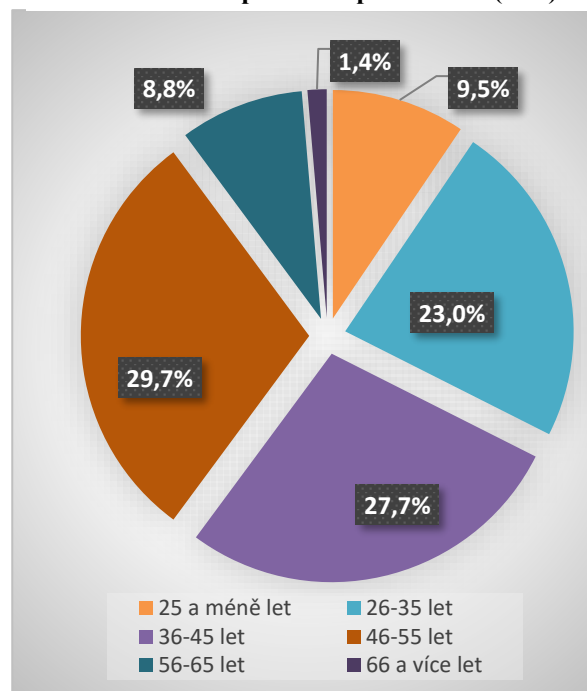
Graf č. 13 znázorňuje také věkové složení respondentů, ale u pracovníků. Tento demografický údaj nebyl u této skupiny stanoven jako kritérium. Věkový průměr u pracovníků byl 45,7 let. Nejvíce odpovědí, a to 44, bylo zaznamenáno u věkové skupiny 46-55 let, dále pak 41 odpovědí u skupiny 36-45 let. Naopak nejméně odpovědí obsahují věkové skupiny 65 a více let, a to pouze 2 odpovědi, a skupina 56-65 let se 13 odpověďmi.

Graf č. 12: Věk respondentů seniorů (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

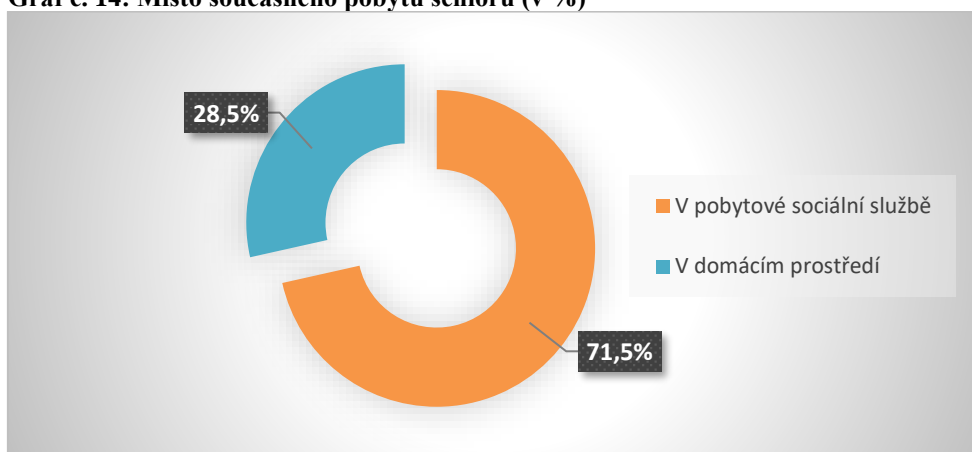
Graf č. 13: Věk respondentů pracovníků (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Dále se dotazník zabíral údajem, kde senioři v současné době žijí – zda v domácím prostředí nebo v pobytové sociální službě. Tento údaj může být velmi důležitým pro odpovědi na další otázky, např. četnosti využívání sociálních služeb, využívání jiných forem služeb aj. Graf č. 14 tedy zobrazuje počet seniorů, podle místa jejich pobytu. Respondenti v seniorské skupině uvedli, že většina z nich, a to 153, žije v pobytové sociální službě a pouze 61 respondentů žije v domácím prostředí.

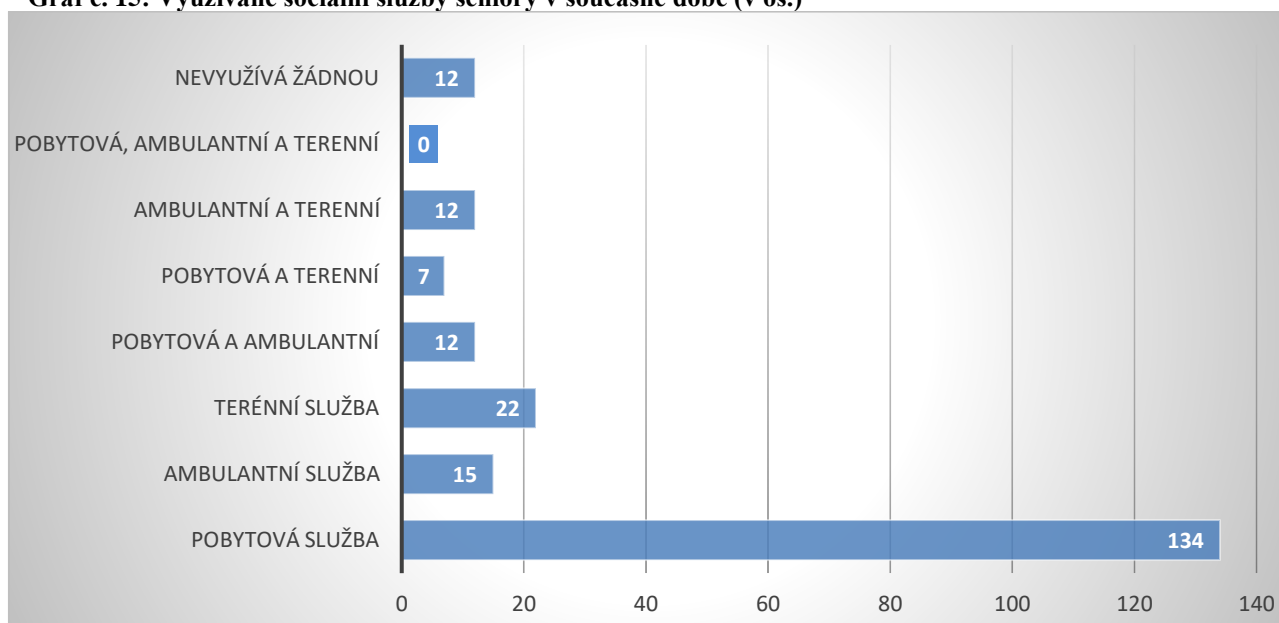
Graf č. 14: Místo současného pobytu seniorů (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Následně dotazník zjišťoval, jaké sociální služby seniori využívají, případně nevyužívají. Otázka byla v dotazníku v pozměněném znění: „Docházíte ze svého domácího prostředí do některé sociální služby?“ a „Dochází do Vašeho domácího prostředí pracovníci z některé sociální služby?“ Tato úprava byla použita záměrně, neboť bylo předpokládáno že každý respondent nemusí znát termín pobytová, ambulantní a terénní sociální služba. Graf č. 14 udává počet seniorů, kteří využívají některou z forem sociálních služeb. Dle údajů z dotazníků byly počty respondentů rozděleni do jednotlivých skupin dle využívání jen jedné sociální služby, kombinace využívaných sociálních služeb nebo nevyužívání žádné sociální služby. Každý respondent je tedy zařazen pouze v jedné skupině. Z údajů zpracovaných do grafu č. 15 vyplývá, že nejvíce respondentů využívá jen pobytovou sociální službu, jednalo se celkem o 62,6 % seniorů. Na pomyslném druhém místě se nachází využívání terénní služby, bez jakékoli kombinace s jinou službou, s celkem 10,1 % respondentů. Nejčastějšími kombinacemi forem sociálních služeb jsou služby pobytové a terénní a také služby ambulantní terénní se shodným počtem 22 respondentů, tedy 5,6 %. Kombinaci všech tří forem sociálních služeb nenavštěvuje žádný z respondentů.

Graf č. 15: Využívané sociální služby seniory v současné době (v os.)

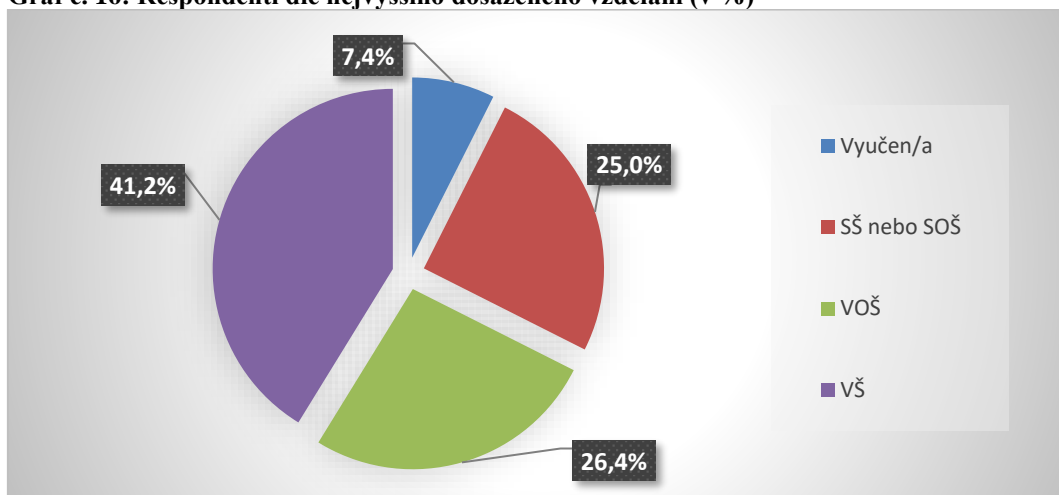

Zdroj: Dotazníkové šetření

V dotazníku sestaveném pro pracovníky byly zjišťovány, kromě pohlaví a věku, další demografické údaje zaměřené na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů, jejich pracovní pozice, délku jejich praxe v sociálních službách a poslední otázka se týkala druhu sociální služby, ve které pracují.

Graf č. 16 znázorňuje počet pracovníků dle jejich nejvyššího dosaženého vzdělání. Největší podíl zauímají respondenti z řad pracovníků, kteří mají vysokoškolské vzdělání, a to celkem 62 osob, tj. 41,2 %. Vyšší odborné vzdělání má vystudováno 39 osob, a to 26,4 % a vzdělání středoškolské nebo střední odborné má vystudováno jen o 2 respondenty méně, tedy 25 %. Zajímavým zjištěním je, že výzkumného šetření se neúčastnil žádný respondent, který by uvedl, že jeho nejvyšší dosažené vzdělání je základní. V sociálních službách se našlo celkem 11 respondentů, kteří označili odpověď „vyučen“. Z odpovědí respondentů lze vyčíst, že v sociálních službách pracují většinou lidé se středním odborným, středním, vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. Což je do jisté míry velmi ovlivněno požadavky na vzdělání pro výkon pracovníka v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

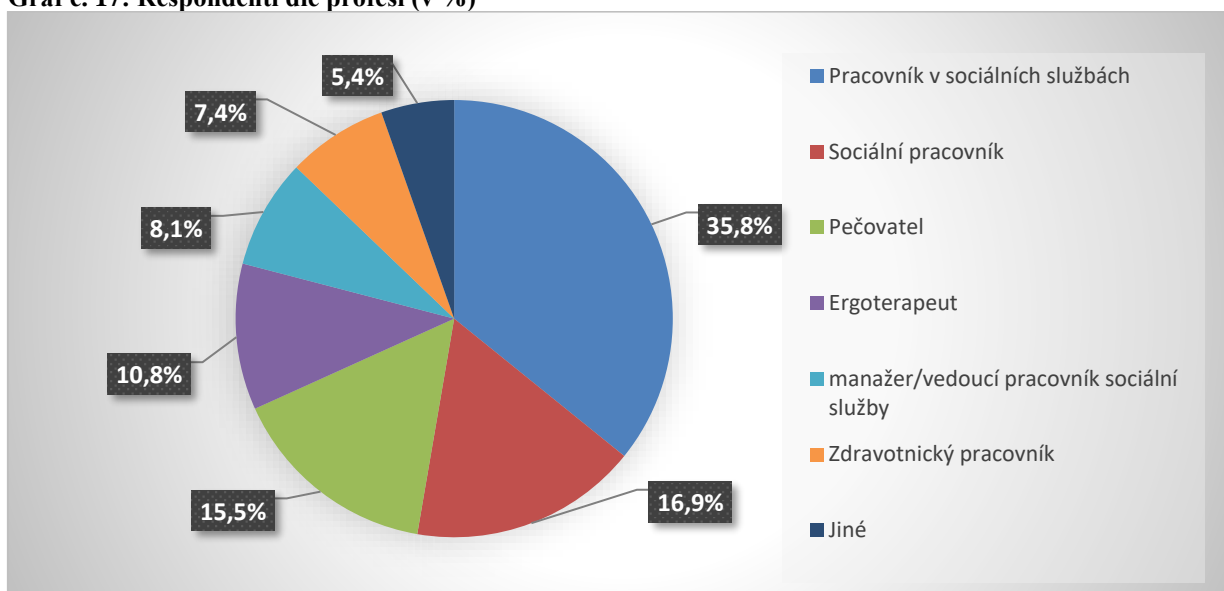
Graf č. 16: Respondenti dle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 17 znázorňuje složení respondentů dle jejich profese. Polouzavřená otázka nabízela 6 profesí, dle výzkumnice nejčastěji se vyskytujících v sociálních službách, a 1 možnost otevřené odpovědi. Tu využilo celkem 7 respondentů a udali jako svou profesi: 2x: psychoterapeut a PR; 1x: logoped, metodik sociální práce a koordinátor dobrovolníků. Nejčastější profesí respondentů byli pracovníci v sociálních službách, a to celkem 35,8 %. S větším odstupem následuje 25 respondentů s profesí sociálního pracovníka (16,9 %) a 23 respondentů profesí pečovatele (15,5 %).

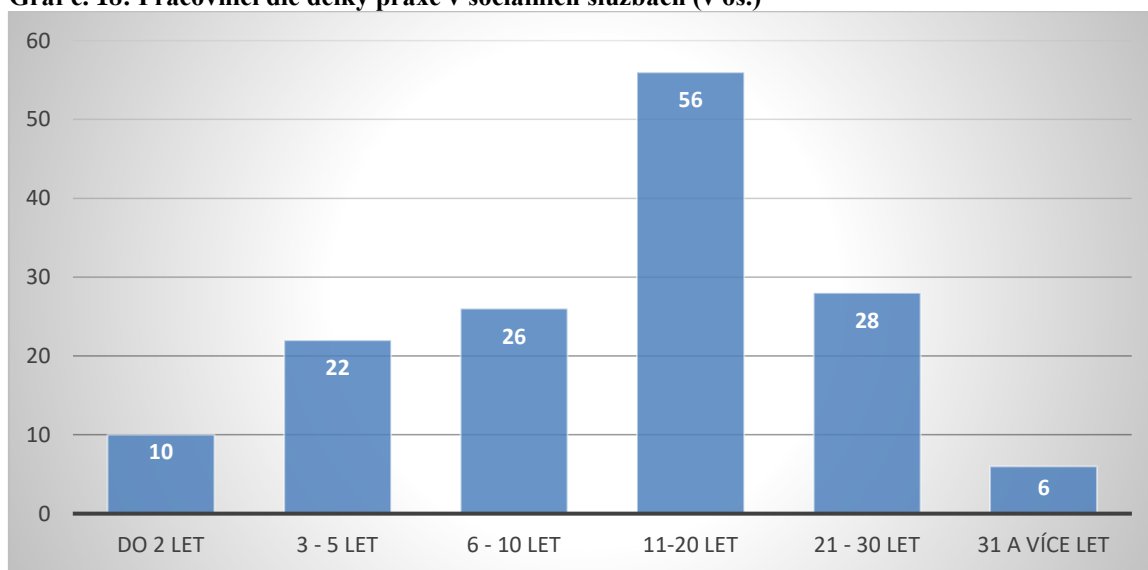
Graf č. 17: Respondenti dle profesí (v %)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Další otázka v dotazníkové šetření zjišťovala délku praxe v sociálních službách. Pracovníci na tuto otázku odpovídali konkrétním číslem. Jednotlivé odpovědi jsem si uspořádala do mnou vytvořených kategorií a zaznamenala do grafu č.18. Nejvíce respondentů uvedlo, že mají 11-20 let praxe v sociálních službách, a to 37,8 %. Následují dvě kategorie, které měli mezi sebou jen malý rozdíl – 18,9 % respondentů s praxí 21–30 let a 17,6 % respondentů s praxí 6–10 let. Pouze 6,8 % respondentů, kteří vyplnili dotazník, měli praxi v sociálních službách 31 a více let.

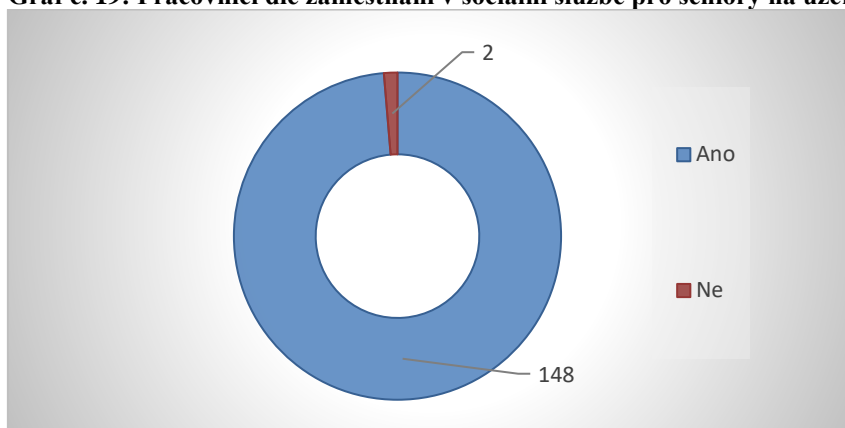
Graf č. 18: Pracovníci dle délky praxe v sociálních službách (v os.)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Otázka č. 16 v dotazníku pro pracovníky zjišťovala, zda respondent pracuje v sociální službě na území města Ústí nad Labem. Tato otázka byla významně důležitá, neboť označení záporné odpovědi znamenalo vyřazení dotazníku z dotazníkového šetření. Graf č. 19 znázorňuje respondenty dle jejich zaměstnání v sociální službě pro seniory na území města Ústí nad Labem. Celkem bylo získáno 150 dotazníků. Většina respondentů, tj. 98,7 %, označila kladnou odpověď, tedy že pracují v sociální službě na území města Ústí nad Labem. Z dotazníkového šetření byly vyřazeny pouze 2 dotazníky pro pracovníky. Jedná se tak o 1,3 %. Po vyřazení respondentů, kteří nesplňovali předem stanovená kritéria, byl získán celkový počet respondentů – pracovníků, a to 148.

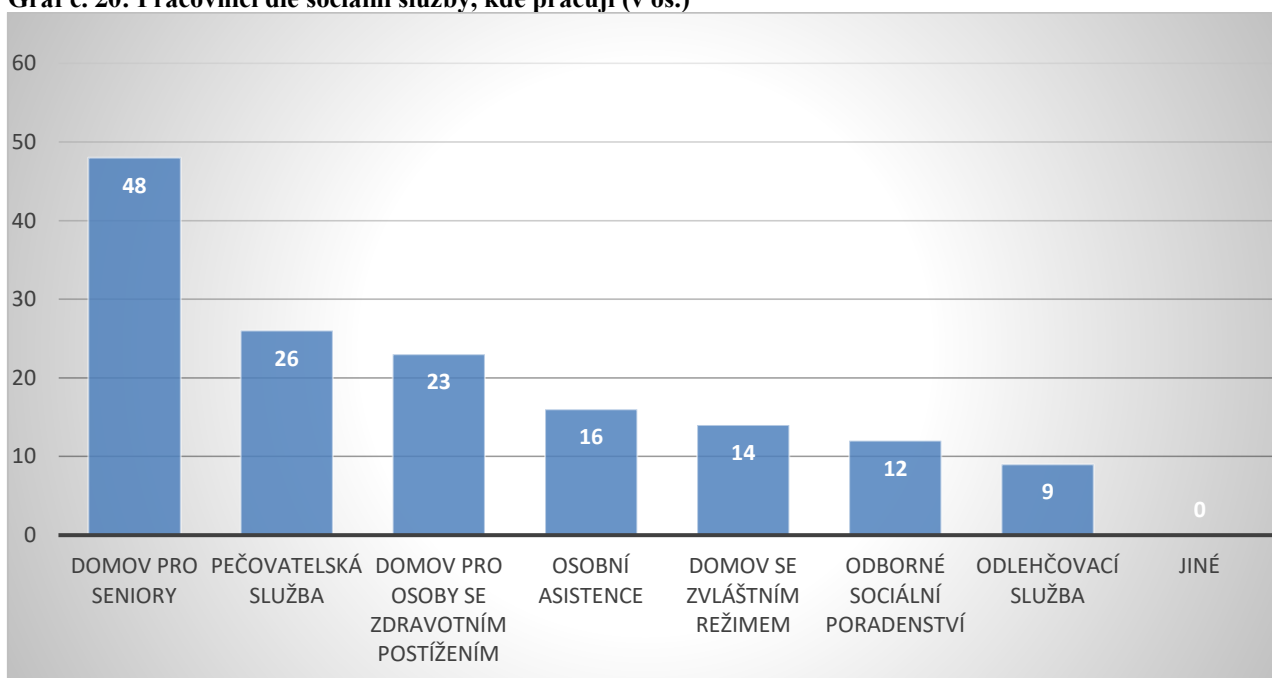
Graf č. 19: Pracovníci dle zaměstnání v sociální službě pro seniory na území města Ústí nad Labem (v os.)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Poslední otázka v demografické části dotazníku zjišťovala, v jaké sociální službě respondent pracuje.

Graf č. 20: Pracovníci dle sociální služby, kde pracují (v os.)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 20 zaznamenává vyhodnocené odpovědi pracovníků. Ačkoli otázka byla polouzavřená a nabízela odpověď „jiné“, žádný respondent tuto možnost nevyužil. Respondenti nejčastěji označili odpověď „domov pro seniory“, a to 32,4 % dotázaných. Můžeme se domnívat, že sociální služby s kapacitou nad 100 klientů, kterými domovy pro seniory jsou,

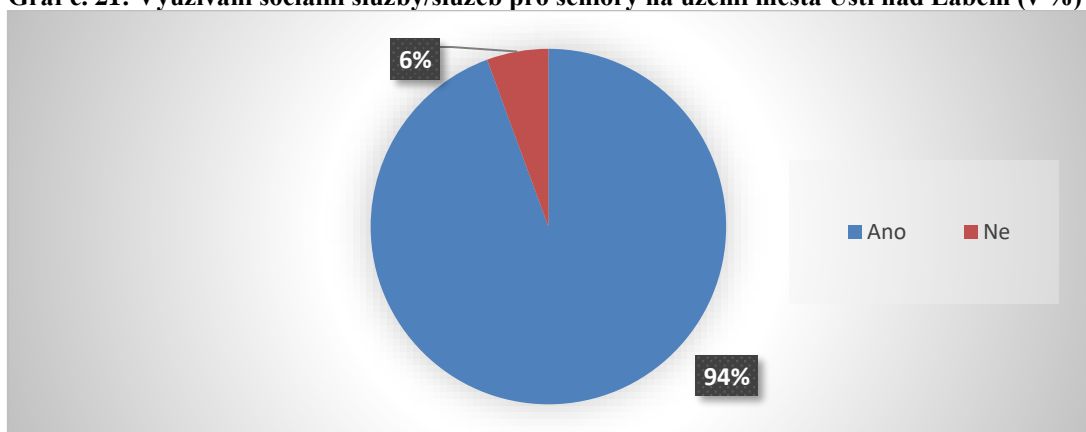
musí zaměstnávat také velké množství pracovníků. Výzkumné šetření bylo provedeno ve třech domovech pro seniory, a proto můžeme uvažovat nad tím, že snad z toho důvodu se i dotazník dostal k většímu množství pracovníků a bylo tak získáno nejvíce respondentů právě z této služby. Dotazník dále vyplnilo 17,6 % pracovníků z pečovatelské služby a 15,5 % zaměstnanců domova pro osoby se zdravotním postižením. Naopak nejméně navrácených dotazníků bylo z odlehčovací služby, a to jen 6,1 %.

5.3.3 Analýza výzkumného šetření

Charakteristika zkoumaného vzorku byla představena. V této následující části bude analyzováno výzkumné šetření. Data zjištěná z dotazníkového šetření byla vyhodnocena a následně zpracována do grafů. Celkem byly zpracovány 2 dotazníky, jejichž hlavní část obsahovala stejný význam otázek. Otázky však byli pokládány zvláště pro seniory a obdobně pro pracovníky sociálních služeb. Jednotlivé otázky budou tedy zpracovány pomocí více grafů, aby byly uvedeny zpracované výsledky obou skupin respondentů. Po představení otázky bude následovat graf, případně více grafů a poté zhodnocení výsledků vyplývajících z odpovědí respondentů. I nadále bude používáno označení „senioři“ pro respondenty seniorského věku a označení „pracovníci“ pro respondenty, kteří pracují v sociálních službách.

Otázka č. 1 dotazníku pro seniory zjišťovala, zda respondenti využívají sociální službu/služby pro seniory na území města Ústí nad Labem. Jednalo se o uzavřenou otázku dichotomického typu.

Graf č. 21: Využívání sociální služby/služeb pro seniory na území města Ústí nad Labem (v %)

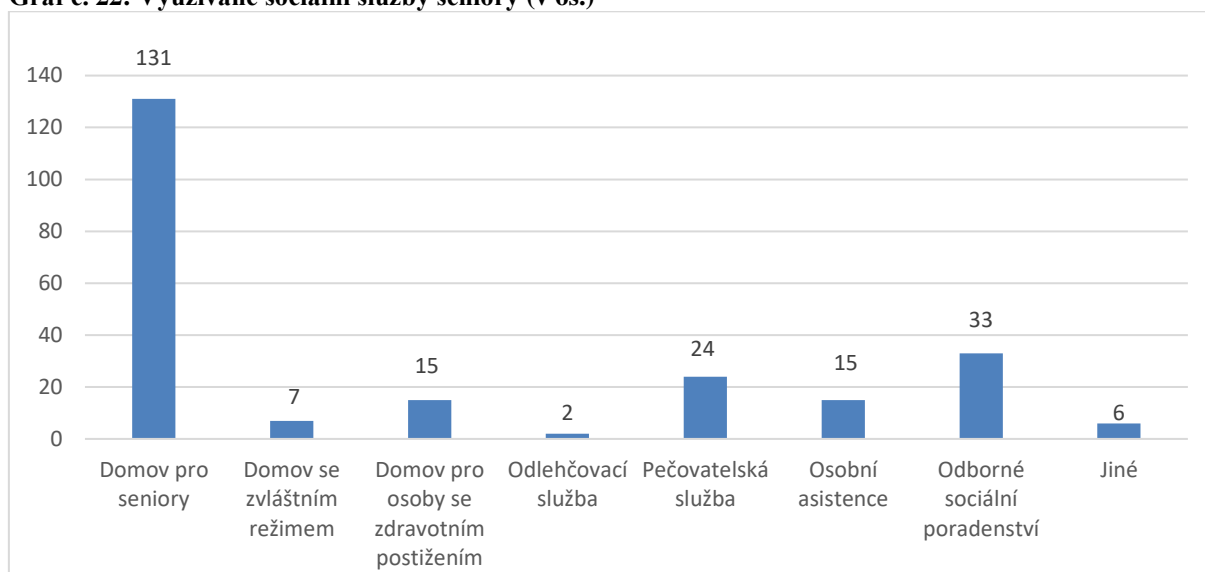

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 21 zaznamenává odpovědi seniorů otázky č. 1. Převážná většina dotazovaných odpověděla „ano“, tedy, že využívá službu/služby pro seniory. Pouhých 6 % seniorů, tj. 12 odpovědí, zvolilo zápornou odpověď.

Další otázka zjišťovala, jaké sociální služby pro seniory jsou cílovou skupinou seniorů využívány. V dotazníku pro seniory se tomu věnovala otázka č. 2, její znění: „Pokud ano, jaké sociální služby využíváte?“ Otázka byla polouzavřená s možností „jiné“, kde respondenti mohli doplnit odpověď dle svého uvážení. Jednalo se tedy o výčtovou otázku s textovou odpovědí.

Graf č. 22: Využívané sociální služby seniory (v os.)

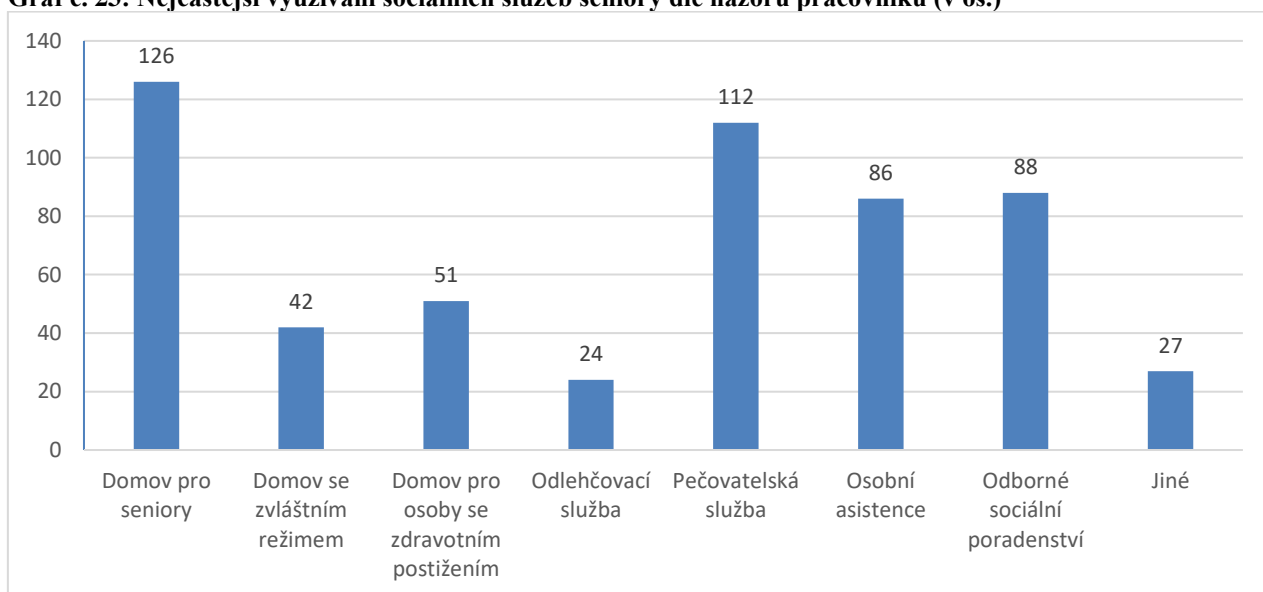

Zdroj: Dotazníkové šetření

V grafu č. 22 vidíme odpovědi seniorů na otázku č. 2. Vzhledem k tomu, že respondenti mohli volit i více odpovědí, bylo nutné k znázornění zvolit sloupcový graf. Otázka posbírala celkem 233 odpovědí. Možnost „domov pro seniory“ označilo nejvíce respondentů, a to 56,2 %. Druhou nejčastěji využívanou sociální službou je odborné sociální poradenství se 14,2 %, dále pečovatelská služba s 10,3 %. Naopak nejméně respondentů sdělilo, že využívají odlehčovací službu (0,9 %). Možnost textové odpovědi zvolilo 2,6 % seniorů. 4x denní stacionář, 1x telefonická pomoc a 1x chráněné bydlení.

Obdobnou otázku nabízel dotazník pro pracovníky. Jednalo se o otázku č. 1. položenou ve znění: „Jaké sociální služby využívají dle Vašeho názoru seniori nejčastěji? Zvolte maximálně 3 odpovědi.“ Otázka byla polouzavřená s možností „jiné“, tedy výčtový typ otázky s textovou odpovědí.

Graf č. 23: Nejčastější využívání sociálních služeb seniory dle názoru pracovníků (v os.)

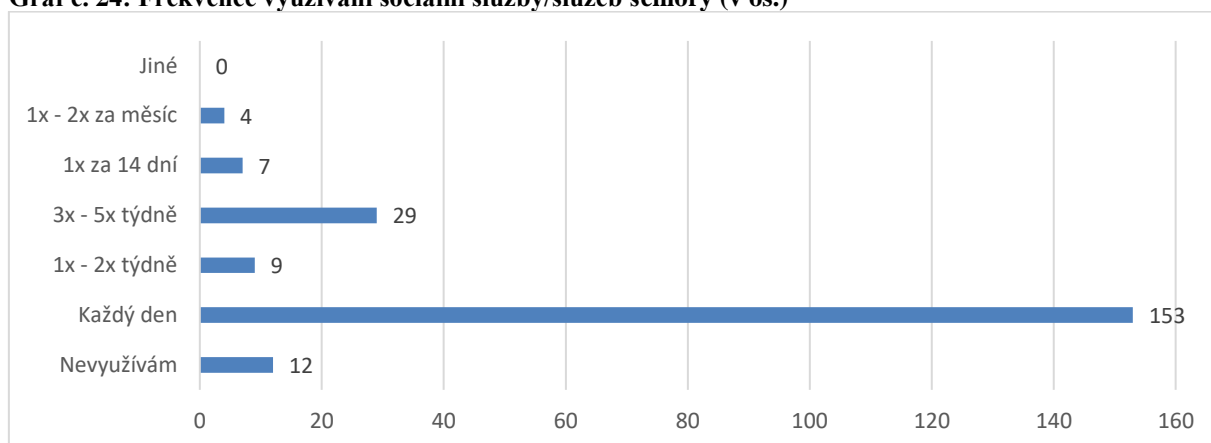

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 23 uvádí výsledky odpovědí pracovníků. Dotazovaní měli možnost zvolit až 3 odpovědi. Celkem bylo zaznamenáno 556 odpovědí. Pracovníci dle svého názoru usuzují, že nejčastěji senioři využívají domovy pro seniory (22,3 % odpovědí) a pečovatelskou službu (20,1 % odpovědí). Sociální služby osobní asistence (OA) a odborné sociální poradenství (OSP) získalo velmi podobný zisk odpovědí – OA 15,5 % a OSP 15,8 %. Naopak nejméně pracovníku si myslí, že senioři nejčastěji využívají odlehčovací službu, jen 4,3 %. Možnosti textové odpovědi využilo 4,9 % pracovníků. Jednalo se o jednotky odpovědí: 11x sociálně aktivizační služby, 6x denní stacionář, 4x chráněné bydlení, 3x paliativní péče, 2x telefonická krizová pomoc, 1x tísňová péče.

Otázka č. 3 u seniorů zjišťovala, jak často dotazovaní využívají sociální službu. Jednalo se o polouzavřenou otázku výběrového typu s textovou odpovědí. Respondenti byli vyzváni, aby vybrali jen jednu odpověď.

Graf č. 24: Frekvence využívání sociální služby/služeb seniory (v os.)

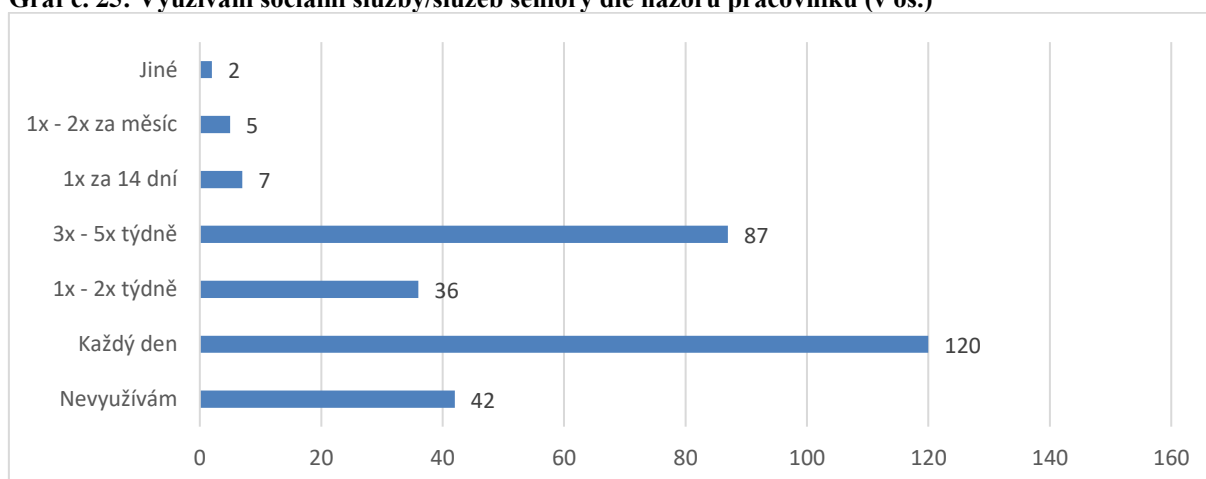

Zdroj: Dotazníkové šetření

Z grafu č. 24 je patrné, že většina seniorů využívá sociální službu/služby každý den, a to 71,5 %. Druhou nejčastější frekvencí je „3x-5x týdně“ s celkem 13,6 % odpovědí. Naopak nejméně respondentů označilo odpověď „1x-2x za měsíc“, a to pouze 1,9 %.

V dotazníku pro pracovníky se obdobná otázka (č. 2) dotazovala respondentů, jak často dle jejich názoru využívají senioři sociální služby? Respondenti byli vyzváni k označení maximálně 3 odpovědí. Jednalo se o otázku polouzavřeného typu, výčtovou otázkou s textovou odpovědí.

Graf č. 25: Využívání sociální služby/služeb seniory dle názoru pracovníků (v os.)

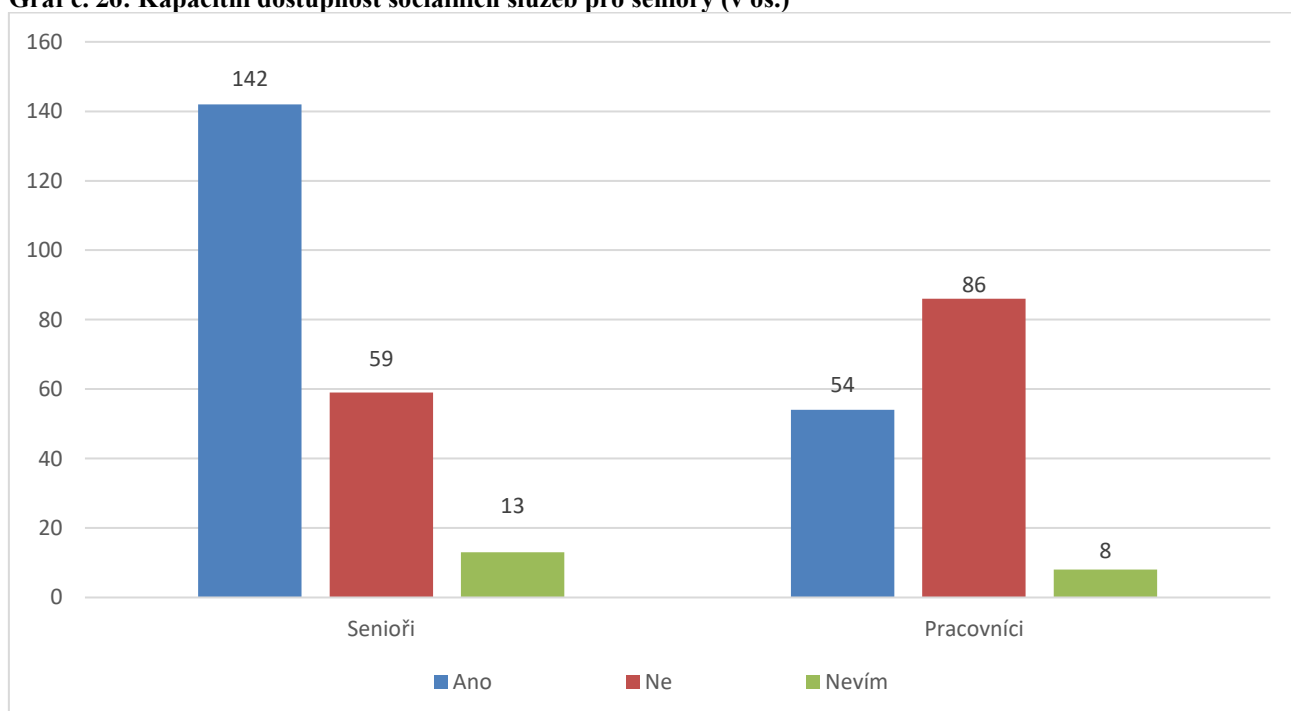
Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 25 znázorňuje odpovědi pracovníků. Nejvíce z nich se domnívá, že senioři využívají sociální služby každý den, a to 40,1 %. Druhou nejčastější odpovědí bylo 3x-5x

týdně s 29,1 % odpovědí. Naopak nejméně respondentů (1,7 %) si myslí, že senioři využívají sociální služby 1x-2x za měsíc. Možnost textové odpovědi využili pouze 2 pracovníci, kteří vypsalí 1x odpověď „3x za měsíc“ a 1x odpověď „6x týdně“.

Následuje otázka, která byla pro oba dotazníky společná. V dotazníku pro seniory se jedná o otázku č. 4, v dotazníku pro pracovníky o otázku č. 3., trichotomického typu. Zjišťovala, zda si respondenti myslí, že jsou sociální služby na území města Ústí nad Labem kapacitně dostupné. Graf č. 26 přináší vyhodnocená data z dotazníků pro obě skupiny respondentů. Lze je tedy snadno porovnat.

Graf č. 26: Kapacitní dostupnost sociálních služeb pro seniory (v os.)

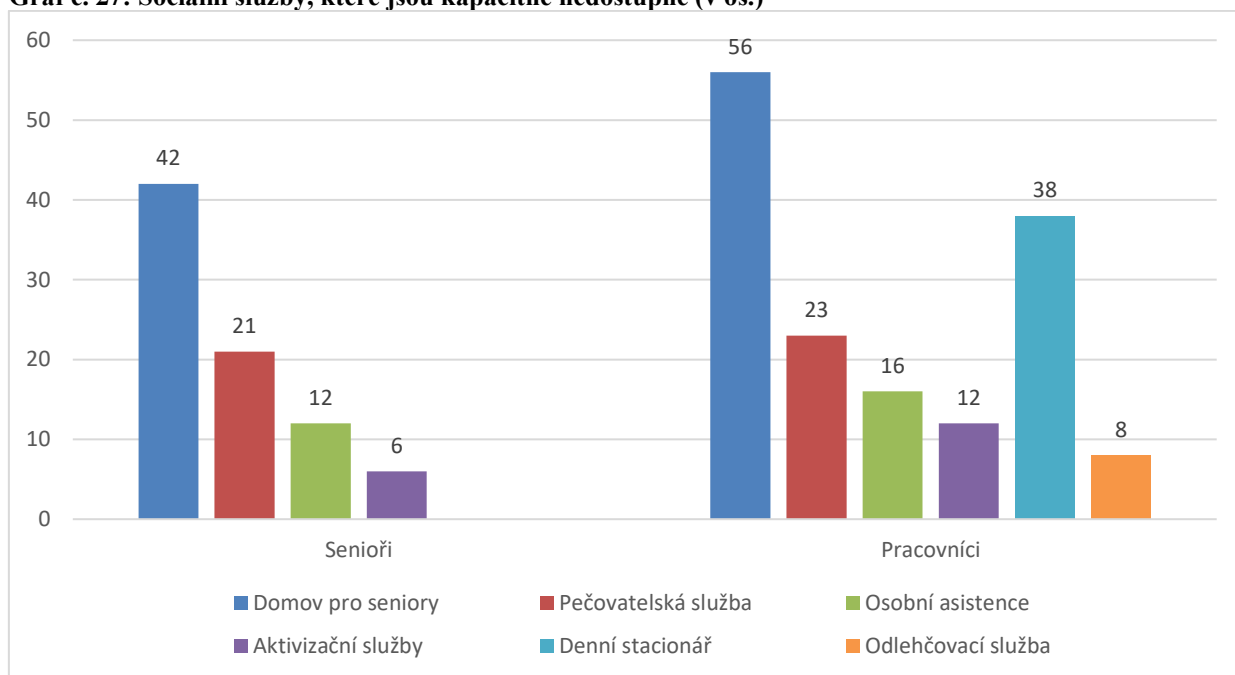
Zdroj: Dotazníkové šetření

Z grafu č. 26 je patrný výrazný rozdíl mezi odpověďmi obou skupin. 66,4 % seniorů se přiklání ke kladné odpovědi, zatímco u pracovníků se jedná o 36,5 %. Seniorů, kteří označili odpověď „ne“, tedy si myslí, že sociální služby na území města Ústí nad Labem nejsou kapacitně dostupné, je 27,6 %, ale pracovníků označujících zápornou odpověď je 58,1 %. Několik málo respondentů zvolilo odpověď „nevím“, a to 6,1 % seniorů a 5,4 % pracovníků.

Respondenti, kteří označili v předchozí otázce odpověď „ne“, byli vyzváni, aby uvedli, které služby vnímají jako kapacitně nedostupné. Otázka byla koncipována jako otevřená, tedy respondenti mohli vypsat libovolný počet i nejrůznější služby. V dotazníku byla tato otázka

očíslovaná jako č. 5 u seniorů a č. 4. u pracovníků. Z 59 seniorů, kteří odpověděli „ne“, vyplnilo další otázku jen 43, tzn. že 16 seniorů se rozhodlo na otázku č. 5. neodpovědět. U pracovníků byla situace následující: z 86 pracovníků, kteří odpověděli „ne“, se rozhodlo odpovědět na následující otázku 78 pracovníků, tzn. chybělo tedy 8 odpovědí. Při vyhodnocování odpovědí byly vyřazeny ty odpovědi, které nebyli sociálními službami např. zdravotní služby, právní aj.

Graf č. 27: Sociální služby, které jsou kapacitně nedostupné (v os.)

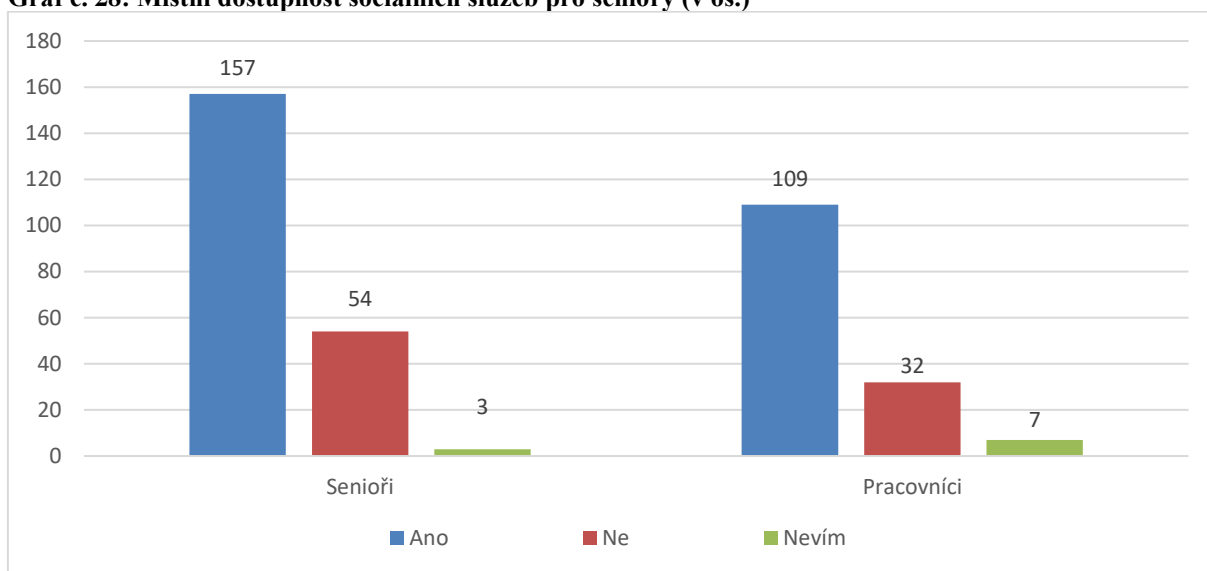

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 27 uvádí odpovědi obou skupin respondentů. Celkem bylo získáno 234 odpovědí, z toho 81 od seniorů a 153 od pracovníků. Pracovníci častěji uváděli více sociálních služeb, oproti seniorům, kteří uvedli, až na výjimky, jen jednu službu. V obou skupinách respondentů výrazně převládá názor, že kapacitně nedostupné jsou domovy pro seniory. Senioři se tak vyslovili v 51,6 % a pracovníci ve 36,6 %. Jako druhá nejčastěji uváděná sociální služba pracovníky byl označený denní stacionář, který uvedlo 24,8 % pracovníků. Tuto sociální službu neuvedl ani jeden z respondentů ze skupiny seniorů. Stejně jako odpověď „odlehčovací služba“, kterou uvedli pouze respondenti ze skupiny pracovníků (celkem 5,2 %). Naopak pečovatelskou službu uváděli respondenti z obou skupin – senioři 25,9 % a pracovníci 15 %, dále pak osobní asistence – senioři 14,8 % a pracovníci 10,5 %.

Další otázka v dotazníkovém šetření se dotazovala na místní dostupnost. Tedy zda vnímají respondenti sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem jako místně dostupné. Otázka byla uzavřená, trichotomického typu. V dotazníku pro seniory se jedná o otázku č. 6., v dotazníku pro pracovníky o otázku č. 5.

Graf č. 28: Místní dostupnost sociálních služeb pro seniory (v os.)

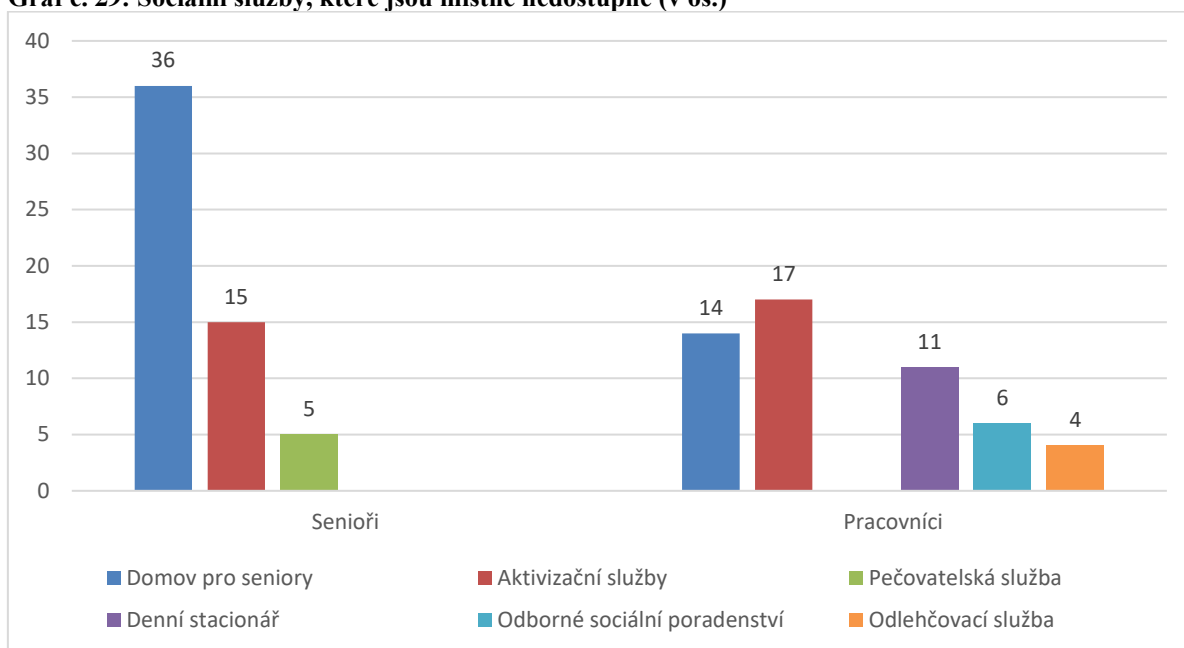

Zdroj: Dotazníkové šetření

Z grafu č. 28 můžeme snadno porovnat, že výsledky v obou skupinách respondentů jsou velmi vyrovnané. Senioři vnímají sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem ze 73,4 % jako místně dostupné a 25,2 % seniorů se vyjádřilo opačně. Pracovníci vnímají služby ze 73,6 % jako místně dostupné a v 21,6 % jako místně nedostupné. Rozdíl mezi odpověďmi obou skupin respondentů je minimální a můžeme říci, že respondenti vnímají sociální služby pro seniory v Ústí nad Labem jako místně dostupné.

Pokud respondenti vnímají sociální službu/služby jako místně nedostupné, tedy zvolili v předchozí otázce odpověď „ne“, byli vyzváni k zodpovězení následující otázky, která zjišťovala, které sociální služby dle jejich názoru nejsou místně dostupné. Jednalo se o otevřenou otázku č. 7 v dotazníku pro seniory a otázku č. 6 v dotazníku pro pracovníky.

Graf č. 29: Sociální služby, které jsou místně nedostupné (v os.)

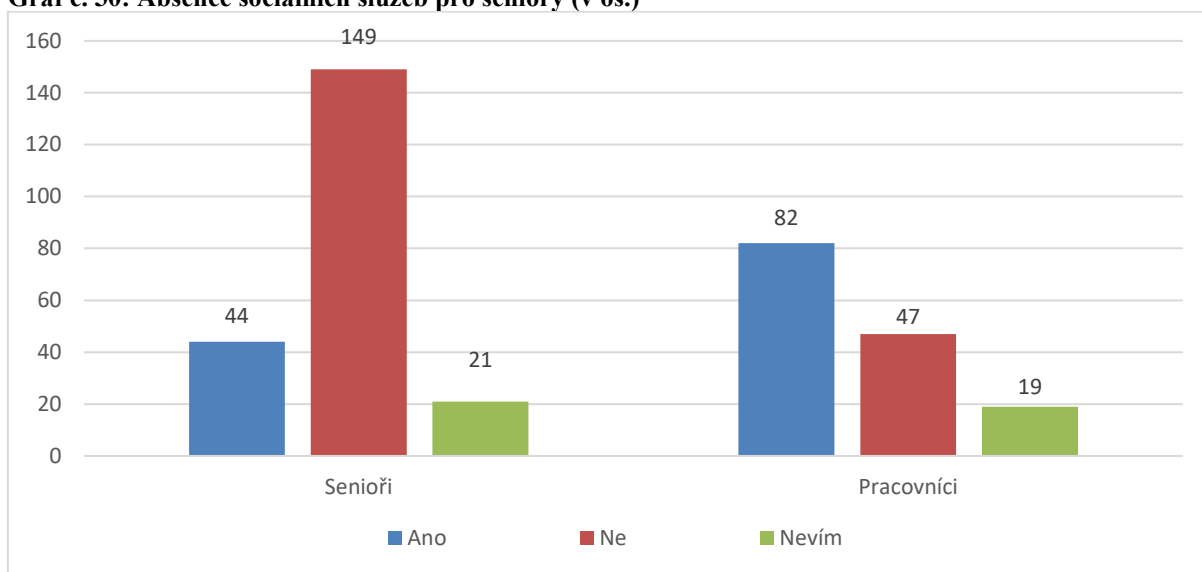

Zdroj: Dotazníkové šetření

Celkem 54 seniorů bylo vyzváno k odpovědi v otázce č. 7, ovšem 12 respondentů neodpovědělo. Ve skupině pracovníků bylo k odpovědi vyzváno 32 respondentů, neodpověděli 4. Respondenti mohli zapsat jednu i více sociálních služeb. Odpovědi respondentů obou skupin se poměrně rozcházejí. Graf č. 29 znázorňuje odpovědi respondentů obou skupin, které vypsalí v otevřené otázce. Senioři byli v otevřených odpovědích této otázky poněkud méně sdílnější, neboť vypsalí pouze tři sociální služby. Pracovníci uvedli 5 sociálních služeb. Celkem 64,3 % seniorů považuje domovy pro seniory za místně nedostupné, kdežto pracovníci označili takovou odpověď jen v 26,9 % odpovědí. Naopak pracovníci uvedli na pomyslné první místo aktivizační služby, které vnímají jako místně nedostupné, a to v 32,7 %, až poté následují domovy pro seniory s 26,9 %. Aktivizační služby byly zmíněny v odpovědích seniorů také, ale až na druhém místě s 26,8 %. Pracovníci také vypsalí ve 21,2 % odpovědí sociální službu denní stacionář a s 11,5 % odborné sociální poradenství. Odlehčovací službu vypsalí pouze 7,7 % pracovníků.

Dotazník pokračoval otázkou dotazující se na chybějící sociální služby pro seniory v Ústí nad Labem. Jednalo se o trichotomickou otázku č. 8 v dotazníku pro seniory a otázku č. 7. v dotazníku pro pracovníky.

Graf č. 30: Absence sociálních služeb pro seniory (v os.)

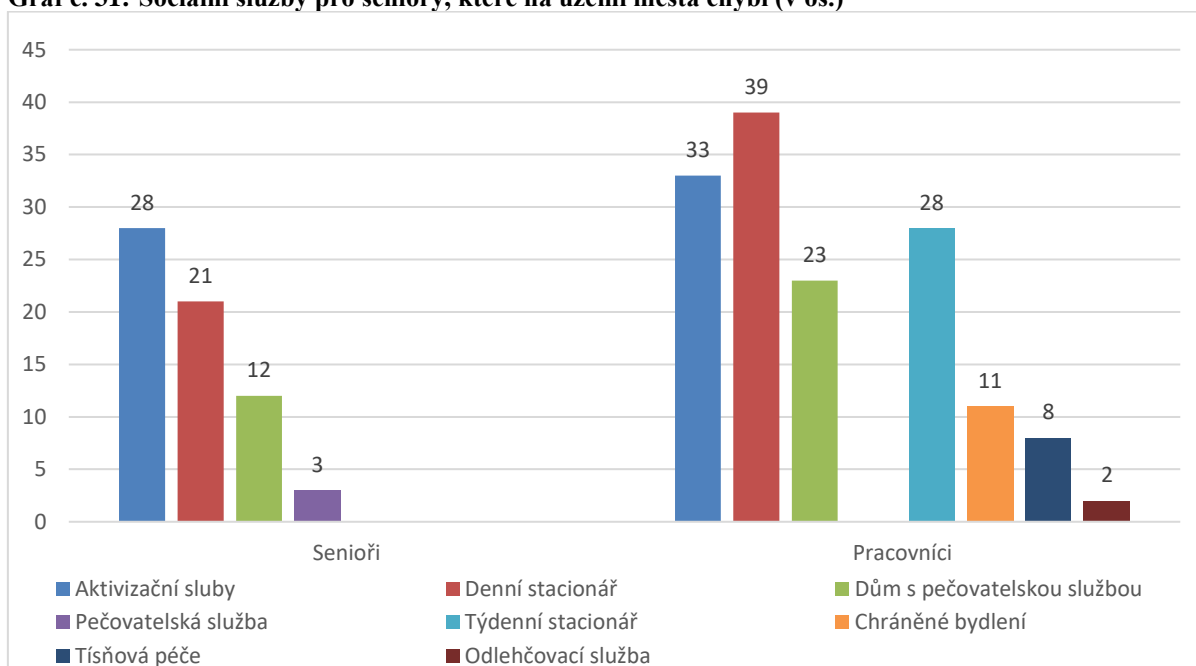

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 30 zaznamenává odpovědi respondentů na chybějící sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem. Z výsledků vyplývá zcela rozdílné vnímání respondentů obou skupin na absenci sociálních služeb pro seniory. Celkem 55,4 % pracovníků si myslí, že na území města Ústí nad Labem chybí takové sociální služby. Oproti seniorům, kteří vnímají absenci sociálních služeb pro seniory jen v 20,6 % odpovědích. Více než 2/3 seniorů si myslí, že v Ústí nad Labem sociální služby pro seniory nechybí, tj. 69,6 %. Ve skupině pracovníků celkem 31,8 % respondentů nevnímá absenci takových služeb. Z grafu č. 29 lze také vyčíst, více respondentů (než tomu bylo v předešlých otázkách), zvolilo odpověď „nevím“ – 9,8 % seniorů a 12,8 % pracovníků.

Následovala otázka, která byla navázána na předchozí otázku. Respondenti, kteří označili odpověď „ne“, tedy si myslí, že na území města Ústí nad Labem chybí některé sociální služby pro seniory, byli vyzváni k vypsání konkrétních služeb, které dle jejich názoru ve městě chybí. Jednalo se o otázku č. 9 v dotazníku pro seniory a otázku č. 8. v dotazníku pro pracovníky. Respondenti mohli volně odpovídat na otevřenou otázku.

Graf č. 31: Sociální služby pro seniory, které na území města chybí (v os.)

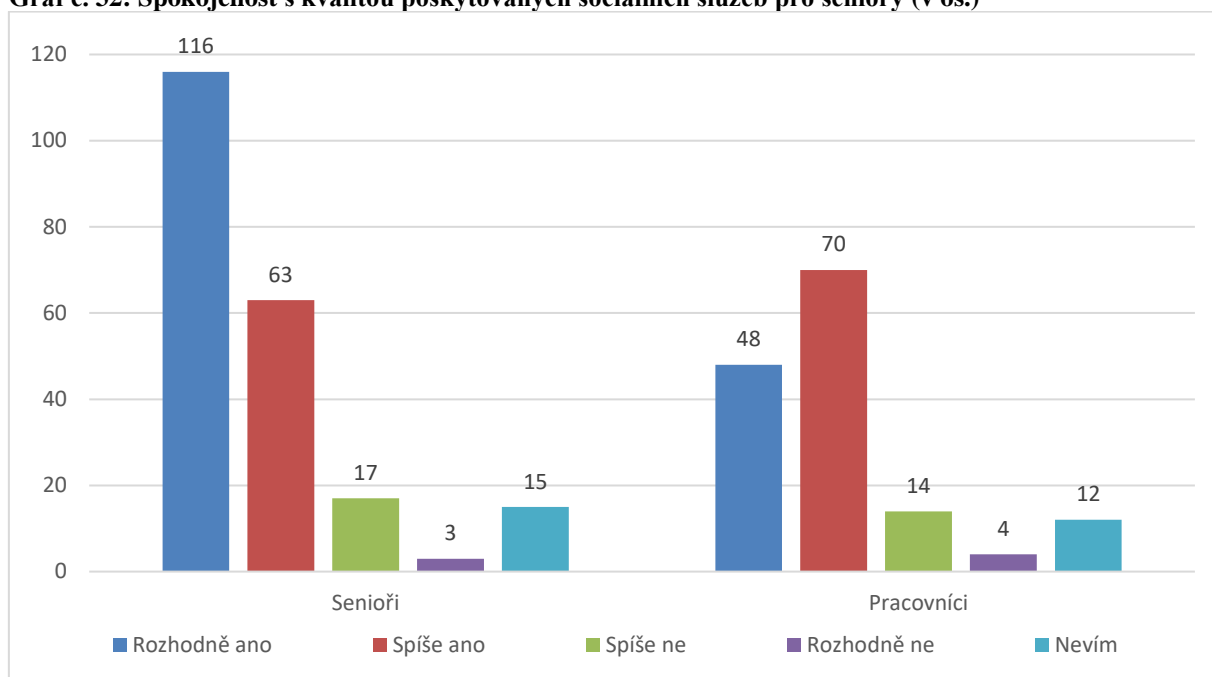

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 31 obsahuje odpovědi respondentů obou skupin. Na otevřenou otázku měli respondenti možnost odpovědět dle vlastního uvážení bez omezení počtu služeb. Senioři vypsal celkem 64 odpovědí, pracovníci 144. Nutno říci, že mnoho pracovníků využilo otevřené odpovědi a vypsal více sociálních služeb, které jim v Ústí nad Labem chybí. Ve dvou případech je jednalo dokonce o 6 sociálních služeb. Senioři se vyjádřili tak, že jim na území města Ústí nad Labem chybí aktivizační služby (43,8 %), denní stacionář (32,8 %), dům s pečovatelskou službou (18,8 %) a byly zaznamenány i odpovědi „pečovatelská služba“ s 4,7 % odpovědí. Pracovníci byli sdílnější a jejich nejčastější odpovědí byl denní stacionář (27,1 %), dále pak aktivizační služby (22,9 %) a týdenní stacionář (19,4 %). Oproti seniorům pracovníci zmínili i jiné sociální služby, kterými jsou chráněné bydlení se 7,6 % odpovědí, tísňová péče se 5,6 % odpovědí a odlehčovací služba s 1,4 % odpovědí.

Další otázka zjišťovala spokojenost s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory. Oběma skupinám respondentů byla předložena škála odpovědí, kde měli zvolit jednu odpověď. Jedná se o uzavřenou otázku č. 10 v dotazníku pro seniory a otázku č. 9 v dotazníku pro pracovníky.

Graf č. 32: Spokojenost s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory (v os.)

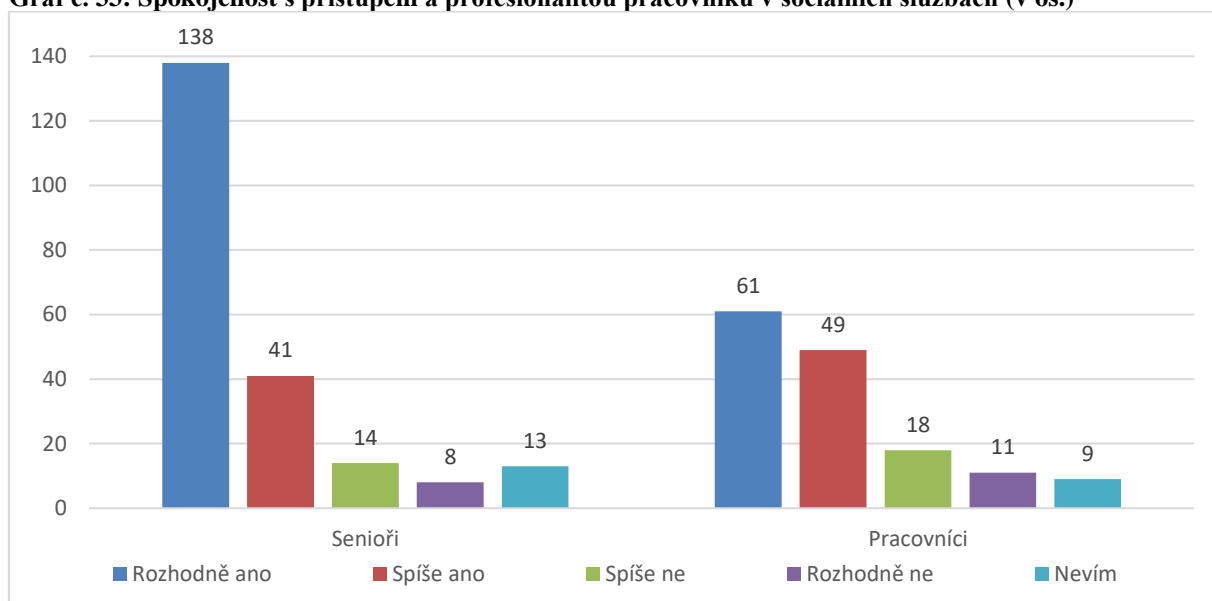

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 32 znázorňuje vyhodnocené odpovědi respondentů obou skupin. Je patrné, že pořadí odpovědí se liší na prvních dvou příčkách. V dalších možnostech odpovědí se senioři i pracovníci shodují. Z grafu č. 31 vyplývá, že 54,2 % seniorů je rozhodně spokojených s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory. Dalších 29,4 % seniorů je spíše spokojených. Většina pracovníků se přiklání k odpovědi „spíše ano“, tj. 47,3 %, o něco méně pracovníků, konkrétně 32,4 %, je s kvalitou poskytovaných sociálních služeb rozhodně spokojených. Spíše nespokojených s kvalitou poskytovaných sociálních služeb je 7,9 % seniorů a 9,5 % pracovníků. Respondentů, kteří jsou rozhodně nespokojení s poskytovanými sociálními službami, je 1,4 % seniorů a 2,7 % pracovníků. Důležité je i přihlídnout k odpovědi „nevím“, kterou zvolilo 7 % seniorů a 8,1 % pracovníků.

Následující otázka zjišťovala spokojenost s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách. Jedná se o uzavřenou otázku, škálu, č. 11 v dotazníku pro seniory a otázku č. 10 v dotazníku pro pracovníky. Respondenti měli na výběr 5 možností odpovědi a měli vybrat jednu.

Graf č. 33: Spokojenost s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách (v os.)

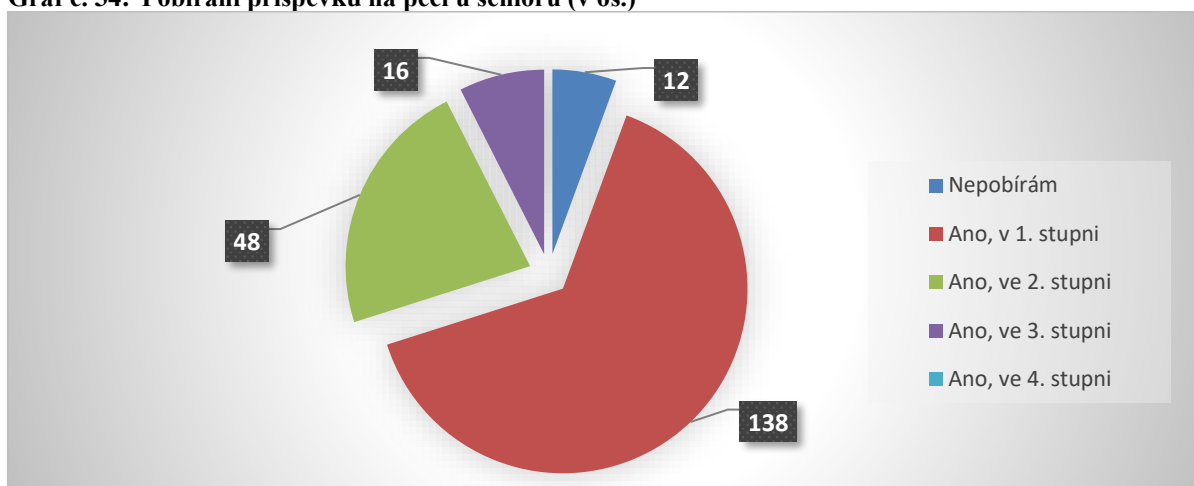

Zdroj: Dotazníkové šetření

Z grafu č. 33 je patrné, že většina respondentů je rozhodně spokojena s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách – jedná se celkem o 64,5 % seniorů a 41,2 % pracovníků. Výrazný rozdíl můžeme vidět u seniorů v odpovědi „rozhodně ano“ 64,5 % a odpovědi „spíše ano“ 19,2 %. Takto výrazný rozdíl u pracovníků nespátřujeme. Pracovníků, kteří jsou rozhodně spokojeni, je 41,2 % a pracovníků, kteří jsou spíše spokojeni, je 33,1 %. Respondentů, kteří se vyjádřili jako spíše nespokojení s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách, je 6,6 % seniorů a 12,2 % pracovníků. Dále 3,7 % seniorů se vyjádřilo jako rozhodně nespokojených, stejně tak jako 7,4 % pracovníků. Respondentů, kteří nevěděli, bylo zaznamenáno shodně u obou skupin vždy po 6,1 % odpovědí.

Poslední otázka dotazníkové šetření v dotazníku pro seniory se týkala příspěvku na péči. Jedná se o uzavřenou otázku č. 12, výběrového typu. Senioři vybírali z 5 možností odpovědí.

Graf č. 34: Pobírání příspěvku na péči u seniorů (v os.)

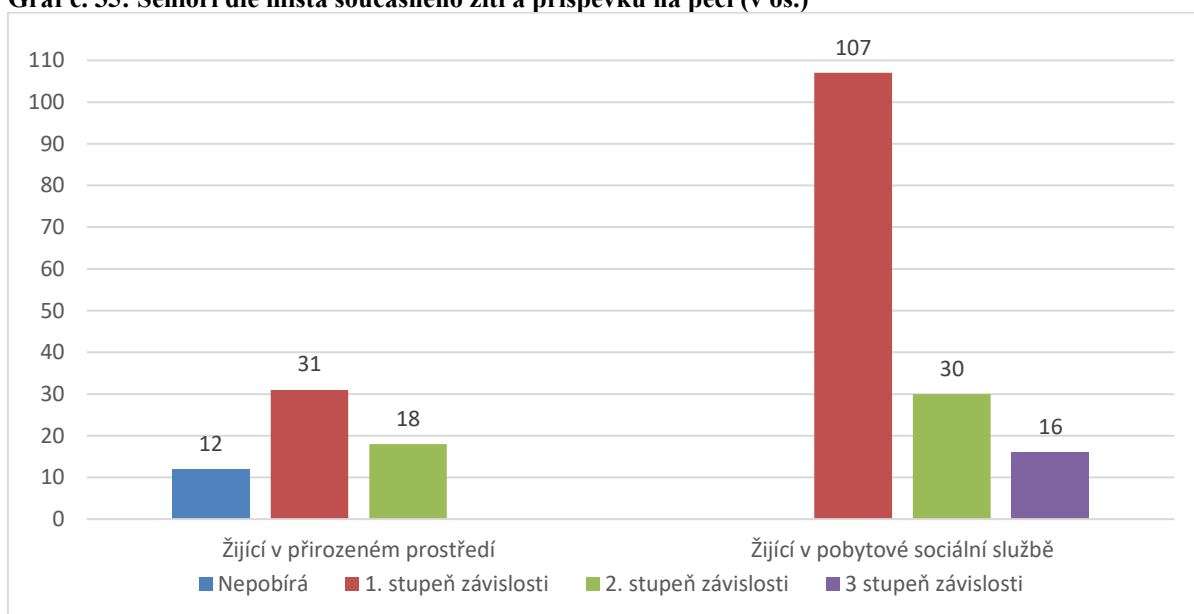

Zdroj: Dotazníkové šetření

Graf č. 33 znázorňuje odpovědi seniorů. Celkem 64,5 % seniorů uvedlo, že pobírá příspěvek v 1. stupni závislosti. Druhý nejvyšší počet získala odpověď „ano, ve 2. stupni“, tj. 22,4 %. Příspěvek ve 3. stupni pobírá 7,5 % seniorů a příspěvek ve 4. stupni závislosti nepobírá nikdo z dotázaných seniorů. Pouze 5,6 % seniorů uvedlo, že příspěvek na péči nepobírá.

Následující graf č. 35 zobrazuje seniory žijící v přirozeném prostředí a seniory žijící v pobytové službě v závislosti na příspěvku na péči.

Graf č. 35: Seniori dle místa současného žití a příspěvku na péči (v os.)

Zdroj: Dotazníkové šetření

Z grafu č. 35 vyplývá, že nejvíce seniorů pobírající příspěvek na péči, žije v současné době v pobytové službě. Celkem 69,9 % seniorů, kteří žijí v pobytové sociální službě, pobírá příspěvek na péči v 1. stupni závislosti. Ve stejném stupni příspěvek na péči pobírá 50,8 % seniorů žijících v přirozeném prostředí. Patrný rozdíl je však v nepobírání příspěvku, kdy 19,7 % seniorů žijících v přirozeném prostředí příspěvek nepobírá, zatímco u seniorů žijících v pobytové službě takovou odpověď neoznačil žádný senior. Z grafu č. 34 je zřejmé, že rozdíl najdeme i v kategorii 3. stupně závislosti. Příspěvek na péči v tomto stupni pobírá 10,5 % seniorů žijících v pobytové službě, ale žádný dotázaný senior žijící v přirozeném prostředí.

Na základě zpracovaných výsledků z dotazníkové šetření byly vyhodnoceny předem stanovené čtyři výzkumné předpoklady.

VP1: Seniori budou vnímat sociální služby pro seniory v Ústí nad Labem jako kapacitně a místně dostupné, oproti pracovníkům, kteří budou sociální služby vnímat jako místně a kapacitně nedostupné.

Výzkumný předpoklad 1 byl vyhodnocen na základě otázek č. 4 a č. 6 dotazníku pro seniory a otázek č. 3 a č. 5 dotazníku pro pracovníky. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že 66,4 % seniorů považuje sociální služby za kapacitně dostupné a 27,6 % seniorů za kapacitně nedostupné. 73,4 % seniorů považuje sociální služby na území města Ústí nad Labem za místně dostupné a 25,2 % seniorů za místně nedostupné. Z odpovědí pracovníků bylo zjištěno, že 58,1 % pracovníků považuje sociální služby za kapacitně nedostupné a 36,5 % za kapacitně dostupné. Celkem 73,6 % pracovníků uvedlo, že považují sociální služby pro seniory za místně dostupné a pouze 21,6 % za místně nedostupné. Výzkumný předpoklad 1 se nepotvrdil.

VP2: Seniorů, kteří budou rozhodně spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb bude více než seniorů, kteří budou spíše spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb.

Výzkumný předpoklad 2 se vyhodnocoval na základě otázky č. 10 dotazníku pro seniory. Bylo zjištěno, že 29,4 % seniorů je spíše spokojených s kvalitou poskytovaných sociálních služeb a že 54,2 % seniorů je rozhodně spokojených s kvalitou poskytovaných sociálních služeb. Výzkumný předpoklad 2 se nepotvrdil.

VP3: Pracovníci sociálních služeb budou zastávat názor, že v Ústí nad Labem chybí sociální služby pro seniory typu denní stacionář a odlehčovací služba, oproti seniorům, kteří tyto sociální služby nepovažují za chybějící.

Výzkumný předpoklad 3 byl vyhodnocen za základě otázky č. 8 dotazníku pro pracovníky a otázky č. 9 dotazníku pro seniory. Celkem 27,1 % pracovníků uvedlo, že mezi sociální službami pro seniory chybí denní stacionář a 1,4 % pracovníků uvedlo absenci odlehčovací služby. Z odpovědí seniorů bylo zjištěno, že celkem 32,8 % respondentů uvedli, že jim chybí denní stacionář, odpověď odlehčovací služba v odpovědích seniorů nezazněla. Výzkumný předpoklad 3 se nepotvrdil.

5.4 Zhodnocení výsledků, návrhy a doporučení

Diplomová práce se zabývá sociálními službami pro seniory v regionu města Ústí nad Labem. Výsledky práce byly zpracovány a níže budou předloženy návrhy a doporučení. V rámci zhodnocení výsledků, návrhů a doporučení se práce zaměřila zejména na nedostatky v oblasti sociálních služeb pro seniory.

Statutární město Ústí nad Labem se potýká s demografickým stárnutím, kdy se zvyšuje počet obyvatel ve věku 65 a více let a oproti tomu se snižuje počet osob v předproduktivním věku, tedy 0-14 let. V analytické části práce byly zhodnoceny vybrané ukazatele demografického vývoje za pomoci analýzy časových řad. Pomocí hodnot získaných z výpočtu tempa růstu, průměrného koeficientu růstu a bazického indexu lze konstatovat, že populace ve zkoumaném městě stárne a dožívá se vyššího věku života. Počet obyvatel města klesající tendenci, nicméně počet osob ve věku 65 a více let se navyšuje. V posledních 9 letech se jedná o necelý 37% nárůst seniorů, kteří tvoří pětinu celkového počtu obyvatel města Ústí nad Labem. Žen, senierek, žije ve městě více než mužů, seniorů. To se odráží i v genderově nevyrovnaném počtu uživatelů domovů pro seniory. Průměrný věk obyvatel města stoupá, stejně jako průměrný věk populace v České republice. V porovnání s ČR je však průměrný věk obyvatel města Ústí nad Labem nižší. Ženy mají obecně vyšší průměrný věk než muži. Index stáří výrazně stoupá, což opět souvisí s vyšším počtem obyvatel ve věku 65 a více let. Obdobě lze hodnotit i index závislosti starých.

Následně byla zpracována analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb včetně rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem pro oblast sociálních věcí. Z analýzy sociálních služeb vyplývá, že počet sociálních služeb ve sledovaných letech se nijak významně nemění. Z celkového počtu lze říci, že počet sociálních služeb klesá a ubývá jich, včetně sociálních služeb pro seniory. Ve městě Ústí nad Labem se dle Registru poskytovatelů sociálních služeb nachází celkem 15 sociálních služeb, které se orientují na cílovou skupinu seniorů. Celková kapacita pěti domovů pro seniory je 706 lůžek na necelých 20 tis. obyvatel ve věku 65 a více let. Kapacita všech domovů pro seniory je ve městě zcela naplněna a počet žadatelů o tuto pobytovou sociální službu každý rok roste. Pořadníky dosahují v některých sociálních službách i tisícovky žadatelů. Sociální služby osobní asistence a odlehčovací služba jsou zastoupeny každá pouze 1x.

V rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem se každý rok navyšuje finanční obnos vyčleněný pro oblast sociálních věcí. Pro sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou senioři, je každý rok přiznáváno více finančních prostředků. Od roku 2016 do roku 2020 se finanční obnos pro tyto sociální služby navýšil o přibližně 137 mil. Kč. Největší podíl je určený pro domovy pro seniory, a to necelých 92 % (rok 2020).

Dále bylo provedeno dotazníkové šetření mezi obyvateli města Ústí nad Labem ve věku 65 a více let a mezi pracovníky sociálních služeb na území stejného města. Cílem výzkumu bylo zjištění názoru respondentů na úroveň sociálních služeb pro seniory, pohled respondentů na rozsah, kapacitu, ale i dostupnost poskytovaných sociálních služeb.

Z odpovědí seniorů vyplývá, že senioři nejčastěji využívají domovy pro seniory, odborné sociální poradenství a pečovatelskou, a to nejčastěji každý den, případně ve frekvenci 3x-5x týdně. Pracovníci se se seniory v odpovědi poměrně shodují, pouze uvedli na místo odborného sociálního poradenství větší užívání osobní asistence. Kapacitní dostupnost sociálních služeb pro seniory vnímají obě skupiny respondentů odlišně. Pracovníci vidí tyto sociální služby více jako kapacitně nedostupné, ale senioři je vnímají spíše jako kapacitně dostupné. Respondenti vypověděli, že vnímají jako kapacitně nedostupné domovy pro seniory a pečovatelskou službu.

V otázce místní dostupnosti sociálních služeb se obě skupiny respondentů shodují, vidí je jako místně dostupné. Ovšem otázka týkající se absence sociálních služeb respondenty rozdělila. Senioři se spíše domnívají, že ve zkoumaném městě sociální služby pro seniory nechybí. Ale více než polovina pracovníků si myslí, že ve městě chybí sociální služby pro seniory a uvedli např. denní stacionář, aktivizační služby, týdenní stacionář, dům

s pečovatelskou službou aj. Pětina respondentů z řad seniorů, kteří postrádají některé sociální služby pro seniory uvedli stejný výčet jako pracovníci, s výjimkou týdenních stacionářů. Dotazník také zjišťoval, jak jsou respondenti spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb. Senioři se vyjádřili jako rozhodně spokojeni, pracovníci jako spíše spokojeni. V otázce zjišťující názor na spokojenost s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách se obě skupiny respondentů vyjádřili jako rozhodně spokojeni.

Na základě výsledků výše provedených analýz bych doporučila soustředit se na navýšení kapacity lůžek v pobytových sociálních službách pro seniory. Nevnímám jako vhodné rozšiřovat stávající domovy pro seniory, a to z důvodu již velké kapacity (nad 100 lůžek) těchto zařízení. Spíše bych navrhovala výstavbu nových budov s nižší kapacitou lůžek, případně rekonstrukci starých, nevyužívaných budov na území města. Velký důraz by měl být kladen na menší počet uživatelů v jednom zařízení, případně jedné budově, a mnohem více jednolůžkových pokojů. Tyto změny by měly vést ke zvýšení soukromí uživatelů, k většímu prostoru pro individuální práci s klientem aj. Sociální služby by také mohly více podporovat kontakt mezi klientem a jeho rodinou, blízkými. Nabídnout možnosti k setkání, pozvat rodinu/blízké na návštěvu, pořádanou akci, případně zprostředkovat online setkání.

Dále by se nabízela větší spolupráce mezi vedením města a městskými obvody, a také mezi městskými obvody navzájem. Více zapojovat místní spolky, organizace, firmy a podnikatele, případně oslovit i jiné skupiny obyvatel a vyzvat je ke spolupráci, pomoci, sponzorství, dobrovolnictví a jiných aktivitách. Zapojením dobrovolníků vedle práce profesionálů je významnou pomocí pro sociální službu i klienty. Může pomoci seniorovi s doprovodem, nákupem, úklidem domácnosti, ale i trávením volného času. Dobrovolníkem se může stát téměř kdokoli. Jeho pomoc seniorovi přináší záslužnou pomoc, ale má i výhody pro dobrovolníka samého. Do dobrovolnictví by mohly sociální služby více zapojovat i studenty, kteří by tím mohli získat praxi, ale i zkušenosti. Zajímavou myšlenkou by byla pomoc ve formě sousedské výpomoci, kdy by soused, případně obyvatel stejného/blízkého domu, mohl seniorovi vypomáhat. Případně praktikovat podobný koncept ve formě oboustranné pomoci, kdy soused pomůže seniorovi např. s nakoupením potravin a senior na oplátku pohlídá sousedovi dítě.

Dalším doporučením by byl vznik komunitního centra, případně klubu pro seniory. Vzniklo by tím místo, kde by se senioři mohli scházet a získali by tím sociální kontakty, které velmi často upadají např. po odchodu ze zaměstnání do starobního důchodu. Takové místo by

mohlo nabízet aktivizační programy, kulturní, hudební, sportovní nebo jiné volnočasové aktivity.

Také občan sám by měl myslet na dobu, kdy bude v seniorském věku a možná bude potřebovat pomoc druhých. Během svého života by si měl spořit finance a nespoléhat jen na finanční zajištění od státu. Dále zamyslet se na bydlení – velikost bytu/domu, výše nájmu, energií, vybavenost domu (výtah, poschodí), místní a dopravní obslužnost aj., aby se na stáří lépe připravil.

Místní dostupnost sociálních služeb pro seniory se zdá být dle respondentů dobrá, v oblasti kapacitní dostupnosti však pracovníci vidí rezervy. Současný výčet sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem bych doporučila navýšit počet některých sociálních služeb např. osobní asistence, odlehčovací služba, pečovatelská služba a doplnit o další sociální služby. Těmi by mohly být např. denní a týdenní stacionáře, domy s pečovatelskou službou, centra denních služeb, telefonická krizová pomoc. Velkou předností denních stacionářů je aktivizace klienta a práce na udržení jeho schopností a dovedností. Senior, ale i jeho rodina a blízcí mohou mít jistotu kvalitně naplněného dne seniora, sociálních kontaktů ve stacionáři, ale je postaráno o bezpečí seniora v podobě pracovníků-profesionálů. Denní stacionář může pomoci odlehčit pečujícím přes den, zatímco týdenní stacionáře mohou pomoci odlehčit pečujícím po delší čas. Významný potenciál vnímám v podobě domů s pečovatelskou službou, kde se nachází více menších bytů. Senior, případně i pár, spolu žijí v tomto bytě samostatně a využívají pečovatelskou službu pouze na úkony, které sami nezvládají. V případě neštěstí je v domě vždy přítomný personál, který ihned pomůže, zasáhne. Nejsou však nijak významně limitováni režimem dne v domově pro seniory a mohou tak žít více samostatný život.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá sociálními službami pro seniory v regionu města Ústí nad Labem. Cílem předkládané práce bylo zanalyzovat tyto sociální služby s ohledem na demografickou analýzu města a předložit návrhy a doporučení, která by mohla zkvalitnit systém sociálních služeb pro seniory ve městě, zejména upravit rozsah, dostupnost, kapacitu nebo personální zabezpečení nabízených služeb v regionu města Ústí nad Labem. Práce uvádí data získaná z analýzy vybraných ukazatelů demografického vývoje, dále byly analyzovány sociální služby na území města Ústí nad Labem pomocí analýzy časových řad a v závěru analytické části bylo provedeno dotazníkové šetření.

V teoretické části byla předložena teoretická východiska z oblasti sociální politiky, sociální práce a sociálních služeb, jejich rozdělení a příspěvku na péči. Práce také uvádí vymezení základních pojmů včetně seniora, stáří a procesu stárnutí. Teoretická část se také věnuje financování sociálních služeb, které je vícezdrojové a řídí se zákonem č. 180/2006 Sb., o sociálních službách.

Práce dále předkládá charakteristiku zkoumaného regionu města Ústí nad Labem, kde bylo město představeno z pohledu základních údajů, školství, dopravy a dalších oblastí. Zmíněny byly i sociální služby s ohledem na zaměření diplomové práce. Uváděny jsou i orgány města a jejich stručná charakteristika, včetně zvláštních orgánů obce, kterými jsou Bezpečnostní rada Ústí nad Labem a Krizový štáb Ústí nad Labem.

V analytické části práce byly analyzovány demografické charakteristiky obyvatelstva regionu města Ústí nad Labem. Vybrané ukazatele byly analyzovány s ohledem na osoby ve věku 65 a více let pomocí vybraných ukazatelů demografického vývoje. Z historického vývoje v letech 1919-2019 zjišťujeme, že nejvyšší nárůst obyvatel zaznamenalo město Ústí nad Labem v roce 1989. Demografická analýza se dále zabývala lety 2010-2019. Z výsledků bylo zjištěno, že v regionu města Ústí nad Labem žije k 31. 12. 2019 necelých 93 tis. obyvatel, z toho přibližně 19 tis. osob ve věku 65 a více let. Žen, seniorek, žije ve zkoumaném městě více než mužů, seniorů. Bylo zjištěno, že město Ústí nad Labem se potýká kromě snižujícího se přirozeného přírůstku, také se stále se zvyšujícím se indexem stáří, které v roce 2019 dosáhlo hodnoty 126,9. Spolu s indexem stáří se zvyšuje index ekonomického zatížení, index závislosti starých a index závislosti mladých.

Dále byla provedena analýza vybraných ukazatelů sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem v letech 2013-2019. Bylo zjištěno, že sociálních služeb celkově

ve městě ubývá. Celkový počet sociálních služeb s cílovou skupinou senioři je 15. Jedinými pobytovými službami jsou domovy pro seniory, kterých se nachází na území města celkem 5. Celková kapacita domovů pro seniory je pouze 706 lůžek, což je na nejlidnatější město Ústeckého kraje nedostačující. Také sociální služby typu osobní asistence a odlehčovací služba jsou v regionu města Ústí nad Labem zastoupeny jen po 1 službě. V rámci analýzy sociálních služeb pro seniory bylo zvláště nahlíženo na sociální služby Domov pro seniory Bukov a spolek OPORA. Ze zpracovaných dat vyplývá, že počet žadatelů o Domov pro seniory Bukov přesáhl v roce 2019 hranici 1 000 zájemců. Z dat spolku OPORA byly získány průměrné koeficienty růstu, které vypovídají o zvyšujícím se průměrném počtu uživatelů pečovatelské služby za rok a také počtu hodin přímé péče za rok. V rámci odlehčovací služby byl zjištěn nárůst počtu uživatelů za rok.

Práce také předkládá údaje o rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem, který ve v letech 2016-2020 každý rok navyšuje, včetně vyššího finančního obnosu určeného pro oblast sociálních věcí. Sociální služby pro seniory získaly necelých 219 tis. Kč, z čehož více než 90 % bylo určeno pro domovy pro seniory.

Součástí předkládané práce bylo provedení vlastní výzkum pomocí dotazníkového šetření. Respondenty se stali senioři a klienti sociálních služeb v Ústí nad Labem a pracovníci ze sociálních služeb na území města Ústí nad Labem. Ze získaných dat bylo zjištěno, že převážná většina seniorů využívá sociální služby, nejvíce pak domovy pro seniory, pečovatelskou službu a odborné sociální poradenství. Ze strany pracovníků v sociálních službách nejsou sociální služby pro seniory kapacitě dostupné a vnímají absenci některých sociálních služeb. Ovšem pracovníci i senioři vnímají sociální služby pro seniory jako místně dostupné, jsou spokojeni s kvalitou poskytovaných sociálních služeb i s profesionalitou a přístupem pracovníků v sociálních službách.

Byla navržena doporučení pro zlepšení poskytování sociálních služeb pro seniory ve městě Ústí nad Labem. Jedním z doporučení bylo navýšení kapacity lůžek pro seniory v pobytových sociálních službách, a to nikoli zvýšením kapacity stávajících služeb, ale formou výstavby nových budov, případně rekonstrukcí starých budov. Dále bylo navrženo více spolupracovat s městskými obvody, místními spolky, organizacemi, firmami, podnikateli a také občany samotnými např. ve formě dobrovolnictví. Zásadním nedostatkem města je absence komunitního centra pro seniory, případně klubů pro seniory, které by mohli zajistit volnočasové aktivity, sociální kontakty a nabídnout možnost seberealizace seniorům. Město se také potýká

s nedostatečnou kapacitou lůžek v domovech pro seniory. Bylo tak doporučeno rozšířit stávající sociální služby jako je osobní asistence, odlehčovací služba a pečovatelská služba a doplnit je o sociální služby, které ve městě Ústí nad Labem nejsou k dispozici např. denní stacionář, týdenní stacionář, domy s pečovatelskou službou, telefonická krizová pomoc.

Zdrojem dat pro diplomovou práci byl Český statistický úřad, Registr poskytovatelů sociálních služeb zřizovaný MPSV, výroční zprávy, interní data vybraných sociálních služeb v regionu města Ústí nad Labem a webové stránky statutárního města Ústí nad Labem. Podkladové údaje byly zpracovány pomocí statistických metod z oblasti analýzy časových řad a indexní analýzy. Data byla vyhodnocena a následně zpracována do tabulek a grafů.

Závěrem překládané práce je důležité připomenout, že populace stárne a také město Ústí nad Labem se potýká s demografickým stárnutím. Nabízená paleta sociálních služeb pro seniory ve zkoumaném městě je dobrá, nikoli však dostačující. S faktem zvyšujícího se počtu obyvatel ve věku 65 a více let, se zvyšujícím se indexem stáří i indexem závislosti starých je důležité přemýšlet o budoucnosti a uvažovat nad změnami v oblasti nastavení a poskytování sociálních služeb pro seniory. Ovšem na stáří by se měl připravovat i každý člověk sám a nespoléhat se pouze na stát.

7 Seznam použitých zdrojů

ANDĚL, Jiří. *Statistické metody*. Vyd. 3. Praha: Matfyzpress, 2003. ISBN 80-86732-08-8.

BICKOVÁ, Lucie. *Pečovatelská služba v České republice*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 2010. ISBN 978-80-904668-0-7.

BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.

ČÁMSKÝ, Pavel, Jan SEMBDNER a Dagmar KRUTILOVÁ. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.

GREENE, Roberta R. *Human behavior theory & social work practice*. 3rd ed. New Brunswick, N.J.: AldineTransaction, c2008. ISBN 978-0-202-36180-2.

GRUSS, Peter, ed. *Perspektivy stárnutí: z pohledu psychologie celoživotního vývoje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-605-6.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

HAVRDOVÁ, Zuzana. *Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotních služeb*. V Praze: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, katedra řízení a supervize v sociálních a zdravotnických organizacích, 2010. ISBN 978-80-87398-06-7.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.

KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-33-7.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3148-3.

- MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0041-3.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x.
- PECÁKOVÁ, Iva. *Statistika v terénních průzkumech*. 2., dopl. vyd. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-039-3.
- ŘEZANKOVÁ, Hana. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-062-1.
- SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.
- Slovník sociálního zabezpečení 2015*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7421-114-0.
- Sociální práce/Sociálna práca. *Sociální práce a neformální péče*. Ostrava: Asociace vzdělavatelů v sociální práci a Evropský výzkumný institut sociální práce OU, 2017, roč. 17, č. 6. ISSN 1213-6204.
- SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004, ISBN 80-213-1189-4
- TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-868-5.
- TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Praha: Sociopress, 1996. Sešity pro sociální politiku (Socioklub). ISBN 80-902260-0-0.
- TOMEŠ, Igor. *Sociální správa: úvod do teorie a praxe*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-483-0.

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN isbn978-80-7367-680-3.

TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-473-5.

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., v Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-36-9.

VOJTÍŠEK, Petr. *Principy financování veřejné a dobrovolné formalizované solidarity ve službách sociální péče v ČR*. Praha, 2016. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Katedra sociologie.

ZAVÁZALOVÁ, Helena. *Vybrané kapitoly ze sociální gerontologie*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0326-8.

Elektronické zdroje

BIESTEK, Felix P. The casework relationship [online]. Chicago, Illinois: Loyola University press, 1957 [Cit. 30.2.2020]. Dostupné z:

<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015057719794&view=1up&seq=1>

CIESLAR, Jan. ČSÚ statistiky nezkrusuje. In: czso.cz [online]. 1.10.2012 [Cit. 16.8.2020]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/csu_statistiky_nezkrusuje20121001

Český statistický úřad. 100 let století statistiky [online]. b.r. [Cit. 12. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

Český statistický úřad. Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2020 [online]. 2020 [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019>

Český statistický úřad. Veřejná databáze [online]. 2021 [Cit. 12.03.2021]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profiluzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__97__19#w=

DS Bukov. Dokumenty [online]. 2015 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z: http://www.domovbukov.cz/?page_id=19

DS Bukov. Dokumenty [online]. 2016 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
http://www.domovbukov.cz/?page_id=19

DS Bukov. Dokumenty [online]. 2017 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
http://www.domovbukov.cz/?page_id=19

DS Bukov. Dokumenty [online]. 2018 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
http://www.domovbukov.cz/?page_id=19

DS Bukov. Dokumenty [online]. 2019 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
http://www.domovbukov.cz/?page_id=19

iRozhlas. Zprávy z domova. Ústí nad Labem má nového primátora, koalici pěti subjektů povede Nedvědický z ANO. In: iRozhlas.cz [online]. 19.11.2018 [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/petr-nedvedicky-ano-ufo-ods-pro-zdravi-a-sport-usti-nad-labem_1811191944_haf

Krajská zdravotní, a.s., Hotelová služba pro seniory [online]. 14.2.2021 [Cit. 12.2.2021]. Dostupné z: <https://www.kzcr.eu/cz/ul/pro-pacienty/zdravotnicka-pracoviste/hotelova-sluzba>

MATUŠKA, František. Kontrola jako nástroj zajištění kvality sociálních služeb. In Sborník příspěvků závěrečné konference projektu Q Ostrava. Zvyšování kvality služeb na území statutárního města Ostravy. Q Ostrava: Ostrava [online]. 2008 [Cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.qostrava.cz/img-data/ext-968.pdf>.

MAYEROVÁ, Jana. Seznamy škola školských zařízení Ústeckého kraje. In: kr-ustecky.cz [online]. 14.8.2020 [Cit. 22.11.2020]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=450018&id_ktg=65312&p1=102301

Spolek OPORA. Výroční zprávy OPORA. [online]. 2015 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z: <http://www.opora-os.cz/o-nas/vyrocní-zpravy/>

Spolek OPORA. Výroční zprávy OPORA. [online]. 2016 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
<http://www.opora-os.cz/o-nas/vyrocni-zpravy/>

Spolek OPORA. Výroční zprávy OPORA. [online]. 2017 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
<http://www.opora-os.cz/o-nas/vyrocni-zpravy/>

Spolek OPORA. Výroční zprávy OPORA. [online]. 2018 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
<http://www.opora-os.cz/o-nas/vyrocni-zpravy/>

Spolek OPORA. Výroční zprávy OPORA. [online]. 2019 [Cit. 1.2.2021]. Dostupné z:
<http://www.opora-os.cz/o-nas/vyrocni-zpravy/>

Statutární město Ústí nad Labem. Magistrát [online]. 1.11.2020 [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z:
https://www.usti-nad-labem.cz/files/organizacni_schema_mmu.pdf

Statutární město Ústí nad Labem. Rada města [online]. 2020 [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z:
<https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/mesto-jeho-organy/rada-mesta/>

Statutární město Ústí nad Labem. Rozpočet [online]. 1.2.2021 [Cit. 12.2.2021]. Dostupné z:
http://www2.mag-ul.cz/ReportServer_KR/Pages/ReportViewer.aspx?%2fProdukce%2fRozpocet&rs%3aCommand=Render

Statutární město Ústí nad Labem. Statut města [online]. 2012 [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z:
https://www.usti-nad-labem.cz/files/statut-mesta_ozv_4-2012.pdf

Statutární město Ústí nad Labem. Školství [online]. 2020 [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z:
<https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/obcan/skolstvi/>

Statutární město Ústí nad Labem. Tajemník magistrátu [online]. b. r. [Cit. 12.1.2021].
Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/magistrat/tajemnik-magistratu/>

Statutární město Ústí nad Labem. Ústecká NEJ [online]. b. r. [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/volny-cas/turistum/usti-nad-labem-se-predstavuje/ustecka-nej.htm>

Statutární město Ústí nad Labem. Základní informace [online]. 2019 [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/volny-cas/turistum/usti-nad-labem-se-predstavuje/>

Statutární město Ústí nad Labem. Zastupitelstvo města. [online]. b. r. [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/mesto-jeho-organy/zastupitelstvo-mesta/>

Statutární město Ústí nad Labem. Zvláštní orgány města [online]. 2020 [Cit. 12.1.2021]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/mesto-jeho-organy/zvlastni-organy-mesta/>

STRMISKA, Zdeněk. Politika. In: encyklopedie.soc.cas.cz [online]. 21.9.2020 [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Politika>

Wikipedie. Seznam měst v Česku podle počtu obyvatel [online]. 2020 [Cit. 20.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cesku_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

Zákony pro lidi. Zákon č. 108/2006 Sb. [online]. 2020 [Cit. 24.7.2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Přednáška

Vojtíšek, Petr. Úvod do sociální politiky [přednáška]. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 25. 2. 2016.

Obrázky

Miaow Miaow. Ústí nad Labem [obrázek]. Wikipedia 2008. In: wikipedia.cz [online]. [Cit. 21.11.2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9Ast%C3%AD_nad_Labem

Statutární město Ústí nad Labem. Rozpočet [online]. 1. 2. 2021 [Cit. 12.2.2021]. Dostupné z: http://www2.mag-ul.cz/ReportServer_KR/Pages/ReportViewer.aspx?fProdukcce%2fRozpocet&rs%3aCommand=Render

Statutární město Ústí nad Labem. Úřady městských odvodů [obrázek]. 2017 In: usti-nad-labem.cz [online]. [Cit. 21.11.2020]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/cz/uredni-portal/sprava-mesta/urady-mestskych-obvodu/>

VESELÍKOVÁ, Monika. Příspěvek na péči 2020. Kolik dělá a kdo ho dostane [obrázek]. 2020. In: penize.cz [online]. [Cit. 28.8.2020]. Dostupné z: https://www.penize.cz/socialni-davky/412273-prispevek-na-peci-2020-kolik-dela-a-kdo-ho-dostane?utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=sekce-z-internetu&fbclid=IwAR1Tzz-L6ZkS6QS9gyoVb9AJ9c2stS9j_E0gUcFJXjH62fDTC-PdODxm1FM

8 Seznam obrázků, grafů a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1: Příspěvek na péči pro osoby do 18 let	31
Obrázek 2: Příspěvek na péči pro osoby nad 18 let.....	31
Obrázek 3: Poloha Ústí nad Labem	32
Obrázek 4: Městské obvody města Ústí nad Labem	33
Obrázek 5: Přehled výdajů rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem za rok 2020.....	53

Seznam grafů

Graf č. 1: Historický vývoj počtu obyvatelstva v Ústí nad Labem v letech 1919-2019 (v os.)	37
Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel a počet obyvatel ve věku 65+ v letech 2010-2019 v Ústí nad Labem (v os.).....	38
Graf č. 3: Vývoj počtu obyvatel dle pohlaví v letech 2010-2019 v Ústí nad Labem (v os.)....	39
Graf č. 4: Věková struktura obyvatel dle pohlaví města Ústí nad Labem k 31.12.2019 (v os.)	40
Graf č. 5: Věková struktura obyvatel Ústí nad Labem k 31.12.2019 (v os.).....	41
Graf č. 6: Průměrný věk obyvatel města Ústí nad Labem v porovnání s ČR v letech 2010-2019 (v letech).....	41
Graf č. 7: Přírůstek obyvatel města Ústí nad Labem v letech 2010-2019 (v os.).....	42
Graf č. 8: Index stáří ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019	43
Graf č. 9: Index ekonomického zatížení, index závislosti starých a index závislosti mladých ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019	45
Graf č. 10 Celkový počet respondentů (v %)	60
Graf č. 11: Respondenti dle pohlaví (v os.).....	61
Graf č. 12: Věk respondentů seniorů (v %).....	62
Graf č. 13: Věk respondentů pracovníků (v %).....	62
Graf č. 14: Místo současného pobytu seniorů (v %)	63
Graf č. 15: Využívané sociální služby seniory v současné době (v os.)	64
Graf č. 16: Respondenti dle nejvyššího dosaženého vzdělání (v %).....	65
Graf č. 17: Respondenti dle profesí (v %).....	65
Graf č. 18: Pracovníci dle délky praxe v sociálních službách (v os.).....	66
Graf č. 19: Pracovníci dle zaměstnání v sociální službě pro seniory na území města Ústí nad Labem (v os.).....	67
Graf č. 20: Pracovníci dle sociální služby, kde pracují (v os.).....	67
Graf č. 21: Využívání sociální služby/služeb pro seniory na území města Ústí nad Labem (v %)	68
Graf č. 22: Využívané sociální služby seniory (v os.).....	69
Graf č. 23: Nejčastější využívání sociálních služeb seniory dle názoru pracovníků (v os.)	70
Graf č. 24: Frekvence využívání sociální služby/služeb seniory (v os.)	71
Graf č. 25: Využívání sociální služby/služeb seniory dle názoru pracovníků (v os.)	71
Graf č. 26: Kapacitní dostupnost sociálních služeb pro seniory (v os.)	72
Graf č. 27: Sociální služby, které jsou kapacitně nedostupné (v os.)	73
Graf č. 28: Místní dostupnost sociálních služeb pro seniory (v os.)	74
Graf č. 29: Sociální služby, které jsou místně nedostupné (v os.).....	75
Graf č. 30: Absence sociálních služeb pro seniory (v os.)	76

Graf č. 31: Sociální služby pro seniory, které na území města chybí (v os.)	77
Graf č. 32: Spokojenost s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory (v os.)	78
Graf č. 33: Spokojenost s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách (v os.)	79
Graf č. 34: Pobírání příspěvku na péči u seniorů (v os.)	80
Graf č. 35: Senioři dle místa současného žití a příspěvku na péči (v os.)	80

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu sociálních služeb ve městě Ústí nad Labem v letech 2013-2019	46
Tabulka 2: Počet sociálních služeb dle formy sociální služby na území města Ústí nad Labem k 1. 2. 2021	47
Tabulka 3: Počet sociálních služeb dle druhu sociální služby na území města Ústí nad Labem dle cílové skupiny: senioři k 1. 2. 2021	48
Tabulka 4: Počet sociálních služeb dle druhu sociální služby na území města Ústí nad Labem dle věkové kategorie: mladší a starší senioři k 1. 2. 2021	49
Tabulka 5: Celková kapacita v domovech pro seniory na území města Ústí nad Labem k 1. 2. 2021 (v os.)	50
Tabulka 6: Vybrané ukazatele z výročních zpráv Domova pro seniory Bukov z let 2015-2020	51
Tabulka 7: Vybrané ukazatele z výročních zpráv spolku OPORA z let 2015-2019	51
Tabulka 8: Sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem dle právní formy k 1. 2. 2021	52
Tabulka 9: Čerpání rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem v oblasti sociálních věcí letech 2016-2020	54
Tabulka 10: Bazické indexy rozpočtu pro oblast sociálních věcí, cílová skupina senioři v letech 2016-2020	55
Tabulka 11: Počet navrácených dotazníků (v ks)	60

9 Přílohy

Příloha č. 1: Výše procentního podílu kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu sociálních služeb pro příslušný rozpočtový rok	99
Příloha č. 2: Počet obyvatel ve středním stavu v letech 1919–2019 ve městě Ústí nad Labem	100
Příloha č. 3: Počet obyvatel ve věku 65 + v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem	100
Příloha č. 4: Celkový počet v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem	101
Příloha č. 5: Vývoj počtu obyvatel dle pohlaví v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem	101
Příloha č. 6: Věková struktura obyvatel města Ústí nad Labem	102
Příloha č. 7: Průměrný věk obyvatel dle pohlaví města Ústí nad Labem a v ČR v letech 2010-2019	102
Příloha č. 8: Přírůstek obyvatel města Ústí nad Labem v letech 2010-2019	103
Příloha č. 9: Index stáří ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019	103
Příloha č. 10: Index ekonomického zatížení, index závislosti starých a index závislosti mladých v letech 2010-2019	104
Příloha č. 11: Bazické indexy indexu ekonomického zatížení, indexu závislosti starých a indexu závislosti mladých v letech 2010-2019	104
Příloha č. 12: Čerpání rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem v oblasti sociálních věcí letech 2016-2020	105
Příloha č. 13: Průvodní dopis dotazníkového šetření	106
Příloha č. 14: Dotazník k diplomové práci-senioři	107
Příloha č. 15: Dotazník k diplomové práci-pracovníci	109

Příloha č. 1: Výše procentního podílu kraje na celkovém ročním objemu finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na podporu sociálních služeb pro příslušný rozpočtový rok

Kraj	V %
Praha	8,08
Jihočeský	6,67
Jihomoravský	9,21
Karlovarský	3,40
Královéhradecký	5,46
Liberecký	4,14
Moravskoslezský	11,99
Olomoucký	7,81
Pardubický	5,37
Plzeňský	4,86
Středočeský	10,93
Ústecký	9,71
Vysočina	5,30
Zlínský	7,07

Zdroj: Příloha k zákonu č. 108/2006 Sb.

Příloha č. 2: Počet obyvatel ve středním stavu v letech 1919–2019 ve městě Ústí nad Labem

Rok	Počet obyvatel	\bar{k}	BI
1919	39 829	-	-
1929	43 440	1,091	1,091
1939	- ⁽¹⁾	-	-
1949	57 229	-	1,437
1959	67 403	1,178	1,692
1969	74 064	1,099	1,860
1979	79 883	1,079	2,006
1989	106 463	1,333	2,673
1999	96 307	0,905	2,418
2009	95 522	0,992	2,398
2019	92 751	0,971	2,329
Průměr	75 289	-	-

¹ – Data nejsou pro daný rok k dispozici.

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 3: Počet obyvatel ve věku 65 + v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Počet obyvatel ve věku 65+	Koeficienty růstu	BI
2010	13 977	-	-
2011	14 772	1,057	1,057
2012	15 612	1,057	1,117
2013	16 227	1,039	1,161
2014	16 846	1,038	1,205
2015	17 424	1,034	1,247
2016	17 998	1,033	1,288
2017	18 493	1,028	1,323
2018	18 855	1,02	1,349
2019	19 136	1,015	1,369
Průměr	16 934	-	-

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 4: Celkový počet v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Celkový počet obyvatel	Koeficienty růstu	BI
2010	95 464	-	-
2011	94 258	0,987	0,987
2012	93 747	0,995	0,982
2013	93 523	0,998	0,98
2014	93 409	0,999	0,978
2015	93 248	0,998	0,977
2016	92 984	0,997	0,974
2017	93 040	1,001	0,975
2018	92 952	0,999	0,974
2019	92 716	0,997	0,971
Průměr	93 534	-	-

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 5: Vývoj počtu obyvatel dle pohlaví v letech 2010-2019 ve městě Ústí nad Labem

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Muži	Ženy
2010	46505	48959
2011	45609	48649
2012	45312	48435
2013	45262	48261
2014	45239	48170
2015	45207	48041
2016	45110	47874
2017	45169	47871
2018	45140	47812
2019	45126	47590
\bar{k}	0,997	0,997

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 6: Věková struktura obyvatel města Ústí nad Labem

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. 2019.

Věk	Muži	Ženy	Celkem
0–4	2462	2466	4928
5–9	2544	2331	4875
10–14	2686	2596	5282
15–19	2398	2264	4662
20–24	2163	2156	4319
25–29	3004	2818	5822
30–34	3023	2844	5867
35–39	3135	3003	6138
40–44	3942	3731	7673
45–49	3812	3734	7546
50–54	2951	2949	5900
55–59	2710	2677	5387
60–64	2413	2768	5181
65–69	2683	3288	5971
70–74	2504	3265	5769
75–79	1440	2205	3645
80–84	749	1285	2034
85+	507	1210	1717

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 7: Průměrný věk obyvatel dle pohlaví města Ústí nad Labem a v ČR v letech 2010-2019

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Ženy v ÚL	Muži v ÚL	Celkem v ÚL	ČR
2010	41,7	38,4	40,1	40,8
2011	42,1	39,0	40,6	41,1
2012	42,4	39,2	40,8	41,3
2013	42,6	39,4	41,1	41,5
2014	42,8	39,6	41,3	41,7
2015	42,9	39,9	41,5	41,9
2016	43,2	40,1	41,7	42,0
2017	43,4	40,3	41,9	42,2
2018	43,6	40,5	42,1	42,3
2019	43,8	40,7	42,3	42,5
\bar{k}	1,005	1,006	1,006	1,005

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 8: Přírůstek obyvatel města Ústí nad Labem v letech 2010-2019

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Přirozený	Stěhováním	Celkový
2010	113	-126	-13
2011	46	-641	-595
2012	51	-562	-511
2013	-6	-218	-224
2014	123	-237	-114
2015	34	-195	-161
2016	106	-370	-264
2017	70	-14	56
2018	64	-152	-88
2019	-89	-147	-236

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 9: Index stáří ve městě Ústí nad Labem v letech 2010-2019

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Index stáří	Koeficienty růstu	BI
2010	93,8	-	-
2011	100,0	1,066	1,066
2012	105,1	1,051	1,12
2013	109,0	1,037	1,162
2014	111,5	1,023	1,189
2015	115,2	1,033	1,228
2016	118,6	1,03	1,264
2017	121,4	1,024	1,294
2018	123,9	1,021	1,321
2019	126,9	1,024	1,353
Průměr	114,6	-	-

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 10: Index ekonomického zatížení, index závislosti starých a index závislosti mladých v letech 2010-2019

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	věk 0-14	15-64	65+	Index ekonomického zatížení	Index závislosti starých	Index závislosti mladých
2010	14 897	66 590	13 977	43,36	20,99	22,37
2011	14 769	64 717	14 772	45,65	22,83	22,82
2012	14 853	63 282	15 612	48,14	24,67	23,47
2013	14 889	62 407	16 227	49,86	26,00	23,86
2014	15 103	61 460	16 846	51,98	27,41	24,57
2015	15 130	60 694	17 424	53,64	28,71	24,93
2016	15 170	59 816	17 998	55,45	30,09	25,36
2017	15 239	59 308	18 493	56,88	31,18	25,70
2018	15 221	58 876	18 855	57,88	32,03	25,85
2019	15 085	58 495	19 136	58,50	32,71	25,79

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 11: Bazické indexy indexu ekonomického zatížení, indexu závislosti starých a indexu závislosti mladých v letech 2010-2019

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

Rok	Index ekonomického zatížení	BI	Index závislosti starých	BI	Index závislosti mladých	BI
2010	43,36		20,99		22,37	
2011	45,65	1,053	22,83	1,088	22,82	1,02
2012	48,14	1,11	24,67	1,175	23,47	1,049
2013	49,86	1,15	26,00	1,239	23,86	1,067
2014	51,98	1,199	27,41	1,306	24,57	1,098
2015	53,64	1,237	28,71	1,368	24,93	1,114
2016	55,45	1,279	30,09	1,434	25,36	1,134
2017	56,88	1,312	31,18	1,485	25,70	1,149
2018	57,88	1,335	32,03	1,526	25,85	1,156
2019	58,50	1,349	32,71	1,558	25,79	1,153

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 12: Čerpání rozpočtu statutárního města Ústí nad Labem v oblasti sociálních věcí letech 2016-2020

Data jsou uváděna vždy k 31. 12. daného roku.

	2016	2017	2018	2019	2020
Oblast sociálních věcí celkem	96 606 960	109 708 760	166 958 290	179 912 190	237 775 370
	2016	2017	2018	2019	2020
Domovy pro seniory	72 126 890	81 509 820	132 630 180	146 050 490	200 889 120
Odlehčovací služby	954 420	1 146 200	1 390 380	1 521 000	300 100
Centra denních služeb	95 630	115 000	125 000	125 000	90 840
Péče v terénu- pečovatelská služba, tísňová péče	8 511 280	9 512 850	14 259 880	14 417 060	17 271 860
Poradenství	75 620	59 000	37 500	45 000	48 000
Senioři	81 763 840	92 342 870	148 442 940	162 158 550	218 599 920

Zdroj: Rozpočet, vlastní zpracování

Příloha č. 13: Průvodní dopis dotazníkového šetření

Dobrý den,

jmenuji se Michaela Veselá a jsem studentkou 2. ročníku magisterského studia oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na České zemědělské univerzitě v Praze. V současné době se věnuji psaní své diplomové práce na téma *Analýza sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem*. Součástí závěrečné práce je zpracování výzkumného šetření pomocí kvantitativní metody, tj. dotazníkového šetření. Dotazník je přílohou tohoto dopisu/emailu. Šetření je zaměřeno na seniory a pracovníky sociálních služeb. Cílem výzkumu je zjistit úroveň sociálních služeb pro seniory v regionu města Ústí nad Labem, pohled respondentů na rozsah, kapacitu, ale i dostupnost poskytovaných sociálních služeb.

Vzhledem k tomu, že závěrečná práce je zaměřena na oblast regionu města Ústí nad Labem, je důležité, aby **respondenti–senioři měli 65 a více let a zároveň měli pobyt na území města Ústí nad Labem. Respondenti-pracovníci v sociálních službách by měli pracovat v sociální službě s cílovou skupinou seniory, která se nachází na území města Ústí nad Labem.** Dotazník určený pro seniory je složen z celkem 18 otázek, kdy 6 otázek zjišťuje demografické údaje. Vyplnění zabere přibližně 10-20 minut. Dotazník určený pro pracovníky sociálních služeb je složený ze 17 otázek, z nichž 7 zjišťuje demografické údaje. Vyplnění zabere přibližně 10 minut.

Dotazník je anonymní a jeho vyplnění je zcela dobrovolné. V případě dotazů, či informací je možné se na mě obrátit na emailu: (e-mail), případně na telefonním čísle: (tel.).

Velmi děkuji za Váš čas a respondentům za případné vyplnění dotazníku.

S pozdravem
Bc. Michaela Veselá

Příloha č. 14: Dotazník k diplomové práci-senioři

1. Využíváte sociální službu/služby pro seniory na území města Ústí nad Labem?

Ano Ne

2. Pokud ano, jaké sociální služby pro seniory využíváte? Můžete zvolit více odpovědí:

- Domov pro seniory
- Domov se zvláštním režimem
- Domov pro osoby se zdravotním postižením
- Odlehčovací služba
- Pečovatelská služba
- Osobní asistence
- Odborné sociální poradenství
- Jiné: _____

3. Jak často využíváte sociální služby pro seniory? Zvolte jednu odpověď:

- Nevyužívám
- 1x – 2x týdně
- 3x – 5x týdně
- 1x za 14 dní
- 1x – 2x měsíčně
- Jiné: _____

4. Jsou sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem kapacitně dostupné?

Vysvětlení: jsou sociální služby dostupné pro téměř každého žadatele? Mají mnoho volných míst?

Ano Ne Nevím

5. Pokud ne, které: _____

6. Jsou sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem místně dostupné?

Vysvětlení: máte sociální služby pro seniory blízko svého bydliště?

Ano Ne Nevím

7. Pokud ne, které: _____

8. Chybí podle Vás některé sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem?

Ano Ne Nevím

9. Pokud ano, které: _____

10. Jste spokojen/a s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory v Ústí nad Labem?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

11. Jste spokojen/a s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

12. Pobíráte příspěvek na péči? Zvolte jednu odpověď:

- Nepobírám
- Ano, v 1. stupni
- Ano, ve 2. stupni
- Ano, ve 3. stupni
- Ano, ve 4. stupni

Demografické údaje

Jste: muž žena

Váš věk: _____

Žijete v své domácnosti nebo vašem přírozením? (Mimo pobytové sociální služby)

Ano Ne

Žijete v pobytové sociální službě? Např. v domově pro seniory, v domově pro osoby se zdravotním postižením apod.

Ano Ne

Docházíte do nějaké sociální služby? Např. do poradny, denního stacionáře?

Ano Ne

Dochází pracovníci ze sociální služby za Vámi domů?

Ano Ne

Příloha č. 15: Dotazník k diplomové práci-pracovníci

1. Jaké sociální služby využívají podle Vás senioři nejčastěji? Zvolte maximálně 3 odpovědi:
 - Domov pro seniory
 - Domov se zvláštním režimem
 - Domov pro osoby se zdravotním postižením
 - Odlehčovací služba
 - Pečovatelská služba
 - Osobní asistence
 - Odborné sociální poradenství
 - Jiné: _____

2. Jak často podle Vás využívají senioři sociální služby? Zvolte maximálně 3 odpovědi:
 - Nevyužívám
 - 1x – 2x týdně
 - 3x – 5x týdně
 - 1x za 14 dní
 - 1x – 2x měsíčně
 - Jiné: _____

3. Jsou sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem kapacitně dostupné?
Ano Ne Nevím

4. Pokud ne, které: _____

5. Jsou sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem místně dostupné?
Ano Ne Nevím

6. Pokud ne, které: _____

7. Chybí podle Vás některé sociální služby pro seniory na území města Ústí nad Labem?
Ano Ne Nevím

8. Pokud ano, které: _____

9. Jste spokojen/a s kvalitou poskytovaných sociálních služeb pro seniory v Ústí nad Labem?
 - Rozhodně ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Rozhodně ne
 - Nevím

10. Jste spokojen/a s přístupem a profesionalitou pracovníků v sociálních službách?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

Demografické údaje

Jste: muž žena

Váš věk: _____

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ZŠ
- Vyučen/a
- SŠ nebo SOŠ
- VOŠ
- VŠ

Jaká je Vaše profese? Zvolte jednu odpověď:

- Manažer/vedoucí pracovník sociální služby
- Sociální pracovník
- Pracovník v sociálních službách
- Zdravotnický pracovník
- Ergoterapeut
- Pečovatel
- Jiné: _____

Jaká je Vaše délka praxe v sociálních službách? _____

Pracujete v sociální službě pro seniory na území města Ústí nad Labem?

Ano Ne

V jaké sociální službě pracujete? Zvolte jednu odpověď:

- Domov pro seniory
- Domov se zvláštním režimem
- Domov pro osoby se zdravotním postižením
- Odlehčovací služba
- Pečovatelská služba
- Osobní asistence
- Odborné sociální poradenství
- Jiné: _____